

- Исломга қарши оламий уруш устидан қайси йўл билан ғалаба қозониш мумкин

- Сурия қўзғолони устидаги тил бириттирув

- Пайғамбаримиз манҳажини тушунишдаги мақбул сўз ва шу жумладан у зотнинг Ислом давлатини барпо қилишдаги тариқатлари (2)

- Райсунийнинг бўхтонларига раддия: шариат ва унинг мақсадларини химоя қилиш учун Халифалик заруриётлардандир (1)

Рамазон неъмати маъруфга буюриб мункардан қайтаришни вожиб килади

الوعي

Кенг қамровли-фикрий-сақоғий журнал
www.al-waie.org

АЗИЗ ЁЗУВЧИЛАРГА

- «Ал-Ваъй»да чиқадиган мавзуларни олдиндан изн олмасдан турраб қайта нашр килиш жоизидир. Факат «ал-Ваъй» журнали маңба сифатида кўрсатиб ўтилиши лозим.
- «Ал-Ваъй» факат илгари нашр килинмаган мавзуларнинга кабул киласди. Агар илгари нашр килинган мавзу бўлса, уни ёзб юборувчи олинган маңбани кўрсатиб ўтиши шарт.
- «Ал-Ваъй» юборилган мавзуларни тузатиш хукукини ўзида саклаб колади ва нашрга кабул килинмаган мавзуларни эгаларига қайтариб юбориши мажбурятини олмайди.
- Маколада келтирилган Куръон оялларининг ҳаммасини ракамини кўрсатишингизни, оят ва ҳадисларни белгилаб қўйишингизни ҳамда Пайғамбар ﷺ ҳадислари ровийларини кўрсатишингизни сўраймиз.

НУСХА БАХОСИ

Ливан	1000 Ливан лираси
Германия	1 евро
АҚШ	2,5 АҚШ доллари
Канада	2,5 Канада доллари
Австралия	2,5 Австралия доллари
Британия	1 фунт стерлинг
Швеция	15 Швеция кронаси
Дания	15 Дания кронаси
Бельгия	1 евро
Швейцария	2 Швейцария франки
Австрия	1 евро
Покистон	1 АҚШ доллари
Туркия	1 АҚШ доллари
Яман	40 риэл

ХАБАР ЙЎЛЛАШ УЧУН

info@al-waie.org

Qышбу сонга:

- **Ал-Ваъй сўзи:** Исломга қарши оламий уруш устидан қайси йўл билан ғалаба қозониш мумкин 3
- Сурия қўзғолони устидаги тил бириктирув 9
- Пайғамбаримиз манҳажини тушунишдаги мақбул сўз ва шу жумладан у зотнинг: Ислом давлатини барпо қилишдаги тариқати (2) 29
- Райсунийнинг бўхтонларига раддия: Шариат ва унинг мақсадларини ҳимоя килиш учун Халифалик заруриётлардандир (1) 38
- Рамазон неъмати маъруфга буюриб мункардан қайтаришни вожиб қиласди..... 46
- Ислом ҳам, араб тили ҳам Аллоҳ томонидан муҳофаза қилинган 53
- **Оlam мусулмонлари хабарлари** 61
- **Куръони Карим сұхбатида** 67
- **Жаннат боғлари:** Рамазон ойи 72
- **Сўнгги сўз:** Жазоир нефтидан келган пуллар қаерга кетяпти?! 78
- Вашингтон Пост: Сисий Пиночетдан ҳам ваҳшийроқдир, шунинг учун ислоҳот ўтказиш борасида ундан умид йўқ 80

МАВЗУ ЙЎЛЛАШ УЧУН

subjects@al-waie.org

ИСЛОМГА ҚАРШИ ОЛАМИЙ УРУШ УСТИДАН ҚАЙСИ ЙЎЛ БИЛАН ҒАЛАБА ҚОЗОНИШ МУМКИН

Суриядаги қўзғолон бошлангандан бери гоҳо халқаро ва гоҳо минтақавий доиралар босими остида қолди. Бу доиралар ўз манфаатлари учун уни тўхтатишга, муваффақиятсизликка учратишга ва бошланишидан олдинги ҳолатига қайтаришга уринишлоқда. Лекин у Аллоҳнинг иродаси билан ўз йўлида давом этмоқда. Рўй берәётган ҳодисаларга назар солган киши кўрадики, Америка бошчилигидаги Фарб бу қўзғолонга режимни қулатиш талабидан Халифаликни барпо қилиш талабигача етиб борди деб қарамоқда. Шунинг учун Фарб Ислом инсониятни янгитдан етаклаш учун хаёт майдонига қайтишидан қўрқиб, бу қўзғолонга қарши варварларча ҳужум қилмоқда. Агар Америкага стратегик ва миллий жиҳатдан хатар туғдираётган Суриядаги ушбу қўзғолон бўлмагандан эди, Америка бундай тажовуз ва жиноятни қилмаган ҳамда бу жиноят туфайли анави малайларни ва имкониятларни ишга солмаган бўлар эди. Ҳа, Фарб Исломни хаёт майдонига қайтишидан қаттиқ қўрқади. Чунки бу унинг инсониятни даҳшатга солувчи ҳазорати тугашини англатади. Шунинг учун барча нарсадан олдин ифлослиги барчага фош бўлган, бошқалар каби Фарб аҳолиси ҳам унинг оловида ёнаётган ва ҳолат молиявий марказларда иблис капитализмга қарши қўзғолон қилишгача етиб борган ҳазоратини химоя қиласи. Бу намойишлар Ўрта Шарқ қўзғолонларидан илҳомланган ҳолда рўй берди. Унда араб тилида ва Америкача талафуз билан халқ Үолл-Стритни қулатишни хоҳлади деган чақириқлар янгради. Бу 2011 йилнинг ноябр ойининг бошида рўй берди.

Фарб ва Америка минтақада бошланган қўзғолонларни яхлит Уммат қўзғолони эканини ва уларни ўз ҳолига ташлаб қўйилса бутун дунёда туб ўзгариш ясашини ва бу Ислом ҳазорати барпо бўлиши ва Фарб ҳазорати тугашига олиб боришини тушунди. У яна Суриядаги қўзғолоннинг мақсадини тушунди ва уни тўхтатиб қолишга қаттиқ турди. Шунинг учун унга қарши бу

даражадаги халқаро фитнани бошлади. Бунда Ғарб Исломга қарши курашга террорга қарши кураш тўнини кийдирди ва мусулмонларнинг бундай йўналишини барбод қилиш учун режа тузди. Бу режада қуйидаги ишлар намоён бўлади:

— Минтаقا давлатларини тоифачилик, ирқчилик ва мазҳабпарастлик асосида тақсимлаш. Улар бирлашиб кетмаслиги учун гина, ўртасига адоват, уруш ва жанжалларга асосланган чегаралар тортиш. Бундай тақсимлаш Саудиядан тортиб Туркия, Миср, Эронгача жорий қилиниши кўзланган. Чунки бу давлатларнинг барчаси осон парчаланиб кетиш ва кутилмаганда ҳолат издан чиқиб кетиш қобилиятига эга бўлган мозаика асосига қурилган. Америка ва Ғарб бу чегараларни Халифалик давлати барпо бўлишини олдини олиш ҳамда мусулмонлар ва уларнинг юртлари Халифалик туфайли бирлашиб кетиши олдини олиш учун тортган.

— Халифалик ибораси билан ўйнашиш. Авваллари Халифалик ҳақида гапириш халқаро жиҳатдан тақиқланган эди ва Ғарб уни хиралаштирган эди. Айни пайтда Халифалик мавзуси Ғарб ҳокимлари тилидан тушмай қолди ва халқаро майдондаги энг биринчи сиёсий мавзу ва Ғарб тадқиқот марказларида ўқитиладиган энг кўзга кўринадиган мавзу бўлиб қолди. Уни олдини олиш учун мусулмонларга нисбатан қилинган барча жиноятларга қарамасдан мусулмон юртларидаги курашлардаги биринчи мавзуга айланиб қолди. Халифалик давлати ҳақида ёмон таъсирот бериш, мусулмонларнинг унга бўлган қаноатини синдириш, уни терроризмга боғлаш ва уни мусулмонлар ҳамда ғайримусулмонларга хунук қилиб кўрсатиш учун Ироқ ва Шомда «Халифалик давлати»ни эълон қилиши бунга ёрқин далиллар.

— Америка бошчилигидаги Ғарб террорга қарши уруш шиори остида Исломга қарши бошлаган уруш жаҳон урушидир. Агар бу мавзу улкан ва хатарли мавзу бўлмаганида унга барча давлатлар сафарбар қилинмаган ва халқаро иттифоқ тузилмаган бўлар эди. Рўй берадиган ишлар нафақат Сурия, Яман, Ливия, Миср ва Тунисдаги вазиятни тартибга солишга, балки барча кўзголон рўй берган ва бермаган исломий юртларга тааллуқлидир. Шунинг учун мана шундай халқаро иттифоқ ва жиноятга қўл урилди. Чунки у «Халифалик»ка қарши жаҳон урушидир.

— Минтақадаги кутурган бу кураш сиёсий кураш бўлишидан кўра кўпроқ ҳазорий курашдир. Шунинг учун Америка, Европа, Россия ва Хитой каби сиёсий жиҳатдан ўзаро курашаётган давлатлар ўртасида халқаро кучлар сарфланмоқда... Мусулмонларнинг ҳокимлари эса малай бўлганлари ва Халифалик лойиҳаси уларнинг қулай деб турган тахтларини қулатишини тақозо этгани учун бу курашга киришмоқдалар. Шунинг учун улар шу жумладан Саудия ва Эрон ҳокимлари олдин бир ишда келишмаган бўлсаларда, бу лойиҳага қарши бирлашмоқдалар. Улар фуқаролик давлатини талаб қилган Женева-1 конференцияси қарорларини қабул қилишди. Шунингдек Сурияда мусулмонлар лойиҳасига алоқаси бўлмаган муҳожиротдаги илмоний муҳолафат тузилди ҳамда янги малай ҳокимлар ташкил қилиниши учун Сурия режимиға тобе бўлган ичкаридаги илмоний муҳолафат тузилди. Уларнинг барчаси бирор ишда келиша олмасаларда, лекин Американинг (Женева-1) қарорларини ягона ечим сифатида қабул қилишди. Бу шуни очик кўрсатадики, бу муҳолафат Исломга қарши урушда бутун олам билан биргадир. Чунки у пайдо бўлганидан бери малайдир. Унинг келажакда бугунги мусулмон ҳокимлардек бўлиши ҳам аниқ. У ҳеч бир ишда халқ вакили бўлолмайди, қолаверса бу муҳолафат уни пайдо қилганларнинг вакилидир.

Аммо майдонда Америка жиноятчи Башар қилаётган жиноятлар ортида турибди. Башар эса унинг гижгижлаётган итига айланган. Америка ўзининг Эрон, Ироқ, Ливан ва Туркиядаги мусулмон ҳокимлардан иборат малайларини бу қўзғолонни бўғиш ва Асадни кутқариш учун сафарбар қиляпти. У яна Россияга Башар учун қирғин барот қуролларни етказиб бериши ва Хавфсизлик Кенгашида Вето ҳуқуқидан фойдаланишига рухсат бериб қўйдик, Россия бунда халқаро ҳисоб китобдан қутулиб қолмоқда. Америка бундан ташқари Эрон Асадга инсоний куч, маблағ, қурол-аслаҳа жиҳатидан ёрдам берәётганига жим қараб турибди. У ҳар қандай давлатнинг қўзғолончиларга қурол-аслаҳа билан ёрдам беришини ман қиляпти. Қирғин қилувчи қуроллар экстремистларнинг қўлига тушиб қолмаслигини баҳона қилиб, қўзғолончиларга оддий қуролларгагина эга бўлишга рухсат беряпти. Араб давлатлари лигасини хавфсизлик кенгашида

кўзголончиларни йўқ қилиш учун Асадга муҳлат бериш амалиётида ишлатяпти. Америка ечимларини қабул қилдириш учун халқаро кузатувчилар ортида турибди ва Асад кимёвий куролларни ишлатаётганига жим қараб турибди... Қисқаси у Суриядаги кўзголончиларни синдириш учун ҳар қандай воситадан фойдаланяпти. Лекин Аллоҳга ҳамдлар бўлсинки у муваффакиятга эришмади.

Америка илоннинг боши бўлиб, мусулмонлар бошдан кечираётган барча мусибатларда унинг қўли бор. Унинг Суриядаги ишларга аралашмаётгани ва буни хоҳламаслиги ҳақидаги даъвоси мунофиқлик бўлиб, бу унинг жиноятига жиноят қўшади ва ҳазоратининг қулашини кучайтиради. Америка Сурияда шунчалик қонга ботдики, бу уни Гитлердан ҳам кўра кўпроқ нацистга айлантириди. Ажабланарли иш шуки ҳокимлар, сиёсатчилар ва таҳлилчилар Америка Суриядаги ишларга аралашиби керак деяптилар. Гўё у буни қилмаётгандек ва мусулмонларга етказган мусибатлари етмаётгандек.

Шунча ишлардан сўнг Женева-1 қарорларини мажбур тиқишираётган душманимиз бўлмиш Америкадан ечим кутишимиз ва Роббимиз рози бўладиган Халифалиқдек шаръий ечимни тарк қилишимиз ахмоқлик эмасми?! Американинг мусулмонларни бўлинишини кучайтирадиган, заифлаштирадиган, адаштирадиган, қашшоқлаштирадиган ва энг қолоқ Умматга айлантирадиган парчалаш лойиҳасини қабул қилиб, Исломий Умматни битта соҳа яъни Аллоҳга ибодат қилиш атрофида жамлайдиган буюк Халифалик лойиҳасини тарк қилишимиз ахмоқлик эмасми?! Ахир бу давлат келажакда дунёдаги энг кучли ва мустамлакачиликдан узоқ, обод қилувчи давлат бўладику?! Барча исломий юртларни харобага айлантираётган Америкадан ёрдам сўраймизми?! Американинг мусулмонларга нисбатан қилаётган фитна ва жиноятлари, ҳамда юқорида айтиб ўтганимиздек қонларини тўkkанини тақдирлаб, у хоҳлаган нарсани берамизми?! Ахир бу ахмоқлик эмасми?! Ким Америка билан бирга бўлса, катта шайтон билан бирга бўлиби... Қулликдан озод қиласиган раббоний лойиҳа бўлмиш Халифалик лойиҳасини ташлаб, шайтоний лойиҳага юрибди.

Мусулмонларга ёмонликдан бошқа нарсани бермайдиган Farb лойиҳасини мусулмонлар орасига ташлаётган ва уни мажбуrlab, ёлғон ташвиқотлар билан тиқиширишга ҳаракат қилаётгандар малай ҳокимлар, ҳамда мусулмонлар зиёнига мансабларга ҳаракат қилаётган илмоний, сиёсий доирадир. Улар Farbga малайлик

қилсак мақсадга етамиз деб ҳисоблайдилар, аммо уларнинг ҳисоби қандай ҳам ёмон... Чунки Америкача ечимга, унинг аралashiшига чакираётган киши Америкага малай, Уммат душмани ва дин хоинидир. Агар мана шу малайлар бўлмаганда Америка ва Farb давлатлари юртларимизга ўрнаша олмас эдилар. Шунинг учун мусулмонлар ҳокимларни Farb давлатларининг заҳарли ечимларини тикиштириш учун аралashiшини талаб қилишларидан тийиб қўйишлари керак. Халифалик лойиҳасини ўртага ташлаш Америка, Farb, малай ҳокимлар ва мухолафат деб аталмиш югурдакларнинг аралашмаслигини такозо қилади. Чунки Farb ўшалар орқали ишларга аралашмоқда.

Қўзғолон энг қимматбаҳо нарсаларини берган холис кишиларга таянди. Лекин холисликнинг ўзи етарли эмас. Қўзғолончилар Farbни ва унинг режаларини, унинг югурдаги бўлмиш малай ҳокимларни яхши англашлари керак. Масалан Туркиянинг аралашуви Америка билан қадамма қадам ҳамкорликда бўлади. У Америка билан бирга Сурия қуролли кучларини янги миллий армиянинг асоси бўлиши ва Америка ечимларини тикиштиришда дастак бўлиши учун машқ қилдиради. Иордания эса ўзгартиришга хисса қўшиш ва пойттахт Дамашққа яқинлигидан фойдаланиб ўзига ишонч сотиб олишга ҳаракат қиляпти. Шунинг учун унинг разведкаси режимни ўзгартириш ишида бошқасидан орқада колмаслик мақсадида файрат кўрсатяпи. Бу ерда яна Саудия, Қатар ва Амирликлар каби Кўрфаз давлатлари бўлиб, улар қўзғолончиларнинг маблағ ва қуролга бўлган эҳтиёжларидан гарблик хўжайнларининг ечимларини тикиштиришда фойдаланяпти. Улар Халифалик давлатини қуришга ҳаракат қилаётганларга қарши курашиб, илмоний фуқаролик давлатини куришга ҳаракат қилишяпти. Эрон эса Афғонистон ва Ироқда килганидек Сурияда ҳам Америка сиёсатига хизмат қиляпти. У Исломга мутлақо ёт бўлган империя ҳаваси оғушида сузмоқда...

Биз уларнинг қаршисида, барчаси жамлансада кучи етмайдиган қувватга, уларда йўқ қурол, яъни Аллоҳга бўлган имон қуролига, ёлғиз Аллоҳдан ёрдам олиш қуролига, аввалги пайғамбарлар қуролига эгамиз. Улар ўз вактида ўша қурол билан кеккайган империялар устидан ғолиб бўлишди. Бу қурол бундай машақкатли вазиятларни ўзгартиришда Пайғамбаримиз ﷺ тариқатини маҳкам тутиш бўлиб, шу тариқат асосида Халифалик қурилади. Бу тариқат уни маҳкам тутгандарни ёлғиз Аллоҳдан ёрдам сўрашга буюради ва шарт қўйилган маблағ ва қуролларни олишдан қайтаради. Халифалик давлатининг ўз аҳллари бўлиб, улар имон

кучи ва тариқатни маҳкам тутиш орқали уни қурадилар. Улар барчага намуна бўладиган муфакир сиёсатчилардир, давлат ва даъват арбоблари, ҳамда Аллоҳ йўлида маломатчининг маломатидан курқмайдиган ва Аллоҳнинг динида савдолашмайдиган нусрат аҳллариdir. Бу қурол нусрат хақидаги ваъдасига хилоф қилмайдиган Аллоҳнинг ваъдасидир. У билан Ресул ﷺ ғалаба килган бўлиб, у заиф, бечораларнинг қуролидир...

Умматнинг ақидасидан ва Исломий Халифалик лойиҳасидан балқиб чиқмаган ҳар қандай ечим Уммат ва унинг динига хиёнатдир. Кофир Farb ва малай давлатлар Сурияда мусулмонларни Роббимиз Аллоҳ деганлари учун қурбон қилмоқдалар ва шу йўлда улкан маблағларни сарфламоқдалар. Биз шаҳидларимиз қонини кофир Farb ечими эвазига зое қилмайлик. Ҳа берилган қурбонликлар ва тўкилган конлар Халифалик давлатини барпо қилиш билангина тақдирланади. Шунда Аллоҳ, Ресули ва мўминлар рози бўлади, ҳамда мусибатлар тўхтайди.

﴿وَيَوْمٌ يُرْفَحُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ بِنَصْرِ اللَّهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعَزِيزُ الرَّحِيمُ
﴿وَعَدَ اللَّهُ لَا تُخَلِّفُ اللَّهَ وَعْدَهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾

«Ўша кунда мўминлар Аллоҳ голиб қилгани сабабли шодланурлар. (Аллоҳ) Ўзи хоҳлаган кишини голиб қилур. У қудрат ва раҳм-шафқат эгасидир. (Бу) Аллоҳнинг ваъдасидир. Аллоҳ Ўз ваъдасига хилоф қилмас. Лекин кўп одамлар (буни) билмаслар» [Рум 4-6]

Мусулмонлар билиб олсинки Халифаликни тиклаш лойиҳаси Уммат лойиҳасидир. Бу лойиҳани олдиндан бартараф қилиш мумкин эмас.

﴿يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَىَ اللَّهُ إِلَّا أَنْ يُتَمَّمَ نُورُهُ وَلَوْ كَرِهٖ
الْكَفَرُونَ ﴿٢﴾ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينَ الْحَقِّ لِيُظَهِّرَهُ عَلَى الْأَدِينِ
كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ﴾

«Улар Аллоҳнинг нурини (яъни, Исломни) оғизлари (яъни, беҳуда гаплари) билан ўчирмоқчи бўладилар. Аллоҳ эса, гарчи (кофирлар) хоҳламасалар-да, фақат Ўз нурини тўла (яъни, ҳар тарафга) ёйишни истайди. У (Аллоҳ) Ўз пайгамбарини ҳидоят ва ҳақ дин билан — гарчи мушриклар хоҳламасалар-да — барча динларга голиб қилиш учун юборган зотдири» [Тавба 32-33] □

СУРИЯ ҚЎЗГОЛОНИ УСТИДАГИ ТИЛ БИРИКТИРУВ

Асъад Мансур

2011 йил бошида айрим араб давлатларида алган олган муборак қўзголонлар, хусусан, Сурия қўзголони бутун дунёни, айниқса, йирик давлатларни, уларнинг малай режимлари ва тобеларини даҳшатга солди. Бу қўзголонлар уларни бекарор, тартибсиз ва зиддиятли вазиятга тушириб қўйди. Шунинг учун улар бу қўзголонларни ўчириш ёки йўналишидан буриб юбориш учун унга қарши тил бириктириши. Улар қўзголонларни жиловлашга, турли услублар билан одамларни ва қўзголончиларни алдашга ҳаракат қилишди. Биз бу мақоламизда Сурия қўзголонига қарши тил бириктирган доираларни, уларнинг орасидан бу масалада фаол рол намоён қилганларининг позициясини ёритмоқчимиз. Биз ҳалқаро майдонда биринчи давлат бўлган, тил бириктирувда ҳам бошқа давлатларга етакчилик қилаётган Америка ролига алоҳида эътиборни қаратамиз ва буни қуйидаги сарлавҳалар билан баён қиласиз:

Сурия қўзголони режимни кутилмагандага бекарор, тартибсиз ва зиддиятли вазиятга тушириб қўйди:

Шом тоғути режимига қарши қўзғолон 2011 йил 15 марта бошланди. Бундай ишнинг юз беришини режим хисобга олмаган ва хаёлига ҳам келтирмаган эди. У Ҳофиз Асад ва унинг ўғли Башар етакчилигидаги жиноятчи Баас партияси бошқарувининг тўрт ўн йиллиги давомида ҳалқ хорликка ҳамда азоб-укубатга одатланиб қолди деб ўйлади. Ушбу муборак қўзғолон алганга олишидан олдин 2011 йил 31 январда у «Суриядага вазият баркарор... Аммо Тунис ва Миср кўчалари нафратига ўнлаб йиллар мобайнida сиёсий ва иқтисодий турғунлик, заиф идеологияга эга раҳбарларнинг мавжудлиги, ажнабий аралашув ва урушлар сабаб бўлди», дега баёнот берди. У бу баёnotи билан ўзи ва отасининг заиф идеологияга эга бўлган, қолаверса бутунлай чириган ва ажнабийларга малайлик қилишга асосланган раҳбарликларининг, каттиқ зулм қилиш ва ажнабийлар томонидан қўллаб-куvvatланишсиз қурдатда туролмаслигини билмасликка олди. Кейин «бактерия лойқа сувда етилиб, касалликлар келтириб чиқаради», дега қўшимча қилди ва бу билан вазият баркарор, дега эндиғина айтган сўзига ўзи зид сўзни айтди. У юз бераётган воқеаларни «Бу минтақада кўриб турганингиз воқеалар шу касалликнинг бир туридир, биз буни гувоҳи бўляпмиз», дега ифодалади. Ҳа, Башар Асад ўзига ўхшаш тоғутларга, зулму ситамларга қарши ҳалқ ҳаракатини, режимларни ўзгартиришга

бўлган қўзголонни касаллик, дея атади. У ва унга ўхшаганлар фикрича, халқнинг ёмон вазиятга рози бўлиши, хорликни қабул қилиб, итоатгўйлик қилиши, уларга таслим бўлиши саломатликдир. Шунингдек, у ва унга ўхшаганлар халқнинг фикрлашига йўл қўймасликни, оғиз очтирмасликни ҳамда вазиятни тубдан ўзгартириш учун фикрий ва сиёсий кураш олиб боришни жиноятга чиқаришни тўғри деб билади. Кўриниб турибдики, Башар Ислом Умматининг асл табиатини тушунмайди. Англамайдики, бу Уммат зулм килинса, эзилса таслим бўлмайди, тиз чўкмайди, аксинча, Башарга ўхшаш тоғутларга қарши қайта қўзғалади, ўзининг бузук воқеидан халос бўлиш учун ҳар қанча қурбонлик бериб бўлса ҳам ҳаракат кетидан ҳаракат қилаверади ва ниҳоят, нусрат қучади, бундай жиноятчиларни оёқлари билан тепкилаб ташлайди. Сурия ахли ҳам шу Умматнинг асл бир қисмидир. Башар буларни англамайди.

Пикетлар кўлами кучая бошлагач, Башар Асад 2011 йил 30 марта қилган ўз маърузасида жумладан бундай деди: «Катта тил бириктирув бор. Унинг иплари узоқ ва яқин давлатларга тақалади. Унинг ичкарида ҳам иплари бор, Сурия бунга дучор бўймоқда ва бу иплар араб давлатларида юз берган ҳодисаларга боғланган». Кутимаган қўзғолон уни шошириб қўйди, нима деяётганини, вазиятга қандай баҳо бераётганини ўзи билмай, изтиробга тушди. Аввал бактериялар, касалликлар, деяётган бўйса, энди – или узоқ давлатларга бориб тақалувчи катта тил бириктирув, дейдиган бўлди. Инсонларнинг зулмга қарши кўтарилишини ички ва ташқи тил бириктирув, деди. Унингча, бу инсонлар зулмдан шикоят қилишга хаққи йўқ, Асадлар оиласига, партиясига ва шу режим бошлангандан буён Сурия аҳлининг покиза қонига қўллари белангандан унинг жиноятчи тўдасига тиз чўкиб яшайвериши керак. Аммо мустамлакачи давлатлар билан тил бириктирган ва алоқа қилганлар аслида, Башар ва унинг партиясидир. У «Сурияни бўлишга ва кулатишга қаратилган режа бор, бу режа бўйича Сурияни Исроилга қарши курашаётган қаршилик ҳаракатига раҳбарлик қилишдан воз кечтириш ният қилинган», дея ёлғон гапирди. Чунки 1973 йилдан буён Асадлар режими «Исройл»га қарши битта ҳам ўқ узган эмас, аммо «Исройл» Сурияга бир неча бор зарба берган, атом реакторлари, дея аталган ҳарбий

иншоотларини вайрон қилган. Башар ва унинг режими «Исроил» билан узоқ вақтдан бўён ярашув тузишга уриниб келди ва 1995 йил Исҳоқ Рабин ўлмагандага эди, у билан ярашув имзолашига бир баҳя қолган эди. Шунингдек, 2008 йил яхудийларнинг Ғазога хужум қилишлари Башарни қийин ахволга солиб қўймагандага эди, Американинг даллоли бўлмиш Эрдоган воситасида яхудийлар билан албатта ярашув битимини тузган бўларди. У ҳалигача яхудийлардан қайта музокаралар ўтказиши илтимос қилиб келади. Масалан, 2011 йил 22 май (яъни кўзголон бошланишидан икки ой ўтиб) яхудийларнинг «Едиот Ахронот» рўзномасининг Америка манбаларига таъниб ёзишича, Башар ўтган ҳафталарда Америка маъмуриятига мактуб юборган. У бу мактубда «Исроил» билан қайта музокаралар олиб боришга тайёр эканини билдирган. У мактубида бундай деган: «Исроил-Сурия ўртасидаги зиддиятли мавзуларнинг 98 % икки давлат ўртасидаги музокаралар босқичида келишиб олинди. Суриядаги вазият тинчигандан сўнг мен албатта Исроил билан қайта сўзлашувлар бошлашни таклиф қиласман».

Дарҳақиқат, Башар бу тоғут кўзғолон оловини ўчиришга бор қуввати билан ҳаракат қилиб, 2011 йил 19 ноябрда «кураш давом этади, Сурияни тиз чўқтиришга босим давом этади, Сурия ҳаргиз итоат қилмайди», деди. Сурия, деганда у ўзини, хавфсизлик тизимини, жиноятчи тўдасини ва партиясини назарда тутди. Суриядаги мусулмон халқقا қарши курашни давом эттиришини очиқ айтди. Ваҳоланки, бу мусулмон халқ унинг тоғут режимини ағдариш учун қўзгалиб, минглаб шаҳидлар берганди, «ўлим бору хорлик йўқ», «Аллоҳдан ўзгага ҳаргиз тиз чўкмаймиз» каби шиорлар билан Башарнинг золим режимига итоат қилиб яшайвермаслигини очиқ эълон қиласанди. Ана шунда бундай кўзғолонни турли услугуб ва воситалар ёрдамида йўқ қилиш учун Башарга ёрдам бериш сари бутун хорижий куфр оёққа турди...

Хатто бу тоғут 2012 йил 3 июнда «душман юрт ичкарисидадир, юрт ташқарисида эмас», дея очиқ баёнот берди. Ҳақиқатдан ҳам, унинг учун душман Жўлон ва Фаластиинни босиб олган яхудийлар давлати эмас, балки унинг зулму туғёнига ҳамда Фаластиин масаласини савдога қўйган хоин

малай хукмдорларга қарши кўтарилиган кўзголончи суряиликлар эди.

Башар мана бу баёноти билан ўз сўзларига тескари гапни гапирди: «Улар (кўзголончилар) Суриядаги барқарорликни издан чиқаришни истаётган айрим доираларга алданиб қолдилар. Улар уч нарсани бир-бирига аралаштириб юбордилар: фитна, ислоҳот ва кунлик эҳтиёжлар. Лекин фитна айни мавзуга кириб олиб, кейинги икки омилга етакчи бўла бошлади». Шу ерда у инсонлар ўз вазиятларини ўнгланишини ва кунлик эҳтиёжлари таъминланишини хоҳлаётганларини тан олмоқда. Зеро, инсонлар Башарнинг ҳам, унинг юртда фасод тарқатиб, туғёнга ботган турли-туман югурдакларининг ҳам тоғут бошқаруви натижасида кунлик эҳтиёжларидан маҳрум бўлгандилар. Шунингдек, Башар бу қўзголончилар касал ҳам эмасликларини, хорижий тил биритириувга алданиб қолган ҳам эмасликларини эътироф қилмоқда. Бироқ у ўзининг зулмига карши чиқишни фитна деб ҳисоблаяпти, бошқа хукмдорлару авом-халқ ва сарой уламолари орасидаги золимлар ҳам шундай ҳисоблашмоқда. Уларнинг ҳаммалари қачон инсонлар зулмга ва Аллоҳ нозил қилмаган бошқарувга қарши чиқсалар, буни «фитна» дейишиб, уларни ўлдириш ва молларини талаш орқали бу «фитна»га қарши курашни талаб қилишмоқда.

Башар Асад ўзининг шундай баёнотларини тугатиши биланоқ бир неча минтақаларда унинг ёлғон даъволарига раддия сифатида намойишлар олови аланга олди. Бу намойишларда Сурия аҳли Башарга энди ундан ҳам, жаллодларидан ҳам қўрқмасликларини айтдилар, қўрқув деворини ағдариб ташлаб, бу золим режимнинг 2005 йилдан бери ислоҳот ўтказиш тўғрисида бериб келган тўхтовсиз ёлғон ваъдаларига қайта ишонмасликларини изҳор қилдилар. Башарнинг ўзи ҳам маърузаларининг бирида бу берган ваъдаларини бажармаганини оқлаш учун сохта ҳужжатлар излаб жавоб сифатида тўхталди ҳам. Аммо инсонлар ҳеч қандай ислоҳотни истамадилар, фақат туб ўзгаришни истадилар. Чунки ислоҳот қачонки ислоҳ қилинаётган нарсанинг асли соғ бўлсагина фойда беради. Лекин асли чирик бўлса, уни ислоҳ қилининг фойдаси йўқ. Бильякс, оммавий инқилоб ва туб ўзгариш юз бериши керак, бу нарса соғлом аслга таяниши керак. Бу соғлом асл албатта Исломдир.

Американинг Сурия режими ва унга қарши бўлаётган қўзғолонга нисбатан қарама-қарши ва изтиробли позицияси:

Америка қўзғолоннинг биринчи кунидан бошлаб Сурия режимини қўллаб-қувватлай бошлади ва турли шаклда қўзғолонга зарба беришга ҳаракат қилди. Буни оддий инсонлар кўра олмайдилар. Лекин кузатувчилар, сиёсатчилар ва онгли кишилар буни англаб етдилар. Ҳатто Америка конгресси аъзолари 2011 йил 6 май куни Америка маъмуриятини айблаб, «маъмурият Сурия президенти Башар Асадга ён бермоқда, худди Ҳусни Муборак ва Қаззофийдан талаб қилгани каби, ундан ҳам ҳокимиятни топширишни талаб қилмаяпти», деди. Кейин маъмурият конгресс аъзоларининг Американинг Дамашқдаги элчисини чақириб олиш талабларини рад этди. Шунинг учун Башар Асад маслаҳатчиси Сания Шаъбони 2011 йил 11 май куни «Нью-Йорк Таймс» рўзномасига «Сурия режимига нисбатан ҳеч қандай халқаро қоралов мавжуд эмас», деди ҳамда президент Обама ва унинг ташқи ишлар вазири Хиллари Клинтоннинг баёнотларини «ёмон эмас» эканини айтди. «Едиот Ахронот» рўзномасининг 2011 йил 22 май кунги сонида «Кўшма Штатлар Ливиядаги Қаззофий қалъаларини бомбардимон қилишга қарор қилган бир пайтда, Сурия ва унинг раҳбарларига расмий жазолар белгилади, холос», дейилди. Америка маъмурияти ўзининг бундай позициясини оқлашга уриниб, бундай деди: «Сурия қўлида кимёвий қуроллар бор, биз бугунги режим ағдарилишидан кўра, янги режим келишидан кўпроқ қўрқамиз, чунки бу қуроллар Ҳизбуллоҳ ёки бошқа террористик жамоалар қўлига тушиб қолиши ва уни Исройл каби Кўшма Штатларнинг бошқа иттифоқчиларига қарши қўллаши мумкин». Шу ерда Америка ўзининг шармандали бир-бирига зид позицияларини оқламоқчи бўлиб, кимёвий қуроллар масаласи билан Сурия режимини ҳимоя қилишга ҳаракат қилди ҳамда ташқи ишлар вазираси Хиллари Клинтоннинг «ҳануз Сурия режими олдида ислоҳотлар ўтказиш имконияти мавжуд», деган гапи орқали Башар Асадни ҳимоя қилди. Бироқ Америка Миср, Тунис, Ливия ва Яман режимларига нисбатан бундай қилган эмас! Бу юртларда қўзғолон бошланишидан икки ёки уч ҳафта ўтар-ўтмас уларнинг раҳбарлари ҳокимиятни топширишлари кераклигини айтган. Бироқ у Сурия режими

раҳбарига бу гапни ҳалигача айтгани йўқ! Зеро, Америка Сурия режимини ёлғондан қаршилик, сабот ва матонат режими, дея атаса, бу режим ўзини Америкага ва империализмга қаршилигини иддио қилиб келади!

Америка минтақадаги, хусусан, Суриядаги ҳодисалардан кўрқаётганини намоён қилди. Масалан, президент Обама бундай деди: «Бу шундай бир даврки, бу даврда Сурияда, шу жумладан бошқа жойларда юз бераётган ҳодисалардан келиб чиқиб қарабланганда Ўрта Шарқда ноаниқ ишлар юз бермоқда. Бу шундай бир даврки, биз бу даврда Истроил хавфсизлиги учун бор кучимиз билан ҳаракат қилаётганимизга ишонч ҳосил қиласиз». Ҳа, Америка асосан Сурияда бўлаётган воқеа-ҳодисалардан хавфда. Чунки у Башар Асад етакчилиги остидаги илмоний режимнинг ағдарилиши билан у ердаги ўз нуфузини кўлдан бой беришдан ҳамда бу илмоний режимни худди Башар каби бошқара оладиган малайни тополмаётганидан чўчимоқда. Шу боис Америка мудофаа вазири Леон Панетта ҳам 2012 йил 18 июля «Сурия бўхрони бошқарув доирамиздан жуда тез чиқиб кетмоқда», деди. Америка у ердаги режим ағдарилиши ва у ерга Умматнинг холис кишилари келиб, Сурия қуроллари уларнинг қўлига тушишидан чўчимоқда. Шунинг учун «Нью-Йорк Таймс» рўзномасининг 2012 йил 18 июл кунги сонида Пентагондаги икки масъулнинг «исроиллик» масъуллар билан ўтказган сухбати чоп этилди. Сухбатда улар «Истроил» Сурия қуролларини, хоссатан, ракеталари ва кимёвий қуролларини яксон қилиш учун ҳаракатга келиши лозимлиги айтилди.

Сурия режимини сақлаб қолишга уриниши доирасида Америка 2012 йил 30 июнда «Женева-1» конференцияси ўтказди. Унда қабул қилинган қарорда Суриядаги мавжуд режим аъзолари мўътадил мухолафат билан бирга ўтиш даври ҳайъатини ташкил қилиш, доиралар ўртасида диалог ўтказиш, Сурия конституциясини қайта кўриб чиқиш, давлат муассасаларини тўлдириш учун янги сайловлар ўтказиш лозимлиги айтилди. Аммо Американинг бу ташаббуси мұваффақиятсиз чиқди. Шунда у ўз ташаббус ва ҳаракатлари мұваффақиятсиз чиқмаганини исботлаш мақсадида 2014 йил 22 январда «Женева-2» конференциясини ўтказди ва унда ўзининг Суриядаги малайлари билан мўътадил дея аталаётган мухолафатни тўплади. Бироқ бу конференция тақдирни ҳам

аввалгиси каби омадсиз бўлди. Модомики, Америка Сурияда ислоҳотлар ўтказишга Америка ёки турк режими орқали ваъдалар беришда, Араб давлатлари Лигаси ва унинг вакили (Мустафо) Дабини ишга солишда, (Сомий) Анан ва Иброҳимий миссияларини ишга солишда, «Женева-1», «Женева-2» конференцияларини ўтказишда, де Миствура миссиясини ишга солишда... буларнинг ҳаммасида муваффакиятсизликка учраган экан, энди, шу муваффакиятсизлиги сири нимада? Шубҳасиз унинг сири Сурия ахлининг бундай уринишлар ортидаги мақсадни англаб етганликлари ва Башар режимини ағдариб, ўрнига Ислом бошқарувини барпо қилишга қатъий қарор қилганликларидир. Америка Эрон ва унинг Ҳизбуллосини ҳам Сурияга киритди, фронтнинг олдинги қисмига мудофаа сифатида Россияни қўйди. Мақсади, Сурия ахлига қарши курашаётганлар Америка эмас, мана шу кучлардир, Америка эса Сурия ахли тарафида турибди, дея ҳақиқатни бўяб кўрсатиш бўлди. Бироқ Сурия ахли борасида бу ҳам иш бермади, улар буларнинг ортида ҳам Америка турганини англадилар.

Ҳақиқатдан ҳам Америка ўз малайи Башар Асад мавзусида қарама-қарши гапларни айтди. Масалан, 2011 йил 18 августда Америка президенти шундай деди: «Биз президент Асадга ё демократик ўтиш даврини тузиш ёки ҳокимиятни топшириш кераклигини тўхтовсиз айтиб келдик, аммо у буни қадрламади. Ҳозир Сурия халқи учун уни ҳокимиятдан четлатиш вақти келди», деди, аммо у бунинг учун ҳеч қандай жиддий иш қилгани йўқ. Америка маъмурияти шаънига танқидлар ёғилиб кетгани сабаблигина ўзидан айбловларни соқит қилиш учун шундай гапларни гапирди, холос. Кейин орадан тўрт йил ўтиб, 2015 йил 15 март куни Америка ташқи ишлар вазири Жон Керри «Сурияда сиёсий ўтиш даври ясаш учун Қўшма Штатлар Сурия президенти билан музокара олиб боришга мажбур бўлади», деди. Кейин бу баёнотига нисбатан реакцияни кўргач, гапидан тониб, «Биз Асад билан бевосита музокара қилишни истамаймиз», деди. Бироқ бу гап аввалги гапни инкор қилмайди, аксинча уни таъкидлайди. Чунки Америка Асад билан музокарани бевосита ёки билвосита қилишидан қатъий назар, уни құдратда қолишига, ундан кетмаслигига қарор қилмоқда. Одамлар буни тушундилар, ҳатто унинг тобелари ҳам тушунишди. Шунинг учун Америка миллый хавфсизлик

маслаҳатчиси Сьюзан Райс хоним 2015 йил 24 март куни «Башар Асад бошқарув учун барча қонунийликни йўқотди, у кетиши керак», дея одамларни алдади. Американинг БМТ қошидаги вакиласи Саманта Пауэрнинг 2015 йил 31 март кунги мана бу сўзларидан Американинг Башар хусусида бир-бирига тескари позицияда тургани очиқ намоён бўлди: «Сурия давлати мустаҳкам жипслашган ҳолда қолмоғи зарур. Бу эса барча доираларни, жумладан, режимни ҳам ўз ичига олувчи сиёсий ечим лозимлигини англатади». Бу гапдан Башар Асаднинг ҳам, унинг хавфсизлик ва ҳарбий хизматларининг ҳам, давлатнинг ифлос муассасаларининг ҳам қолиши тушунилади. Саманта Пауэр буни ҳамма тушунганини сезгач, бу ҳолатни англаб етиб, бундай деди: «Менинг бу гапим Асад барқарор тинч Суриянинг бир қисми эканини англатмайди. Бу Сурия халқи манфаати ва Қўшма Штатларнинг минтақадаги манфаати учун керак». Бундан Асаднинг қолиши, аммо барқарор тинч Суриянинг бир қисми сифатида узоқ вакт қолмаслиги, балки бирор муддат қолиши тушунилади. Буни Американинг ўзи Жон Керри баёнотларидан икки кун олдин тасдиқлаб қўйди. Яъни 2015 йил 13 февралда БМТ номидан Сурияга юборилан вакил де Мистура «Башар Асад ечимнинг бир қисмидир», деди. Бу билан Америка Сурияда ўт очишни тўхтатишга эришиш, Ҳалабдан бошлаб жангни тўхтатиш каби режалар билан одамларни алдашни, яъни кўзголон оловини ўчириб, тоғут Асадга қарши хужумларни тўхтатиб, сўнг режим билан мўътадил (малай) мухолафат ўртасида музокаралар уюштиришни мақсад қилди.

Америка аввалда кимёвий қуролларнинг қўлланилиши қизил чизик эканини таъкидлади. Президент Обама 2012 йил 21 августда бундай деди: «Биз Асад режимига ҳам, у ердаги ўйин иштирокчиларига ҳам очиқ айтганмиз, қачон биз кимёвий қуролларнинг тўлиқ мажмуаси кўчирилаётгани ёки қўлланилаётганини кўрадиган бўлсак, бизнинг назаримизда бу қизил чизиқни бузиш ҳисобланади ва бу менинг ҳисоб-китобимни ўзгартириб юборади». Кейин бу гапини 2013 йил 27 майда ҳам таъкидлади: «Кимёвий қуролларни қўллаш қизил чизиқни бузишdir, агар уни Асад бузса, ўйин қоидаларини бузади ва уни Америка жазолайди». Шундан кейин биз Американи иккинчи баёнотдан такрибан уч ой, биринчи баёнотдан эса роппа-роса бир йил ўтгач, яъни 2013 йил 21

августда малайи Асад томонидан кимёвий қуроллар қўллангач, ўзининг шу гапини (2013 йил 27 майдаги гапини) ўрашга уринаётганини кўрдик. Кейин 2013 йил 9 сентябрда Америка ўзининг ташки ишлар вазири Жон Керри орқали бундай деди: «Сурия режими кўлидаги барча кимёвий қуролларни топширадиган бўлса, ҳарбий зарбадан қутулиш имконига эга бўлади», деди. Афтидан, Америка Сурия масаласида «қизил чизиқ», сўзини қўлламаслигим керак, бу сўзни қўллаш билан хижолатли аҳволда қолишим мумкин, деган хulosага келган кўринади. У воқе билан ҳам муроса қилолмаяпти, масалан, шу мавзуда бўлгани каби, гапидан қайтиш билан ёлғончи бўлиб қоляпти. Шунинг учун Обама 2013 йил 24 сентябрда БМТ Бош Ассамблеясида узундан-узун маъруза қилиб, ўзининг гапдан қайтишини оқлаш мақсадида бундай деди: «Шундай қилиб, менга маълумки, бу хужумдан кейин Хавфсизлик Кенгашининг ҳеч қандай мандатисиз (Сурияга) ҳатто чекланган зарбани қўллашнинг қонунийлигига шубҳаланаётганлар мавжуд... Аммо Сурия ҳукумати ўзининг кимёвий арсенали тўғрисида баёнот тақдим қилиш билан биринчи қадамини ташлади». Маълумки, Америка зарба бермоқчи бўлса, Хавфсизлик Кенгашидан рухсат сўраб ўтирмайди, рози бўлиши ё бўлмаслиги уни қизиқтирмайди. Масалан, Косовада, Ироқда Саддам билан бўлган муносабатида шундай қилган. Агар Хавфсизлик Кенгаши қарорини олиш қўлидан келмаса, унинг қарорларига риоя қилмай қўя қолади. Бироқ бу сафар у ҳатто Сурияга зарба бермоқчи бўлса ҳам Хавфсизлик Кенгашидан рухсат олиши лозимлигини айтмоқда.

Америка қўзғолонни қўллаб-куватлаш ва қурол билан таъминлаш мавзусида ҳам қарама-қарши сўзларни айтди. Масалан, қўзғолончиларни қурол билан таъминлашни ман этиб, буни қуроллар экстремистлар қўлига тушиб қолиши мумкинлиги билан дастаклади. Аммо Россия ва Эронга эса Асад режимини қурол билан таъминлашига, барча керакли ашёларни етказиб беришларига қўйиб берди. Кейин гапидан қайтиб, айrim мухолафатчиларни муайян қурол-аслаҳа билан таъминлай бошлади ва ўзига тобе бўлган мўътадил мухолафатни машқдан ўтказди. Президент Обама 2014 йил 20 сентябрда бундай деди: «Вашингтон Сурия мухолафатига ёрдамлар, шу жумладан, ҳарбий ёрдамларни бевосита тақдим

этмоқда. Бироқ бу янги харакатлар Сурия мухолафати жангчиларини қурол-яроқ билан таъминлайди ва улар Сурия ичкарисидаги террористларни қайтаришга қодир кучли мухолафатга айланиши учун уларни машқдан ўтказади». 2015 йил 20 январдаги Федерал мурожаатда бундай деди: «Қўшма Штатларнинг Суриядаги ўртача мухолафатни қўллаб-кувватлаши у ердаги хизматларга хисса қўшибгина қолмай, балки барча жойдаги одамларга экстремистик ақидага қарши курашишга ҳам ёрдам беради. Бу хизматлар вақтни ва диққат-эътиборни талаб қиласди». Яна бундай деди: «Катта сондаги пиёда кучларни хорижга юбориш ўрнига, бугун биз АҚШга таҳдид солаётган террористларни хавфсиз жойлардан маҳрум қилиш мақсадида Жанубий Осиёдан тортиб, Шимолий Африкагача бўлган давлатлар билан кучларни бирлаштиришга таянмоқдамиз». Кўриб турибсизки, Америка президенти ўзининг Суриядаги урушини Исломнинг бошқарувга келишига карши уруш эканини очиқламоқда ва буни экстремистик ақида, дея сифатламоқда. У бу урушга мўътадил мухолафат дохил ўз малайларини сафарбар қилиб, улардан Сурия режимига қарши урушда эмас, ўзининг урушида фойдаланмоқда.

Америка Шом тоғутига альтернатив бўлувчи малай қўмондонлар ясашга уринди. Масалан, Америка 2012 йил 5 сентябрда Туркиянинг Анталия шаҳрида Сурия режимидан ажralиб чиқкан ва озод армия гурӯхлари остига бирлашган 400 нафар турли унвондаги зобитларни тўплади. Ахборот воситаларида бу «Франция-Туркия мувофиқлашуви, Америка турткиси ва Араб давлатлари олқишлиови» натижаси, дея хабар қилинди. Америка Сурия миллий армияси бош қўмондонлигини ташкил қилди, унинг Сурия қўзголони муштарак ҳарбий қўмондонлиги, деган эски номини бекор қилди. 2012 йил 20 октябрда Америка ташқи ишлар вазирлиги воизаси Виктория Нуланд бундай деди: «Биз Туркия билан фаолият олиб бориб, Сурия мавзусида кенг кўламда маслаҳатлашяпмиз, майдондаги ўзгаришлар ҳақида ҳамда келажакда Сурияда қўмондонларга айланишлари мумкин бўлган шахслар тўғрисида баҳс қилябмиз. Шунингдек, биз «Женева конференцияси» доирасида ва унинг натижасида ўзгаришлар вақтида пайдо бўлиши эҳтимол бўлган мавзуларни биргаликда тадқиқ қилмоқдамиз». Америка бу масалада ҳам омадсизликка учради.

Араб давлатлари Лигаси билан тилбириктириш ва унинг вакиллари омадсизлиги:

Америка Араб давлатлари Лигасига мурожаат қилиб, ундан Сурия режимини сақлаб қолиш, одамларни ва қўзголончиларни алдаш мақсадида фойдаланишга уринди. Лига 2011 йил 2 сентябрда ўз ташаббусини бошлади, Америка дарҳол уни қўллаб-куватлади. Америка ташки ишлар вазирлиги воизаси Виктория Нуланд бундай деди: «Биз Араб давлатлари Лигаси талаб килаётган ташаббуслар улкан олқишилашга лойиқdir ва Сурия режими уни тўла қабул қилмоғи лозимdir, деб хисоблаймиз. Гарчи биз илгари Сурия режимидан кўплаб ижросиз қолиб кетган ваъдаларни гувоҳи бўлган бўлсак-да, бироқ бу ташаббусларни биз кўришни истаётган ўтиш даври сари ташланган илк қадамлар, дея баҳолаймиз». Бу шунга далолат қиласиди, айни ташабbus ортида америкаликлар туришибди ҳамда бу билан вазиятни янгича оқимда ўз назоратларига олгунларига қадар ёки эски малайларни янгиларига алмаштиргунларига қадар Асад режимини умрини узайтириб туришни ва одамлар овозини ўчиришни қасд қилишмоқда.

Араб давлатлари Лигаси Сурияга Мұхаммад Даби раислиги остида араб кузатувчилари миссиясини тузди. 2012 йил 23 январда Мұхаммад Даби «унинг миссияси 2011 йил 26 декабрда Сурияга кузатувчиларни юборганидан бери зўравонлик кўлами пасайгани»ни даъво қилди. Бу миссиянинг вазифаси ҳақиқатни излаш ва уни топиш эмас, балки Лиганинг Дамашқ томонидан қабул қилинган протоколини ижро этиш, холос. Миссия Асад режимини тан олади ва Британиянинг 1945 йил Лигага ишлаб чиқиб берган протоколлари доирасида уни ҳимоя қиласиди. У ерда қирғинни ва вайронагарчиликни тўхтатиш унинг вазифасига кирмайди. Демак, Араб давлатлари Лигаси билан унинг ортидаги Америка Даби ва унинг миссияси воситасида одамларнинг айrim талабларини рўёбга чиқариш орқали алдашни, режимни эса ҳимоя қилишни исташгани шундоқ аён бўлиб турибди. Даби миссияси муваффақиятсизликка учрагач, Америка Кофи Аннани БМТ ва Араб давлатлари Лигасининг вакили қилиб сайлади. Аннанинг 2012 йил февралда чиқарган ташаббуслари матнида Сурия режими билан унинг зулми ва жиноятларига қарши қўзголон қилганлар ўртасида ўт очишни тўхтатишга даъват қилинди. Ҳатто Обама сиёсати кирдикорларини фош этиш билан шуғулланган Америка президентлигига республикачи номзод Митт Ромни ҳам 2012 йил 19 июлдаги баёнотида «Россия ва Эрон Башар Асадни қўллаб-

кувватлаши, минглаб инсоннинг қирғин қилиниши сахнида, президент Обама етакчилик қилишдан воз кечди ва Америка сиёсати ваколатини Кофи Аннан билан БМТга топширди», деди. Кўриниб турибдики, Митт Сурияга юборилган БМТ мулозимлари Америка маъмурияти мулозимлари эканини эътироф этмоқда. Лекин Кофи Аннан олти ойдан сўнг муваффақиятсизлигини эълон қилиб, вазифасини тарк этди. Шунда Америка август ойида унинг ўрнига малайларидан бири Ахзар Иброҳимийни тайинлади. Иброҳимий ҳам омадсизлигини очиқлаб, икки йилдан сўнг истеъфо берди. Кейин 2014 йил июлда унинг ўрнига Америка де Мистурани тайинлади. Де Мистура 2015 йил 13 февралда «Башар Асад ечимнинг бир қисмидир», дейиш билан унинг вазифаси Сурия режимига қарши урушни тўхтатиш ва инсонлар устидан зўравонлик қиласётган Асад режимини сақлаб қолишдан иборатлигини очик билдириди. Тоғут Асад бу хушхабарни эшлиб, унинг ташаббусини олқишилади. Бирок онгли Сурия ахли унинг вазифасини ҳам омадсизликка учратажак, инша Аллоҳ.

Сурия режимини ҳимоя қилиш ва қўзғолонга зарба беришда Туркия режимининг роли:

Эрдоган етакчилиги остидаги Туркия режимига келсак, Эрдоган ҳам бошдаёқ Суриядаги ҳамкасбини ҳимоя қилишни истаётганини намоён қилди ва Американинг «Асад олдида ислоҳотлар ўтказиш имконияти бор», деган гапини такрор-такрор айтди. 2011 йил 22 май куни Туркия ташки ишлар вазири Аҳмад Довудўғли Туркиянинг «NTV» телевидениесида бундай баёновт берди: «Сурияда тинч барқарор ўтиш даври амалиёти учун ҳамон қулай фурсат мавжуд, бунинг учун ҳалқ истаётган ҳолатга мос равища чуқур кенг кўламли ислоҳотлар бошланиши лозим». Америка Башар Асадни ўз дўсти ва биродари, деб билувчи Эрдоган режимини ишга солди. Эрдоган Асад албатта ислоҳотлар ўтказади дэя одамларга ваъда бера бошлади. Асад билан учрашиш ва буни амалга ошириш учун унинг ёнига ташқи ишлар вазирини юбориб, 2011 йил августида бунинг ижросига икки ҳафта мухлаб берди. Аммо Башар Асад ислоҳотлар ўтказмади. Шунда Эрдоган барча жиноятларни содир этаётган ва ислоҳотларга ғов бўлаётган кимса Башарнинг укаси Моҳир Асаддир, дэя айблади. Буларнинг барчаси Сурия режимини ҳимоя қилиш ва ағдарилиши олдига тўсик қўйиш мақсадида қилинди, чунки Сурия режими ҳам Туркия режими сингари илмоний американпарат режим эди.

Туркия ўзи билан харакат қилишга тайёр, Америкага малай илмоний мухолафатчиларни бағрига олди. Улар 2011 йил 2

августда Туркия раҳнамолигида Истанбулда миллий кенгаш қуриб, «миллати, жинси, диний ва сиёсий эътиқоди ажратилмайдиган илмоний фуқаровий давлат тиклаш» мақсадини эълон қилишиди. Уларнинг Америкада яшовчи вакили бу кенгаш барча ҳаракатларни ўзига қўшилишга даъват қилишини билдириди. Бироқ бу кенгаш аянчли тарзда омадсизликка юз тутиб, Сурия режимига карши фаолият қилаётган ҳаракатларни ўз соясига тўплашга муваффақ бўлолмади. Кейин Америка 2012 йил 11 ноябрда бу кенгашни миллий коалицияга ўзгартириди. Унга Қатардаги ўзининг бир гурӯҳ малайларини жамлади. Улар билан Америка ташқи ишлар вазираси ҳамда Американинг Суриядаги элчиси Роберт Форд учрашди. Америка шу орқали Сурия режими билан музокара олиб боришга тайёр янги мухолафат яратишни кўзлади.

Нихоят, Америка Туркия билан келишишга маваффақ бўлди. Келишувга кўра, Туркия мўътадил мухолафат, деган ном остида американпаст малайларни машқдан ўtkазиб берадиган бўлди. 2015 йил 19 февралда Туркия ташқи ишлар вазири Човушўғли «Бу келишувдан мақсад, Сурия масаласи бўйича Женева конференцияси баёноти асосида ҳақиқий сиёсий ўзгаришни рўёбга чиқариш ҳамда Сурия мухолафатининг экстремизм ва терроризмга карши ва Сурия мухолафатига таҳдид солувчи барча унсурларга қарши кураш қобилиятини кучайтириш»дир деди. Яъни келишувдан Сурия режимини ағдариш ёки унга қарши кураш эмас, балки экстремизм ва терроризмга қарши кураш дастаги остида Исломнинг бошқарувга келишига қарши кураш қасд қилинди. Туркия ташқи ишлар вазири «Қатар билан Саудия ўз ерларида Сурия мухолафатини машқ қилдириш ва жиҳозлар билан таъминлаш программасига мезбонлик қилишга ваъда бергани»ни таъкидлади.

Туркия президенти Эрдоган 2015 йил 2 март куни Саудияга сафар қилиб, қирол Салмон билан учрашди. Икки томон ўртасида кечган сухбат мавзуси, мўътадил мухолафатни кучайтириш ва келажакда Америка томонидан илгари суриладиган алтернатив номзодни қўллаб-қувватлаш каби масалаларда ўзаро келишувдан иборат бўлди. Томонлар ҳеч қандай натижани рўёбга чиқаролмаган миллий коалициядан фарқли ўлароқ, сезиларли натижаларни қўлга киритиш йўлида имкониятларидаги барча нарсани сарфлашга келишиб олдилар. Ҳозирда бу икки томон айни кучни етиштириб чиқаришга ҳамжиҳатликда ҳаракат қилишмоқда. Чунки улар Америка билан биргаликда яқдил фикрга келишиб олишиди: то Сурияда хукмронликни қўлга оладиган ва кўзголонни

гавдалантиришини даъво қиладиган бирор куч яратилмас экан, сезиларли натижаларга асло эришолмай, муваффақиятсизликка учрашлари мумкин, ана шундагина альтернатив шахс ўртага ташланади ва музокаралару Женева доирасидаги конференциялар бўлиб ўтади...

Демак, Туркияning роли ахамият жиҳатидан Эрон ролидан қолишмайди. Эрон Суриядаги американпаст режимни курол-аслаҳа, асбоб-анжом ва одамлар билан таъминлаш орқали Америка нуфузини ҳимоя қиласди. Туркия эса унинг нуфузини американпаст унсурлар етишириб бериш ҳамда Сурия кўзголончиларига ва фаолларга қарши жосуслик килишдан ташқари, келажакда Америка фойдасига фаолият қиласиган қўмондонларни топиш устида изланишдан иборат.

Эрон ва унинг тобеларининг тоғут режим томонида туришлари:

Эрон кўзголоннинг биринчи кунидан бошлаб Шом тоғути тарафида турди. Эрон ташқи ишлар вазирлиги матбуот воизи Ромин Меҳмон Парсат 2011 йил 11 апрелда Суриядаги вазият ҳақида сўз юритар экан, тоғут режимни ҳимоя қилиб, «Сурияда кечеётган воқеалар гарбликлар, хоссатан, американликлар ва сионистлар амалга ошираётган ёвуз амалдир», дея ёлгон бўхтон баёнот берди. Унинг даъвосича Сурия режими «сабот билан қаршилик кучларини (яъни ташқи кучлар таъсирига тушганларга қарши турувчи кучларни) ҳимоя қилгани» учун нишонга олинаётган эмиш. Эрон шу даражага етдики, у Сурия режими қулаш арафасида қолганини кўргач, Ливандаги ўз Ҳизбини режим ёнига биргаликда жанг қилгани юборди, резведка ходимлари, маслаҳатчилари ва бошқа одамларини ҳам ёрдамга сафарбар қилди. Америкапаст Ирок режими орқали жиноятчи Баас режимига ҳарбий техник ёрдамлар юборди. Буларнинг ҳаммаси Американинг кўз-ўнгига, балки очик розилиги остида юз берди. Эрон, унинг Ливандаги ҳизби ва бошқа тарафдорлари Сурия режимининг душман олдида тутган мана шундай хор қўрқоқ позициясини саботлилиқ, жасурлик ва мағрурлик, дея сифатлашди! Америка Эронни Сурия билан боғлиқ музокараларда иштирок этишини истади.

Америка ортидан қадам ташлаб, унга хизматлар тақдим этаётган Эрон минтақада Америка доирасида алоҳида ўз хукмронлигига эга бўлишни тама қиласди. Чунки Америка унга Афғонистон, Ирок, Сурия, Ливан ва ниҳоят Яманга киришига рухсат берди. Эронлик сиёсатчилар Американинг Ирок ва

Афғонистонни босиб олишига ёрдам берганликларини, уни хавфсизлик, барқарорлик билан таъминлаб, қаршилик харакатидан ҳимоя қилишганини эътироф этишди. Нихоят, Америка уларни бу юртларда эркин ташлаб қўйганини кўришгач, ўзларининг форс аждодлари билан мақтана бошлиди. Бу нарса Эрон президентининг диний ва этник озчилик масалалари бўйича маслаҳатчиси Али Юнусийни 2015 йил 9 март куни Техронда бўлиб ўтган «Эрон шахсияти» форумида бундай дейишга унади: «Бугунги Эрон бутун тарихимизда бўлгани каби, императорлик давлатига айланди. Тарихда бу императорлик пойтахти ҳозирги Ирок бўлган, у ўтмишдаги каби ҳозир ҳам маданиятимиз, сакофатимиз ва ўзлигимиз марказидир. Эрон бутун эра давомида император бўлиб туғилган, Эронда ҳукмронлик қилган раҳбару етакчилар доим бутун дунё даражасида ва турли адабиётлар билан фикрлаганлар». Яна бундай деди: «Менинг айни баёнотим биз бутун дунёга яна иккинчи марта ҳукмронлик қилмокчи бўлаётганимизни англатмайди, балки ўз даражамиз ва тарихимизни билмоғимиз кераклигини, дунё даражасида фикрлаб, Эрон миллати тарзида амал қилмоғимиз кераклигини англатади». Ундан олдин 2014 йил 22 сентябрда Эрон президентининг сиёсий масалалар бўйича маслаҳатчиси Ҳамид Толибий ҳам «йигрма биринчи асрдаги Эрон ўтган асрдаги Эрондан фарқ қиласди, унинг миллий хавфсизлиги ва давлат манфаатлари миллий сиёsatининг асоси бўлиб, Эрон ўз манфаатларини рӯёбга чиқариш йўлида қадам ташламоқда», дея баёнот берди. Бу билан у шуни исботламоқчики, Эрон республикаси Исломий давлат эмас, миллий давлат бўлиб, уларнинг мақсади соф миллий мақсад, дин, мазҳаб, Оли Байтга муҳаббат, Ҳусайн ва унинг қотилларидан интиқом олиш шиори, «Америкага ва Истроилга ўлим» шиорлари, сионизм ва такfirчиларга карши кураш... буларнинг ҳаммаси бир қуролдан бошқа нарса эмас, шу қуролдан Эрон миллий ва ватанпарварлик ғояларини амалга оширишда ва ўзининг американпарат давлат эканини, унга ёрдам беришини яширишда фойдаланади. Шунингдек, Ислом Умматининг бирлашиш ва рошид Халифалик давлатини барпо этиш лойиҳасига зарба беришда ҳам шундан фойдаланади.

Сурия режими ағдарилишидан ва қўзголоннинг нусрат қучишидан яхудийлар давлатининг қўрқуви:

Яхудийлар давлати қўзголончилар нусратга эришиб, Башар Асаднинг ағдарилишидан қўрқмоқда. 2012 йил 4 октябр куни яхудий ҳарбий разведка қўмондони Авив Кохави Башар Асаднинг

ағдарилишининг яхудийлар давлатига соладиган хатаридан хавотирланиб, бундай деди: «1973 йил октябрдан буён ўнлаб йиллардан бери Жўлонда ҳукм суриб келаётган тинчлик бугун кафолатли бўлмай қолди. Чунки Сурияда режим армияси билан кўзголончилар ўртасида кечеётган жанглар Истроил чегараларига анча яқинлашмоқда. Сурия режими мінтақаларини – шу жумладан, Жўлон мінтақасини ҳам – тобора ўз ҳукмронлиги остидан бой бермоқда. Бу эса Истроил олдида янги муаммолар пайдо қилмоқда. Шу боис Истроил бунга обдан тайёргарлик кўриши ва бунга қарши курашишга ҳаракатларини кучайтириши шарт». Бу гапларини у яхудийлар давлати чегарасига яқин бўлган ва Сурия режими томонидан ҳимоя қилинадиган мінтақага эллик нафар кўзголончи келгани тўғрисидаги хабарни эшитиши ортидан Жўлон тепалигига қилган сафари чоғида айтди. Яхудийларнинг «Едиот Ахронот» рўзномаси «Суриядаги вазият Истроилни ташвишга солмоқда, бу давлат Сурия мухолафати тузилмаси ҳақида пухта маълумотга эга бўлмагани сабабли ноаниқ нарсалардан чўчимоқда», деб ёзди. 2011 йил 22 май кунги сонида бундай дейилди: «Яхудий ҳукумати Сурияда кечеётган ҳодисаларга нисбатан бирор расмий позиция очиқламади. Бироқ бир нечта собиқ масъуллар, шу жумладан, ҳарбийлар фикрича, Башар Асад режими сақланиб қолади, чунки у яхудийлар билан биргаликда Жўлон жабҳасида тинчликни сақлаб турибди, гарчи Истроил бир неча бор Сурияга зарба бериб, уни провокация қилган бўлса-да, лекин Сурия сукут қилган».

«Исломий Давлат» ташкилотининг юксалиши тўғрисида шубҳалар:

Сурия режимини ағдаришга бўлаётган ҳаракатни бузиш учун 2013 йилда Сурияда «Исломий Давлат» ташкилоти пайдо бўлди. У кўзголончилар, уларга қарши курашиш, улар назорат ўрнатган ерларни тортиб олиш билан шуғулланди. Кейин 2014 йил 30 июнда халифалик эълон қилди. Уни Сурия аҳли даъват қилаётган Халифалик мафкурасини бузиб кўрсатиш, шариатга зид ваҳшиёна амалиётлар содир этиш, фаолиятдаги исломий ҳаракатларга ва барча инсонларга қарши жирканчли ишларни, жиноятларни амалга ошириш... мақсадида эълон қилди. Бу ташкилот Айнул Араб-Кобани томон ҳаракат қилиш билан Америка учун дастак ҳозирлаб берди. Яъни Америка шу ташкилотга зарба бериш баҳонасида Сурияга ҳарбий жиҳатдан аралашиб, бевосита кўзголончиларга зарба бера бошлади. Америка Саудия, Қатар, Бирлашган Амирликлар, Баҳрайн ва Иорданияни шу ҳужумга тортди. Ўз

навбатида, бу шубҳаларни пайдо қилди, баъзи кимсалар бу ташкилотни хато йўлга етаклаб, ундан қўзғолонга зарба беришда, ҳақиқий Халифалик мафкурасини бадном қилишда фойдаланишиди. Ироқда ҳам шу ташкилотдан фойдаланилиб, Америка режасига мувофиқ Ироқни бўлиб ташлашга эътибор қаратилди. Маълумки, америкаликлар ҳақиқий маънодаги Халифалик барпо бўлишидан кўрқишида ва бу ишга тўсик кўйишга харакат қилишади. Масалан, 2012 йил 29 февралда Америка разведкасининг собиқ масъули Роберт Биръл «исломий халифаликнинг қайта барпо бўлиш аломатлари намоён бўла бошлади», деди. Кейин «Суриядаги қўзғолон муваффакияти Иорданияга қадар кенгайиши мумкин, чунки бу халқлар ўзгаришни, коррупциядан халос бўлишни истамоқдалар, Ироқ урушидан сўнг ҳатто янги мустамлакачилик ҳам ўлди», дея қўшимча қилди. 2013 йил 24 июнда Сурия режими ташқи ишлар вазири Валид Муаллим ҳам бундай деди: «Вазият жуда хавфли... халифалик давлати барпо қилишни талаб қилаётганлар Сурия чегарасидагина тўхталмайдилар». «Нью-Йорк Таймс» рўзномасининг 2014 йил 8 август кунги сонида Америка президенти Обамадан олинган интервью чоп этилди. Обама интервьюсида бундай деди: «Биз уларга Сурия ва Ироқдаги суратда халифалик барпо қилишларига ҳаргиз йўл кўймаймиз. Лекин буни амалга оширишимиз учун биз у ердаги бўшлиқни тўлдиришга қодир ҳамкорлар борлигига албатта ишонишимиз лозим». Бироқ Америка «Исломий Давлат» халифалик эълон қилган пайт индамай турди. Барпо бўлгандан кейин 2014 йил 30 июнда унинг ташқи ишлар вазирлиги матбуот воизаси Женнифер Псаки «Бу эълон (халифаликнинг эълони) одамларга ҳеч нарсани англаатмайди, юртимиз бунга ўхшаган ташкилотларнинг кўпини эшитган», деди. Бу билан у айни ташкилотнинг 2007 йил Ироқда «Ислом Давлати» барпо қилгани, кейин 2013 йилда Ироқ ва Шомда барпо қилганига, аммо воқеда ҳеч нарсани ўзгартира олмаганига ишора қилмоқда. Чунки Ислом давлати Халифалик демакдир. Қачон бу ташкилот бир неча йиллар бурун халифаликни эълон қилган бўлсаю, бироқ ҳолат ўша-ўша ўзгармай қолаверган бўлса, у ҳолда, номни ўзгартиришнинг ва халифалик эълон қилишнинг қандай маъноси бор! Бу эса шунга далолат қилмоқдаки, америкаликлар бу эълонга жиддий эътибор беришмади, уни ҳақиқий Халифалик, деб билишмади, миңтақадаги ўз сиёсатимизга, жумладан, Ироқни бўлиб ташлаш сиёсатимизга хизмат қиласди, кейин бўшлиқни тўлдирувчи ҳамкорлар топиб оламиз, деган фаразлар билан унинг эълон қилинишига сукут

қилишди. Шунинг учун Обама «Ўрта Шарқда ва Шимолий Африка минтақаларида гувоҳи бўлаётганимиз ходисалар биринчи жаҳон урушига қайтаётган бир низомнинг дарз кетишидир», дея қўшимча қилди. Яъни Усмонийлар давлати сарҳадини Ислом давлати сифатида парчалаб ташлаган Британия ва Франциянинг Сайкс-Пико низомининг дарз кетиши, демоқда. Бу низомнинг эскириб, дарз кета бошлаганини, мусулмонлар уни бекор қилишга ва юртларини қайтадан бирлаштиришга ҳаракат қилаётганларини бугун Америка гувоҳи бўляпти. Шунинг учун исломий юртларни янада кўпроқ парчалаш билан – Ироқни уч қисмга бўлиш лойиҳаси каби – бу ҳаракатга тўсқинлик қилмоқчи бўляпти. У ҳақиқий Халифалик барпо бўлиш хавфини сезяпти. Шу сабабдан ҳам бўлиб ташлаш лойиҳаси ёрдамида унга халақит қилмоқчи. У «Исломий Давлат» ташкилоти эълон қилган ҳақиқий бўлмаган халифаликни, маъносиз қуруқ гап ҳисобланган эълонни муайян томонга йўналтириш орқали халифалик мавзусини тушунарсиз мавзуга айлантиришга ҳаракат қияпти. Шу «Исломий Давлат» ташкилоти содир этаётган қилмишларни дастак қилиб, одамларни Халифалик тўғрисида фикрлашдан тўсишга уриняпти. Чунки бу «Исломий Давлат» ташкилоти соғлом исломий тушунча ва тўғри сиёсий онг асосида хикмат ва ақл билан ҳаракат қилмаяпти. Бу нарса айни ташкилотнинг илк таъсис этилган кунидаёқ аён бўлган. Ўшандা ташкилот воизи Адноний халифаликни ҳеч ким билан машварат қилмай, ўзларидан бошқа ҳеч кимнинг байъатисиз ғолиблиқ билан халифаликни эълон қилишганини айтганди. Бу эса улар Халифалик ва уни қандай барпо қилиш, кўпчилик фикри, байъат, шўро-машварат мавзуси билан боғлиқ шаръий аҳкомларни яхши тушунмасликларига, шу боис ҳам эълон тўғрисида шубҳалар мавжудлигига далолат қилади.

Мағрур Суриядаги қўзголон хорликдан ўлимни афзал кўрган халқ юрагидан отилиб чиқди, коалиция ичидагиу ташидаги малайлар уни эгаллашга, жиловлаб олишга муваффақ бўлишолмади, мусулмонлар бу қўзголонни исломий-исломий, дея эълон қилдилар, унинг мақсади Халифалик, етакчиси эса Мухаммад ﷺ эканини очиқ билдиридилар... Кўриниб турибдики, бундай қўзголон Американи эсанкиратиб қўйди, ёлғонларини, алдовларини фош этди. Натижада, президент Обама юкорида айтганимиз федерал мурожаатида буни тан олиб, бундай деди: «Шундай қилиб, Сурия бўхрони билан барқарорликнинг издан чиқиши, бу икки омил олдимизга шундай кенг қўламли курашларни келтириб чиқардики, бугун халқаро ҳамжамият унга

карши курашмаса бўлмайди. Демак, биз Ўрта Шарқ ва Шимолий Африкадаги курашларни қандай қайтармоғимиз лозим, ахир, кураш уларнинг ичкарисида ҳам, ташқарисида ҳам кетаётган бўлса?». Обама Уммат кўзголонлари, айниқса, Сурия кўзголони Америка ва бошқа давлатлар сиёсати учун реал таҳдид эканини кўрятти. Аммо бу муаммоларга ва курашга қарши қандай муносабатда бўлиши лозимлигини англолмаяпти. Чунки бундай кураш Америка ва иттифоқчилари билан Ислом Уммати ўртасида биринчи бор пайдо бўлиши.

Америка ўз манфаатлари йўлида мунофиқлик, иккиюзламачилик, кўзбўямачиликни эътироф этмоқда:

Барча инсон Американинг ёлғончи ва тухматчи эканини тушуниб етди. Америка ҳеч қандай қизил чизиқни тан олмайди, қаршисида рўёбга чиқарадиган манфаатлари бор, холос. Буни Обама Американинг минтақадаги стратегиясини белгилаш мурожаати, деб атаган ўз федерал мурожаатида «Кўшма Штатлар ўз асосий манфаатимизни таъминлаш йўлида барча қудрат омилларимизни, шу жумладан, ҳарбий омилларимизни сарфлашга тайёр» дея тан олди. Бунга ўз стратегиясининг муҳим қисмини очиқлаш билан якун ясади: «Гарчи биз мунофиқлик, иккиюзламачилик ва кўзбўямачилик билан айбланаётган бўлсакда, минтақага узоқ муддатни кўзлаб кириб боряпмиз, чунки эркинлик ва демократия йўлидаги бундай машаққатли иш бутун авлоднинг вазифасидир». Яъни Америка президенти шуни очиқ билдирияпти, Америка учун мунофиқлик, иккиюзламачилик ва кўзбўямачиликда айбланиш муҳим нарса эмас, Чунки у бундай иллатларга тоабад одатланиб қолган! Чунки Америка маломатланмайди, унга ишонганлар маломатланади, худди шайтон эмас, шайтонга эргашганлар маломатлангани каби. Америкага ва бошқа ёвуз мустамлакачи давлатларга фақат аҳмоқ одам ишонади ёки хоин малай кимса ишонади, чунки бундай кимсани шахсий манфаатидан ўзга ташвиши бўлмайди.

Гап шундаки, эркинлик ва демократияга даъват қилиш ёлғончилик, кўзбўямачилик, алдов қуролларидан бири бўлиб, уни Америка хоҳлаган кишига қарши, хоҳлаган вақтда ишга солаверади. Масалан, малайи Ҳусни Муборакни ўттиз йил қўллаб-кувватлади, халқ унга қарши қўзғалганда эса, биз халқнинг эркинлик ва демократиясини қўллаб-кувватлаймиз, деди. Кейин ҳарбий тўнтариш юз бериб, унинг йўлидан кетаётган Мурсийни ҳам қўллаб-кувватлади, чунки у Америкага, унинг хартияларига, демократиясига ишонди, кейин Мурсий кулаганда – биз

демократияни қайта қуриш учун Миср армияси қадамларини кўллаймиз деди, ташқи ишлар вазири Керри айтгани каби. Бугун у Башар Асад режимини очиқдан-очиқ юзсизларча кўллаб-кувватляпти, халққа хорлик ёғдирган, хурмат-иззатини ёёқ ости қилган, инсонийлигини топтаган, на эркинлик ва на демократия билан таъминлаган тоғутни кўллаб-кувватляпти, унинг жиноятларидан, минглаб бегуноҳ инсонни қатли ом қилаётганидан, юртни хонавайрон этаётганидан кўз юмяпти, худди отасини ўттиз йил кўллаб келгани каби. Сурия режимини кўллашда давом этишини доим таъкидлаб келади. Масалан, 2015 йил 13 март куни Америка разведка директори Жон Бреннан «Би-Би-Си»га берган интервьюсида бундай деди: «АҚШ Сурия хукумати ва унга қарашли ташкилотларнинг қулашини истамайди, чунки улар қулайдиган бўлса, майдон экстремистик исломий жамоаларга, айниқса, Исломий Давлат ташкилотига бўшаб қолади».

Хуллас калом, исломий олам, араб оламию араб бўлмаган олам, ҳамма-ҳамма давлатлар Сурия қўзғолонига қарши тил биритириди. Бу қўзғолон келиб чиқкан илк кундан бошлаб, ҳозирги соатга қадар унга қарши Америка ва Фарб ёнида туриб курашишяпти. Ҳаммаларининг хўжайини Америка эса – мен Сурия режими экстремистик жамоалар сабабли ағдарилишини истамайман, дея уларни алдаяпти, аслида, ўзи ҳалигача малайи Асад ўрнига бирорта альтернатив тополгани йўқ. Экстремистик жамоалар, кимёвий қуроллар, деган иддиоларни қиляптию, аслида исломий табиатга эга қўзғолонга қарши уруш қиляпти. У қўзғолонни тазииклар остига олиб, унга қарши Эрон ва унинг Ливандаги Ҳизбини ишга солиб, барча кучларини, макру найрангларини сафарбар қилиб ётганига қарамай, ҳамон бу қўзғолон олдида ожиз қолмоқда.

Бироқ Аллоҳ Таоло

﴿وَمَنْ أُولَئِكَ هُوَ يُبُرُّ﴾

«Уларнинг макри ҳалок бўлур (яъни беҳуда кетур)» [Фотир 10] деганидек, Аллоҳнинг йўзи америкаликлар, уларнинг иттифоқчилари ва малайлари, уларга ишонган кимсалар макрини барбод қиласиди, уларни охиратда албатта азоблайди, охират азоби эса энг қаттиқ, энг аламлидир. Карами кенг ва қудрати улуғ Аллоҳ

﴿وَالْعَنْقَةُ لِلْمُتَّقِينَ﴾

«Оқибат тақводорларницидир»

[Аъроф 128]

деганидек, нусрат бу дунёда ҳам, охиратда ҳам тақводор зотларницидир. □

ПАЙГАМБАРИМИЗ МАНҲАЖИНИ ТУШУНИШДАГИ МАҚБУЛ СҮЗ ВА ШУ ЖУМЛАДАН У ЗОТНИНГ ИСЛОМ ДАВЛАТИНИ БАРПО ҚИЛИШДАГИ ТАРИҚАТИ (2)

Солиҳ Абдурроҳим Жазоир

Пайгамбаримизнинг ўзгартиришдаги тариқатини даъватнинг бошида Маккада қилган ишларидан тушуниб оламиз. Лекин бугун уни чукур тушуниш учун унга алоҳида эътибор ва етук ҳикмат керак бўлади. Чунки Пайгамбаримиз барча одамларни маккаликлар маъносини тўла тушунадиган ла илаҳа иллаллоҳ калимасига, яъни Исломга чақирди. Лекин У киши бунга қўшимча даъват ва тўғри йўлни қабул қилишга тайёрлигини кўраётган кишилар билан яширинча учрашди. Даъватни қабул қилган кишилар имонини исломий ақида билан, яшаш тарзи (амали)ни эса ибодат, муомала, ахлоқ, емоқ-ичмоқ ва кийиниш хақидаги шаръий ҳукмлар билан даволади. Бошқача айтганда уларни яширин уюшмадаги сезги ва фикрлашлари мутаносиб, алоҳида исломий шахсия бўлишлари учун ақлия ва нафсијасини тарбиялади. Пайгамбаримиз сийратидан хабардор барча фуқаҳолар даъват ишни бошланишида шундай бўлганига ижмо қилишган... Ишнинг бундай бориши ушбу шахслар уюшмани пайдо қилишда яроқли гишт бўлиши, бошқача айтганда тескари манҳаж эгалари ўйлаётгандек жамият биносида эмас, балки уюшманинг биносидаги гишт бўлиши бўлган эди. Шундан кейин бу уюшма жамиятнинг чигал ва қийин таркибига йўналиши керак эди. Хурматли ўқувчидан мана шу ўринда хушёр бўлишини сўрар эдим. Чунки, янги жамият (акида, туйғу ва одамлар ҳаётини бошқарадиган, ҳамда ўзаро ва бошқа жамиятлар билан бўладидаган алоқаларини тартибга соладиган қонунлар, низомлар ва урфлар деган эътибор билан) куриш йўлида, бошқача айтганда мавжуд жамиятни ички ва ташқи жиҳатдан тубдан ўзгартириш йўлида мавжуд жамият билан тўқнашиш босқичи нозик босқичдир. Чунки шахслар шахс сифатида бу босқич машаққатларини енга олмайди. Балки бу ақлга асосланган ва инсонлар фитратига мос ақида устига қурилган мабдай, сиёсий уюшма бўлишини тақозо этади. Бу уюшмада фикрлари тиник, ҳисси ўтқир, шуури кучли ва сезгилари оловдек, ҳамда ўз тасаввурларию яшаш тарзида атрофидаги барча инсонлардан ўзгача исломий шахсиялар билан тўлиб тошган имоний муҳит бўлиши керак. Бу уюшма пишиб, етилиб, ўрнашгандан кейин, кўп ўтмай жамиятдаги алоқалар, яъни ақидалар, фикрлар, туйғулар, низомлар, қонунлар ва урфлар хукмрон бўлган манфаатлар устига қурилган алоқаларга зарба

беради. Шунда у бошланишда, яъни уюшмани пайдо қилишда шуғулланган ишлардан бошқа муҳим ишлар билан шуғулланади. Лекин шу билан бирга сакофат бериш, яъни исломий шахсияларни пайдо қилиш амалиёти ҳам давом этади. Уюшма ўз жисмини кучайтириш, хужайраларни кўпайтиришда давом этиш, фикр ва сезгиларини тиниқлаштириш, ҳамда имоний муҳитини муҳофаза қилиш мақсадида ишлар экан, у гўё биринчи босқичдагидек ўз жисми, кучи ва қудрати ўсиб боришини кафолатлади. Бунга Пайғамбаримизнинг сийратлари далил бўлиб, ўқувчи мана шу нарсада ҳушёр бўлиши керак. Чунки Пайғамбаримиз ﷺ биринчи босқич, яъни шахсларни тайёрлаш, сакофат бериш ва уюшмага бириттириш босқичида тўхтаб қолмади. Пайғамбаримиз ﷺ мезонларни янги мабда фойдасига секин аста ўзгартириш учун жамият карвонига қўшилмади, мавжуд ҳокимиятда иштирок этиш ҳақида эса гапирмаса ҳам бўлади. Бу ҳеч кимга сир эмас, уни тушунишни хоҳламайдиганлар ёки тескари тушунадиганларгина инкор қилиши мумкин... Ҳизбий ва сиёсий уюшманинг ақлия ва нафсиаси пишиб етилгач иккинчи босқичга ўтиш вақти келди.

﴿فَاصْدِعْ بِمَا تُؤْمِنْ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ﴾

«Бас, сиз ўзингизга буюрилган ишини юзага чиқаринг ва мушриклардан юз ўғиринг!» [Хижр 94]

Бу жамият билан ишлаш босқичи бўлиб, унда одамлар орасида алоқалар, яъни ҳоким ва фуқаролик алоқалар, ҳамда жамиятнинг таркибий қисми бўлмиш ақидалар, фикрлар, туйғулар, низомлар, қонунлар, урфлар ва бундан бошқа алоқалар билан тўқнашилади. Бу машаққатли иш бўлиб, унда уюшмани намоён қилиш, жамиятга юzlаниш, турли қийинчиликлар ва уларга сабр қилиш каби амаллар мавжуд. У икки қисмдан иборат:

1 – Мавжуд фикрлар, жамиятда ҳукмрон тушунчалар ҳамда одамлар қалбида ўрнашган туйғулар билан курашиш. Чунки бу фикр ва туйғулар одамларнинг турмуш тарзини, яъни ишҳаракатларини, эҳтиёжларини қондиришларини ва манфаатларини қўлга киритишларини тартибга келтиради. Бундан ташқари хориждан кириб келаётган фикрлар билан курашиш. (Бу иш жаҳон узра ҳазоратлар тўқнашуви мавжуд экан тўхтамай давом этади).

2 – Жорий режимлар билан курашиш: Бу ичкарида ҳокимларни муҳосаба ва одамларга татбиқ қилинаётган қонунлар борасида манфаатларни табаний қилиш билан бўлади. Ташқарида эса Уммат душманларининг режалари ва ҳокимларнинг халқ тақдири билан хоҳлаганча иш тутаётган душман ажнабий кучга боғланиб

колганини фош қилиш билан бўлади. Бу бугунги кундаги золим, капиталистик, мустамлакачи Farb кучларидир. Биз бу курашни қисқача сиёсий кураш деб атаемиз.

Демак икки босқични ажратиб олиш керак: биринчиси уюшмани пайдо қилиш, иккинчиси шу уюшмани жамият таркиби билан тўқнашиши. Уюшма иккинчи босқичда одамлар орасидаги манфаатларни бошкарадиган низомлар, фикрлар ва туйғулардан иборат жамиятни ўзгаришиш ишини зиммасига олади. Сийрат китобида даъватни ошкор қилиш бўлимида шундай келади:

Сўнг Аллоҳ Таоло Пайгамбарини буюрилган ишни бажаришга ва даъватни ошкор қилишга буюрди. Пайгамбарлик юборилгандан даъватни ошкор қилишга буюрилган давр ораси уч йилни ташкил қилган эди. Аллоҳ Таоло шунда

﴿فَاصْدِعْ بِمَا تُؤْمِنْ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ﴾

«Бас, сиз ўзингизга буюрилган ишни юзага чиқаринг ва мушриклардан юз ўгиринг!» [Хижр 94] оятини нозил қилди.

Лекин одамларга Исломни етказилганда одамлар ё уни қабул қиласи, ё ундан бош тортади. Қабул қилиш ҳолатида жамиятдаги раъи омм мабдаъ фойдасига ўзгариб, давлат барпо бўлади. Хусусан ҳокимлар мана шу жамиятга таянаётган бўлса давлат Ислом ва мусулмонлар ҳамда олам қархисида воқеий ишга айланади ва бундан ўзгача бўлиши ҳам мумкин эмас. Бош тортиш ҳолати эса янги даъват қархисида бузук жамиятларда, хусусан тоғутлар бошқараётган жамиятларда рўй беради. Бунга Пайгамбаримиз ғонига сийрати далиллар. Бу ҳолатда Уммат билан ишлаш муваффақиятли тамомлангач, ишлар ҳокимлар зарарига юра бошлайди. Бу ҳокимлар қайсарлиги ва жамиятларига ҳукмронлиги туфайли одамлар билан даъват ўртасини тўсадилар. Шунда бу ҳокимлардан бошқасига, яъни даъватга имконият бериш ва нусрат беришга қодир кишиларга таянилади. Натижада сиёсий уюшмадагилар мухитни қабул қилиш, раъи омни пайдо қилиш томонига ўзгаришиди ва халқ даъватга қучоқ очади, ҳамда мусулмонлар вужуди учун табиий таянч пайдо бўлади. Бу эса Ислом душманлари қархисида катта куч йиғилишини ва ишларнинг давомийлигини таъминлайди. Шунда душманлар халқаро вазиятдаги кучлар тарозисини ўзгаришида кўйилган бу қадамни пучга чиқариш учун бор кучларини сарфлашади. Шубҳасизки бу ишлар, яъни қувват аҳлидан химоя ва нусрат сўраш ўзгача табиатга эга бўлиб, мазкур уюшма бажарадиган

фикрий ва сиёсий курашдан тамомила фарқ қиласди. Лекин бу ишлар жамиятга тўқнашиш босқичида жамият даъватни инкор қилиши ва унинг қархисида котиб қолиши оқибатида уюшма ишларига қўшимча бўлиб келади. Одатда бу ҳокимлар ўзларини безовта қиласдиган, яъни уларни таҳтидан туширадиган ҳар қандай ўзгартиришга қарши курашганлари туфайли бўлади. Хусусан режим таянчи мусулмонлардаги бугунги ҳолатга ўхшаб ўзлари ҳукмрон бўлиб турган жамиятдан ташқарида бўлса, бу Уммат султонини қайта тиклашда ишларни чигаллаштиради. Шунинг учун мусулмонлар бугун жамиятларидаги ҳақиқий қувват қаерда яширинганига қараашлари лозим.

Нусрат талаб қилиш ҳақидаги сийратдан истинбот қилинган бу тушунча мавжуд экан, биз куч эгаларидан нусрат сўраш давлат барпо қилишнинг амалий тариқати деб қатъий айта оламиз. Зоро, бу нарса Росулуллоҳ ишларидаги ваҳи далолат қилган энг буюк амаллардан биридир. Пайғамбар Макка жамиятидаги Қурайш коғирларига бўлган даъвати берк кўчага кириб қолди. (Бу иш Макка жамиятида фаолият босқичи муваффакиятли ўтган бўлсада рўй берди). Пайғамбаримизнинг амакиси Абу Толиб вафот этишига яқин Қурайш рад этиши аниқ ва равshan бўлиб қолди. Чунки Пайғамбаримиз уларнинг талабига кўра амакиси ҳузурида етакчилари билан учрашгач, улар ла илаҳа иллаллоҳ калимаси тақозо қилаётган туб ўзгартиришга рози бўлмасликларига аниқ ишонди. Улар ҳам Мұхаммад ён босмаслиги, келишмаслиги ва ўртача ечимга рози бўлмаслигига аниқ ишонишли. Бу иш даъват йўналишидаги ҳал қилувчи нуқта бўлиб қолди ва бу сийрат китобларида тиник ва равshan ёзилган. Китобларда шундай келган:

Абу Толибнинг касаллиги оғирлашиб бу хабар Қурайшга етиб боргач, улар ўзаро: «Ҳамза ва Умар мусулмон бўлишди. Мұхаммаднинг бу иши Қурайш қабилаларининг орасига ёйилиб кетди. Абу Толиб борайлик, у бизга жияни билан гаплашиб берсин. Аллоҳга қасамки, мусулмонлар бизнинг устимиздан ғолиб чиқишлари олдида хотиржам қараб тура олмаймиз», дейишли. Ибн Аббос айтади: Мушриклар Абу Толибнинг олдига бориб у билан гаплашдилар. Қабила улуғларидан Утба ибн Рабиа, Шайба ибн Рабиа, Абу Жаҳл ибн Ҳишом, Умайя ибн Ҳалаф, Абу Суфён ибн Ҳарб ва бошқалар ҳам бор эди. Улар: «Эй Абу Толиб! Дарҳақиқат, сен биздан биримизсан. Ҳолатинг ҳам маълум. Сен ҳақингда хавотирга тушиб қолдик. Жиянинг билан орамиздаги ишдан ҳам хабаринг бор. Уни чақириб, ўртамиизда воситачи сифатида гаплашиб бер. Шунга кўра у биздан тийилсин, биз ҳам ундан

тийилайлик. Бизнинг динимизни ўз ҳолига қўйсин, биз ҳам уни динига тегмайлик», дейиши. Шунда Абу Толиб Росулуллоҳ ﷺни чақириб келиш учун одам юборди. Келганларида: «Эй акамнинг ўғли! Мана булар қавмнинг шарафли кишилари. Улар сен билан гаплашиш учун жам бўлишган», деди. Росулуллоҳ ﷺ

«نعم، كَلِمَةٌ وَاحِدَةٌ تُعْطَوْنِيهَا تَمْلِكُونَ بِهَا الْأَرَبَ، وَتُؤْدِينُ لَكُمْ بِهَا الْعَجْمُ»

«Хўп, менга биттагина сўзни айтинглар, ушбу сўз туфайли бутун араблар устидан хукмрон бўласизлар, бутун ажамлар сизларга итоат қиласди», дедилар. Шунда Абу Жаҳл – отангга раҳмат, бир эмас, ўнта сўзни айтмаймизми, деди. Шунда ул зот бундай дедилар:

«تَقُولُونَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَتَخْلُعُونَ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ»

«Ла илаха иллаллох калимасини айтиб, Аллоҳдан ўзга сиғинаётган нарсаларингиздан воз кечасизлар». Мушриклар дастлаб бу таклифга қўллари билан қарсак чалишиб, сўнгра: «Эй Мухаммад! Барча илоҳларни жамлаб ягона илоҳ қилмоқчимисан? Сенинг ишинг жуда қизиқку!» дедилар. Сўнгра бир-бирларига қараб: «Аллоҳга қасамки, бу одам сиз талаб қилганлардан ҳеч нарса бермайди. Қани қайтинглар ва Аллоҳ сиз билан унинг орасида ҳукм қилгунгача ота боболарингиз динида давом этинг», дея тарқаб кетиши.

Абу Толиб вафот этгач, қурайшликлар Росулуллоҳ ﷺга амакилари Абу Толиб ҳаётлигида амалга оширишга журъат қила олмаган азиятларни етказиши. Шу боис Росулуллоҳ ﷺ ёлғиз ўzlари Тоифга бориб сакифликлардан кўмак сўраб, ҳимоя қилишларини сўрадилар. Шунингдек Аллоҳ томонидан ўzlари олиб келган динни қабул қилишларини умид этган эдилар... (Улар Росулуллоҳ ﷺни хунук тарзда рад қилдилар).

Росулуллоҳ ﷺ Маккага келганларида ўzlарига имон келтирган бир гурӯҳ мусулмонлардан бошқа қавмлари душманчиликни янада кучайтирган эдилар. Ҳаж мавсумида, Росулуллоҳ ﷺ араб қабилаларига ўзини ҳимоя қилишни таклиф қилиб, уларни Аллоҳга даъват қилардилар, ўзини Аллоҳ томонидан юборилган Набий эканини билдирадилар. Аллоҳ юборган нарсаларни баён қилиб, улардан ўзини пайғамбар эканликларини тасдиқлашларини ва ҳимоя қилишларини сўрадилар...

Росулуллоҳ ﷺ ана шундай даъват олиб борарадилар. Одамлар мавсумда бозорга келишса, уларнинг олдига бориб, қабилаларни Аллоҳга имон келтиришга ва Исломга чақириб, ўzlарининг

пайғамбар эканликлари, Аллоҳдан ҳидоят ва марҳамат олиб келганиккларини маълум этардилар. Номдор ва шараф эгаси бўлган бирор арабнинг Маккага келганини эшигтанлари заҳоти дарҳол унинг олдига бориб, у билан кўришиб, Аллоҳга имон келтиришга чақирава билганларини унга ҳам арз этар эдилар.

Ниҳоят, Аллоҳ Азза ва Жалла Ўз динини изҳор этишни, пайғамбари Мұхаммад ﷺ кучли-кудратли қилишни, у кишига берган ваъдасини рўёбга чиқаришни ирова қилди. Яъни Росууллоҳ ҳаж мавсумида бир гуруҳ ансорларни учратиб қолдилар. Бу сафар ҳам ҳар галгидек, ўзини араб қабилаларига таклиф қилаётган эди. У киши Ақабада Хазраж қабиласидан – Аллоҳ яхшиликни ато этишни ирова этган – олти нафар кишига дуч келдилар. Улар Росууллоҳ ﷺ тасдиқлаш ва у киши таклиф қилган Исломга рози бўлиш билан даъватини қабул қилдилар. Улар: «Бизнинг ортимизда Авс ва Хазраж номли қавмларимиз бор. Улар ўртасидаги адоват ҳеч бир қавмда учрамайди. Аллоҳ Таоло уларни сиз сабабли бирлаштирса ажаб эмас. Биз қайтиб боргач, уларни сизнинг ушбу ишингизга даъват қиламиз, ўзимиз қабул қилган динни уларга ҳам таклиф қиламиз. Агар Аллоҳ Таоло уларни сизга жамлаб берса, дунёда сиздан кўра кучли одам бўймайди...», дейишди... Мадинага ўз қавмлари олдига қайтиб боришгач, Росууллоҳ ﷺ ҳақида гапириб беришди ва уларни Исломга даъват қилишди. Натижада ушбу ансорлар орасида Росууллоҳ ﷺ ҳақида гапирилмаган бирорта ҳам хонадон қолмади.

Юқоридагилардан кўриниб турибдики, Росууллоҳ даъватнинг маълум бир нуктасида нусрат сўрашни бошлади. Бу буюк сиёсий ишлардан бўлиб, Росууллоҳ ﷺ нусрат сўрашдан чарчамадилар. Лекин уни қаердан бўлишини билмас эди, натижада у Мадинадан келди. Аммо Хазраждан келган гуруҳ билан бўлган биринчи учрашувни кузатсангиз шу нарса аён бўладики, бу гуруҳ қавми ичиди биринчи кунданоқ одамларга қарши Росууллоҳ ﷺ га нусрат ва ҳимоя берадиган мартабада эмасдилар. Динни тўла тушунишмаганини айтмаса ҳам бўлади. Шунинг учун улар ишни қавмлари, хусусан етакчиларига ташлашларини айтдилар. Чунки улар кўнсалар янги даъватга тезда муҳитни тайёрлаш ва Мадина жамиятида одамлар исломий даъватни қабул қилишлари учун эшик очилар эди. Ясириб янги пайдо бўлаётган Ислом давлатини қабул қилиш учун ёйилиш нуктаси бўлиши кутилган эди, шундай бўлди ҳам. Ясиридан келган ўн икки киши биринчи ақаба байъатини бергандан кейин, Росууллоҳ ﷺ улар билан Мусъаб

ибн Умайрни ўзи мухим иш, яъни Исломга кирганларга Қуръон ўқиб бериш, Исломдан таълим бериш ва динни ўргатиш учун юбордилар. Аллоҳ уларга яхшиликни хоҳлади ва уларни Пайғамбариға ёрдам бериш ва динини ошкор килиш учун тайёрлади. Улар кейинги йили иккинчи ақаба байъатини бериш учун Маккага келишди, энди уларнинг сони етмиштадан кўпроқ эди. Улар Исломни қабул қилган ва динни ўрганган эдилар. Уларнинг ичидаги катталари ва етакчилари ҳам бор бўлиб, Роббилиари ушбу динни баён қилишни ва инсонларга етказишни буюрган масалада ўзларига қарши чиққан одамларга Росууллоҳ ﷺ билан бирга қарши тура олар эдилар. Бу уларни урушга тайёр бўлгани эди, шунинг учун бу сафарги байъат уруш байъати деб номланди. Бу Мадинада Исломий давлат барпо бўлгани ҳақидаги эълон эди. Шундан кейин Мадинага муҳожирлар тўп-тўп бўлиб кета бошлиди. Сийрат китобида Росууллоҳ ﷺнинг хижрат қилиши бобида шундай келган:

Қурайшликлар Росууллоҳ ﷺнинг Қурайш диёридан бошқа жойларда тарафдорлари борлиги ва сахобалари уларга хижрат қилиб кетганларини кўриб, бу муҳожирларнинг осойишта жойга тушганини билгач, у ердагилар ҳам уларни ҳимоя қилганини билдилар. Шу боисдан Росууллоҳ ﷺ уларга бориб кўшилишларига қарши чиқишга қарор қилдилар. Чунки Мұхаммад ﷺ ўзларига қарши жанг қилишга қарорли эканини билардилар.

Сийратда келган «Соллайна ва факихна» иборасининг маъноси улар имон келтиришгани, тасдиқлашгани, динни ва унга биринчи бўлиб кирганларнинг фазилатини тушунишгани, ҳукмларига бўйинсунишгани, уларни кутиб турган улкан ва аҳамиятли ишларни қилишга тайёрлиги, ҳамда қаршиликнинг катталиги, исломий вазифалар ва даъват масъулиятининг улканлигини тушунишгани, ҳамда дунёю охиратда уларга йўлиқадиган нарсаларни англашганини билдиради. Мадинада давлат барпо бўлгач, у билан Ислом ҳовлиси пайдо бўлди, мусулмонлар Исломлари билан азиз бўлишди, исломий жамият вужудга келди ва мусулмонлар динлари борасида хотиржам бўлишди. Шундан сўнг мусулмонлар яхлит Уммат сифатида Ислом рисолатини бутун дунё бўйлаб ёиши учун тарқалдилар.

Хулоса шуки давлат Исломдаги энг буюк фарзdir ва бу шаръий ҳукмдир. Уни барпо қилиш тариқати ҳам шаръий ҳукмдир. Одамлар узоқ замонлардан бери жамият ва давлат, ҳамда ҳоким ва фуқаро бўлиб яшашади. Ҳоким қўл остидаги фуқароларининг ишларини ё ўзи бошқани аралаштирумасдан юргизади, буни

буғунги таъбир билан диктатор ва мустабид дейилади. Ё ўз фуқаролари ва халқи иродаси билан юргизади, уни демократ дейилади. Аммо малай ҳоким кам учрайдиган ҳолат. Лекин исломий юртлардаги буғунги ҳокимларнинг барчаси ўз фуқароларини хўжайнлари хоҳлагандек бошқаради. Бунда ҳоким ўз фуқароларини мен сизларни сизлар хоҳлагандек бошқаряпман ва мен сизларнинг бир вакилингизман деб алдайди. Ҳоким бундай ҳолатда фавқулодда мунофиқлик қилаётган бўлади. Бундай ишни одамларни алдаша мөхир бўлиб кетган ва ички дунёси ташқисидан ўзгача кишигина қила олади. Бундай ҳоким аслида ўз фуқаролари ва халқига душман бўлади. У хўжайнлари ва халқининг душманлари олдида хўрланган малай бўлади. Шу каби ҳокимлар бошқараётган юртлар ва одамлардаги рўй бераётган барча ишлар ҳокимларининг маҳорати ва малайлиги даражасига қараб сохта бўлади. Бу барча оламларнинг тарбиякунандаси бўлган Аллоҳнинг борлигини билмасликка олаётган, яъни динни сиёsat ва ҳаётдан ажратиб, илмонийликни дин қилиб ушлаган жамиятларда рўй беряпти. Мана шундай сиёсий ва фикрий системани мақтаётган зиёлилар, даъватчилар ва ўзларини мусулмон деб ҳисоблаётган муфаккирлар, яъни динни давлатдан ажраттаётганларнинг тасаввурида ҳокимият ё диктаторлик, ё демократик бўлади. Улар бундан бошқача тасаввур қилиши ҳам мумкин эмас. Буғунги кунда аксар мусулмон зиёлилар, хусусан Ғарб қучоғида тарбияланганлар ва ҳатто ўзларини «исломий» деб атаётганлар шундай тасаввур қилмоқда. Улар тилларида ушбу сиёсий системанинг истибоддога карши истилоҳларини айтадилар. Масалан: фуқаролик давлати, жумхурият бошқаруви, демократик фуқаролик жамияти, кўпчилик иштирок этадиган бошқарув, муҳолафат каби истилоҳларни тинмай такрорлайдилар. Бундай шахсларни тафкири, яъни фикрлаш асосларини муолажа қилиш керак. Бу эса уларнинг ақида ва ҳаёт ҳақидаги нуқтаи назарини ўрганиш орқали бўлади. Одамларнинг ахволи барча замонларда шундай бўлган. Аллоҳнинг элчиларига, хусусан Муҳаммад га Аллоҳдан ваҳий келганда, у билан ҳидоят ва нур келди, тўғри йўл нотўғрисидан ажралди. Бошқа фикрий ва сиёсий система, ҳамда ҳаёт ва бошқарув шакли ҳақида тасаввур келди. Бу ҳокимият ва одамлар ишларини бошқаришга алокали исломий сиёсий фикрлаш эди. Бу фикрий сиёсий ва сақоғий маърифий системага кўра бошқарув икки хил бўлиб қолди. Ё ваҳий олиб келган нарса билан бошқарилади, уни исломий шариатда вазиятлар, замонлар, маконлар қанчалик ўзгармасин Халифалик низоми дейилади. У

дорул Ислом бўлиб, унда дунёю охират саодати бўлади. Ёки ваҳий билан эмас инсон нафси ҳавоси билан бошқарилади. Унинг сурати, шакли ва номи қанчалик турли туман бўлмасин ва у ерда мусулмонлар қанчалик кўп бўлмасин у дорул куфр бўлади. Унинг оқибати бу дунёда зое кетади, охиратда эса надомат бўлади. Аллоҳдан бундай оқибатга тушиб қолишдан паноҳ сўраймиз. Булар мусулмонларга нисбатан айтиляпти. Чунки улар ваҳий олиб келган нарсани ўзgartириши ва алмаштириши. Ислом рисолатини шаръий йўл билан оламга етказишдан тўхташди, чунки улар динларининг асли бўлмиш давлатлари тўғрисида сустлик қилишди. Шунда улар кўп бўлишига қарамай бугунги кундаги мусибатлар бошига тушди. Чунки улар жамоат бўлиб Исломни татбиқ қилишдан тўхташди, Уммат сифатида Исломни тарқ қилишди, давлат сифатида Ислом рисолатини оламга олиб чиқишдан тўхташди. Улар энди ваҳий олиб келган нарсага қайтишлари шарт. Шунинг учун бугунги кунда Росууллоҳ ﷺ нинг манҳажига мувофиқ Исломий давлатни барпо қилишга ҳаракат килиш Аллоҳ йўлидаги энг буюк қурбонликлардандир.

Эй биродарим шуни яхши билингки асоси Ислом ақидаси бўлган ва Ислом шариатини татбиқ қиласиган давлатсиз жамиятда Ислом бўлмайди. Демак бугунги кунда мусулмонларнинг Исломга қайтиши Ислом давлатини ақида асосига ва ваҳий олиб келган тариқат билан барпо қилиш орқали амалга ошар экан. Чунки буларнинг барчаси Исломда вожиб шаръий ҳукмлардир. Аммо Исломдан юз ўғирадиган кофирлар ҳакида Аллоҳ шундай дейди:

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزَيَّتَهَا نُوَفٌ إِلَيْهِمْ أَعْمَلُهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبَخِّسُونَ
أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا الَّتَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَطَلَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ﴾

«Ким (фақат) шу ҳаёти дунёни ва унинг зебу зийнатларини истайдиган бўлса, уларга қилган амалларини (нг ажр-мукофотини) шу дунёда комил қилиб берурмиз ва улар бу дунёда зиён кўрмайдилар. Үндай кимсалар учун охиратда дўзах ўтидан ўзга ҳеч қандай насиба йўқдир. Уларнинг бу дунёда қилган барча яхшиликлари беҳуда кетур ва қилиб ўтган амаллари бефойдаадир»

[Худ 15-16] □

РАЙСУНИЙНИНГ БЎҲТОНЛАРИГА РАДДИЯ: (1) ШАРИАТ ВА УНИНГ МАҚСАДЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ УЧУН ХАЛИФАЛИК ЗАРУРИЁТЛАРДАНДИР

Муҳаммад Абдулкарим Ҳасан

Сўнгги йилларда Уммат Исломга қайтаётгани ва уни татбиқ қилишга ошиқаётгани кўзга ташланмоқда. Халифалик атамаси эса унинг ҳаракатлари ва қўзғолонларидағи ёрқин аломат, ҳамда шаръий, ҳазорий ва тарихий ҳазинани ифодаловчи мўжаз атама бўлиб қолди. Бу маънолар Халифаликни қўллаб-кувватловчиларни ҳам ва унинг душманларини ҳам эътиборини тортди. Уммат унга ҳаракат қилишда куч ва файратини оширган бўлса, Уммат душманлари унинг бу йўналишидан хавотири ошди ва уни пистирмада пойлай бошлади.

Биз бу мақоламиизда Умматни адаштириш ва Халифалик сари ҳаракатини пучга чиқаришда унинг душманлари ўйнаган роли, шунингдек шаръий илмлар борасида шаҳодатномага эга шайхлар ва диний ўқув даргоҳлардаги шахсияларнинг роли ҳақида баҳс қиласиз. Чунки улар Умматни тўғри тушунчадан ва кофирлар ва уларнинг малайларининг ҳукмронлигидан озод қиласиган ҳамда хўрлик, қуллик, жоҳилият зулматидан нурга, ҳақиқатга, азизликка чиқарадиган тўғри амалдан буриш учун исломий ҳукмларни бузиб кўрсатадилар.

Мана масалан аксар сарой уламолари Халифалик ёки бошқарув низоми ҳақида Исломда ҳеч қандай далил йўқ деб сурбетларча ва шармандали ёлғон гапларни айтадилар. Азҳарда фикҳ фани устози доктор Саъдуддин Ҳилолий: Исломий Халифалик истилоҳи бидъат, Росулуллоҳ ﷺ бундай ишни қиласиган эмас, у ҳақда на китоб ва на суннатда далил бор дейди. Биз ушбу мақоламиизда танқид қиласиган доктор Аҳмад Райсуний эса: Халифалик шаръян вожиб эмас, мусулмонлар ҳаётида Халифалик ва халифа бўлмаса уларнинг динига ҳеч қандай путур етмайди дейди.

Доктор Райсуний ўзи восита деб номлаётган шаръий ҳукмларни бекор қилиш учун шариатдаги туб мақсадлар деган атамани рўйкач қиласиди. У айтадики шариат аҳкомлари туб мақсадлар ва воситалардан иборат. Туб мақсадлар Шореъ унинг ўзини қасд қиласиган аҳкомлардир. Аммо воситалар Шореъ уларнинг айнан ўзини қасд қиласиган эмас, балки бошқасига восита ва улар туб мақсадлар учун чиқарилган. Шунинг учун уларни маҳкам ушлаш хато, чунки улар воситадан бошқа нарса

эмас. Шаръян талаб қилинган иш туб мақсадлардир. Агар туб мақсадларни турли воситалар билан амалга оширилса бу ҳам матлуб иш. Шунинг учун туб мақсадлар билан воситаларни фарқлаш лозим. Воситанинг аҳамияти йўқ. Шунинг учун Халифалик ва Ресулуллоҳ ﷺ ва рошид халифалар давридаги бошқарув шакли воситалардандир. Хусусан бизнинг замонамиизда, яъни бошқарув шакли тараққий этиб, демократия ва уч салтанат деган тушунчалар пайдо бўлгандан кейин Халифалик шарт эмас.

Райсуний электрон тармоқдаги сайтида тарқатган «Иломдаги давлат шакли туб мақсадларданми? Ёки воситаларданми?» номли мақоласида айтади: Туб мақсад ва усул уламоларидан бир қанчаси шаръий хукмларни туб мақсад ва воситага, яъни айнан ўзи ва бошқаси учун талаб қилинган каби қисмларга бўлишади». Сўнг савол бериб айтадики: «Исломдаги давлат ёки Халифалик туб мақсадларданми? Ёки воситаларданми? Исломий давлатни барпо қилиш айнан ўзи талаб қилинганми? Ёки бошқаси учун талаб қилинганми?». У қўшимча қилиб айтади: «Бу савол нафақат давлат ва уни барпо қилишга, балки Халифалик ва вазирлик низоми, байъат қилиш тарикати каби фаръий масалаларига, ҳамда имомликнинг фиқҳ китоблари ва шаръий сиёсатда келган шартлари ва вазифаларига ҳам тегишли...». У яна савол бериб шундай дейди: «Булар ҳам шариат хукмида туб мақсадларданми? Ёки воситаларданми? Ёки баъзиси туб мақсад, баъзиси воситами?». Сўнг бу саволларига ўзи жавоб берар экан шундай дейди: «Мулоҳаза қилиб, ўйланиб кўрадиган бўлсак на Қуръон, ва на Суннатда давлат ҳақида очиқ ҳужжат йўқ. Ҳатто саҳобалар ва улардан кейинги уламолар уни тиклашга ижмо қилишган имомни тиклаш мавзуси ҳам очиқ бўйруқ шаклида келмаган. У катта аҳамият ва эътиборни касб қилишига қарамасдан унда на тарғиб ва на тарҳиб мавжуд. Балки у истинбот ва вожиб нима билан адогига етса ўша нарса ҳам вожибдир каби умумий қоидага амал қилишдир».

Райсуний қўшимча қилиб шундай дейди: «Замонамизнинг айрим дорислари аввалги уламолар Исломий давлат ёки Халифаликни бешта зарур ишлар сафига қўшмаганку деб ажабланишади. Шунинг учун улар ушбу катта нуқсонни тушуниб олиш зарур деб билишади. Мен сўнгти пайтда исломий

илмий конференцияларнинг бирида машхур уламони бешта зарур ишларга яна айрим янги зарур ишларни қўшиш керак деб айтиётгани ва бу зарур ишлар муқаддимасида давлат хавфсизлиги деган нарсани келтираётганини эшилдим. Шунда мен унга давлатнинг ўзи бу беш зарур иш жумласига кирмайди, давлат хавфсизлиги қандай қилиб зарур ишлардан бўлсин дедим».

Райсуний хulosса қилиб шундай дейди: «Давлат асло туб мақсадлардан эмас, балки воситалардандир...». Сўнг яна айтади: «Давлат муқаррар ва керакли нарса бўлган тақдирда ҳам воситадан бошқа нарса эмас деган гап тўғри ва шаръий қарашдир». Райсуний гўё Уммат ичида унинг гапларини ўқийдиган ва илм билан муҳокама қиласидиган кишилар мавжуд эмасдек ёлғон бўхтонларида давом этади. Сўнгра айтадики: «Юқоридагилардан маълум бўладики Исломда давлат гоя эмас воситадир. Аммо у рўёбга чиқараётган мақсадлар эса шариатдаги туб мақсадлардир. Давлат восита бўлганлиги учун замон ва маконга қараб тараққий этиши, шаклланиши ва тузатишлар киритилиши мумкин...». У сўзида давом этар экан шундай дейди: «Давлат маълум бўлганидек бир неча салтанатлар ва уларнинг қисмлари ҳақидаги атама бўлиб қолди. Уларнинг энг муҳимлари ижроий, ташрий ва юстиция салтанатларидир. Бу салтанатларнинг ўзига хос муассасалари, қонунлари ва қуроллари бўлиб, улар тўхтовсиз тараққий этиб туради. Булар замон ва вазият ўзгариши билан яроқли ёки яроқсизлигига қараб янгиланиб туради». У яна давом этар экан шундай деди: «Исломий тарих ўзининг турли давларида гувоҳи бўлган барча низомлар ва идорий услубларга бугун шу асосда қаралади. Шунингдек бугунги кундаги демократия ва бошқа низомларга ҳам шу асосда қаралади. Буларнинг барчаси восита бўлиб, уларни олиш, ўзгартириш ва алмаштириш мумкин. Уларга бошқаларини қўшишнинг ҳам зарари йўқ. Балки воситаларни туб мақсад ўрнида қабул қилиш ва шу асосда қараш хатарлидар». Доктор Райсунийнинг Ал-Жазира нет сайтида тарқатган «Пайғамбарлик минҳожи асосидаги Халифалик ва даҳшат минҳожи асосидаги Халифалик» номли мақолосида Халифаликнинг вожиблиги ҳақида сахих далил йўқ деб, унга ҳаракат қилаётганлар устидан кулади ва уларни хомхаёллар деб атайди. Шундан кейин янада ҳаддидан ошиб,

бизга мазкур аҳқомлар, асослар ва мақсадларни фарз қилган шариат халифа, Исломий Халифалик ва Халифалик давлати кабиларни умуман фарз қилган эмас. Бизга бу Халифаликнинг ёки давлатнинг муайян шаклини ёки андозасини барпо қилишимиз фарз эмас. Шариат бизни ҳокимни халифа ва бошқарув низомини Халифалик деб атасимизга буюрган эмас». У яна давом этиб шундай дейди: «Шунинг учун айтаманки: халифа ва Халифалик лафзи мусулмонлар ҳаётидан абадий йўқ бўлиб кетса ҳам, бу уларнинг динларига заррача таъсир қилмайди. Лекин адолат, шўъро ва қонуний бошқарув бир кун йўқолса, бу улкан мусибат бўлади».

Халифалик, туб мақсадлар ва воситалар ҳақида ишонч билан айтиётган Аҳмад Райсунийнинг бу ёлғонларига шариатда ўрин борми? Жавоб шуки Райсунийнинг Халифалик ҳақида келтирганларига шариатда ўрин йўқ. Бу гаплар Халифаликнинг вожиблигини қатъян таъкидлаётган нусусларга зид. Шунингдек Райсуний шариатдаги туб мақсадларга суюнишдаги даъвосида юз тубан йиқилиб, кўр түядек адашган. Бунинг баёни қуйирокда келади. Куйида унинг бўхтонларини далил ва ҳужжат билан икки жиҳатдан хатолигини айтамиз.

Биринчи жиҳат: Халифалик вожиблиги ҳақида далиллар жуда кўп ва машхур бўлиб, уларни жохил ёки адаштирувчигина инкор қиласди.

Иккинчи жиҳат: Туб мақсадлар ва воситаларда Райсуний одамларни буриш ва адаштириш мақсадида ёндашган маънолар унинг ўзига қарши далил ҳисобланади. Чунки улар Райсуний айтган бўхтонларнинг аксини таъкидлайди. Бу туб мақсад ҳақидаги нусуслар билан исботланган.

Биринчи жиҳат ҳақида гапирадиган бўлсак: Райсуний Халифаликнинг вожиблигини инкор қилиши ҳамда на Қуръон ва на Суннатда унинг вожиблигини ифодалайдиган далил йўқ деб мақтаниши тубан фикр бўлиб, тўғри қарашдаги одам бундай фикрламайди. Унинг хатолиги бир қарашдаёқ аён бўлади. Чунки Халифаликнинг вожиблиги қатъий бўлиб, далиллари жуда кўп. Куйида уларнинг баъзиларини келтирамиз:

1 –

﴿وَأَنْ أَحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ﴾

«(Эй Мұхаммад), улар ўртасида Аллоҳ нозил қилган нарса билан ҳукм қилинг, уларнинг ҳавои нафсларига эргашманг»

[Моида 49]

﴿وَمَنْ لَمْ تَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَسُوقُونَ﴾

«Кимда-ким Аллоҳ нозил этган дин билан ҳукм эттас экан, улар фосиқлардир»

[Моида 47]

﴿إِنَّمَا الَّذِينَ ءامَنُوا أَطْبَعُوا اللَّهَ وَأَطْبَعُوا الرَّسُولَ وَأُولَئِنَّا لَمْ نَرَ مِنْكُمْ﴾

«Эй мүминлар, Аллоҳга итоат қилингиз, ва пайғамбарга ҳамда ўзларингиздан бўлган (яъни мусулмон) ҳокимларга бўйинсунингиз!»

[Нисо 59]

ояти каби Аллоҳ туширган нарса билан ҳукм юритиш ва ундан бошқасидан юз ўгиришга буюрадиган оятлар жуда кўп... Бу буйруқлар қатъий бўлиб, уларда Ислом билан ҳукм юритиш ва у билан ҳукм юритадиган ҳокимни тиклаш вожиблиги ҳақида қатъий далиллар бор. Уларда яна Райсуний инкор қилаётган тарҳиб ва тарғиб мавжуд. Райсуний бу далилларни билмаслиги ғалатидир.

2 – Ибн Умар айтадики, Росууллоҳ ﷺ ни шундай деб айтаётганини эшиитдим:

«مَنْ خَلَعَ يَدًا مِنْ طَاعَةٍ لِقَيَ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا حُجَّةَ لَهُ، وَمَنْ مَاتَ وَلَيْسَ فِي عُنْقِهِ بَيْعَةً مَاتَ

مِيتَةً جَاهِلِيَّةً»

«Кимки итоатдан бош тортса қиёмат куни Аллоҳга хужжати йўқ ҳолда йўлиқади. Кимки бўйнида байъат йўқ ҳолда ўлса жоҳилият ўлими билан ўлибди». (Муслим ривояти). Бу суннатдан далил бўлиб, саҳиҳдир, маъноси халифани тиклаш, унга байъат қилиш ва итоат қилишни қатъян талаб қилмоқда. Халифага байъат қилмаган ҳолда ўлса жоҳилий ўлим топибди, бундан бошқа яна қандай тарғиб ва тарҳиб бўлиши мумкин. Агар Райсуний жоҳиллиги туфайли шундай ўйлаётган бўлса, у ҳаддан ортиқ жоҳил бўлади!

3 – Ибн Аббос Росууллоҳ ﷺдан ривоят қилган ҳадисда у киши айтадилар:

«مَنْ كَرِهَ مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا فَلِيَصْبِرْ عَلَيْهِ، فَإِنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ مِنَ النَّاسِ خَرَجَ مِنَ السُّلْطَانِ شَيْرًا فَمَاتَ عَلَيْهِ إِلَّا مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً»

«Ким амиридаги бирон нарсани ёқтирмаса унга сабр қилсин. Зеро кимки султондан бир қарич четга чиқиб, шу холда ўлса жоҳилият ўлими билан ўлибди». (Муслим ривояти). Бу Суннатдаги бошқа далил бўлиб, халифага итоат қилиш ва бунда сабр қилишни вожиб ва унинг итоатидан чиқишни ҳаром қилади. Шунингдек мусулмонни султоннинг амридан чиқишини ҳаром қилади. Буларнинг барчаси халифа бўлишини вожиблигини тақозо қиляпти, лекин Райсуний аниқ ботил бўлган нарсани даъво қиляпти.

4 – Абу Хурайра Пайғамбар ﷺдан ривоят қилган ҳадисда у киши айтадилар:

«إِنَّمَا الْإِمَامُ جُنَاحٌ يُقَاتَلُ مِنْ وَرَائِهِ وَيُتَقَبَّلُ بِهِ»

«Имом қалқондир унинг ортида туриб жанг қилинади ва ҳимояланилади». Бу талабни ифодалайдиган хабар сийфасидир. Жанг қилинади ва ҳимояланилади феълларининг мажхуллик сийфасида келиши, ҳамда фоил ёки ноиб фоили зикр қилинмаслиги имом вужудининг аҳамиятини баланд даражага кўтаради. Бу имом тиклашга бўлган катта тарғиб ва йўқ бўлишидан катта тарҳибdir. Шундай экан Райсуний қайси асосга кўра фатво беряпти? Имом борасида на тарғиб ва тарҳиб мавжуд деб айтганда нимани далил қиляпти?

5 – Абу Хурайра ﷺдан ривоят қилган ҳадисда у киши айтадилар:

«كَانَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ تَسْوُسُهُمُ الْأَبْيَاءُ، كُلُّمَا هَلَكَ نَبِيٌّ خَلَفَهُ نَبِيٌّ، وَإِنَّهُ لَا يَنِي بَعْدِي، وَسَتَكُونُ خُلَفَاءُ فَتَكُشُّ، قَالُوا: فَمَا تَأْمُرُنَا؟ قَالَ: فُوَّ بِيَعْنَةِ الْأَوَّلِ فَالْأَوَّلِ، وَأَغْطُوهُمْ حَقْهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ سَائِلُهُمْ عَمَّا اسْتَرْعَاهُمْ»

«Бану Исроилга пайғамбарлар сиёsat юргизарди. Қачон бир пайғамбар ҳалок бўлса, ортидан бошқа бир пайғамбар келарди. Мендан кейин эса пайғамбар йўқ. Халифалар бўлади ва улар кўпайиб кетади. Шунда: бизга нимани буюрасиз? – дейишган эди, айтдиларки: **биринчисининг, фақатгина биринчисининг байъатига вафо қилинглар ва уларнинг ҳақларини беринглар, зеро Аллоҳ улардан фукарони қандай бошқарганлари ҳақида сўрайди**». (Муслим ривояти). Бу ҳам Суннатдан ёрқин ва равшан далил бўлиб, Ислом шариатида бошқарув Халифалик экани, ҳамда халифага байъат қилиш ва унга вафо қилиш вожиб экани, Пайғамбаримиз

дан олдинги Пайғамбарларнинг акси ўлароқ бир халифа ўтгандан кейин бошқасини тиклаш вожиб эканини кўрсатади. Райсуний эса ёки бу хадисларни билмайди, ёки атайлаб билмасликка олади.

6 – Райсуний ўзи саҳобалар ва улардан кейинги уламолар имом тиклашнинг вожиблигига ижмо қилишгани ҳақида шундай деган эди: «Биз на Қуръон ва на Суннатда давлат бўлишилиги ҳақида очиқ ҳужжат топа олмаймиз. Ҳатто саҳобалар ва улардан кейинги уламолар ижмо қилишган имомни тиклаш деган нарса ҳам очиқ буйруқ сийфасида келмаган. Унда на тарғиб бор ва на тарҳиб...».

Бу гаплар жоҳиллик, ғофиллик ва мақтанчоқликдан бошқа нарса эмас. Жоҳиллиги шундаки мазкур нусуслар Халифалик вожиблиги, ҳамда халифа борасидаги тарҳиб ва тарғибга далиллар. Мақтанчоқлик эса у очиқ буйруқ сийфасидаги далилни шарт қиляпти, у бундай чеклаш билан ўзини илмсизлигини исботлаяпти. Чунки далилларда бундай нарса шарт қилинмайди. Бундан ташқари Қуръон ва Суннатдан келтирилган далилларнинг аксарияти далолати очиқ ва ёрқиндир. Ғофиллиги шундаки Райсуний саҳобалар ва улардан кейинги уламолар халифанинг вожиблигига ижмо қилишганини айтаётib, уни вожиблигини инкор қиляпти. Бу гапираётганда масъулиятни билмаслик ва ғофилликдан бошқа нарса эмас. Чунки саҳобалар ижмосини инкор қилаётгани унинг ғофиллигига кифоядир!

Ҳа, саҳобалар ва барча асрлардаги уламолар имом тиклаш вожиблигига ижмо қилишган. Қуртубий

﴿إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلِئَكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً﴾

«Эсланг, (эй Мұхаммад), Парвардигорингиз фаришталарга: Мен Ерда (Одамни) халифа қилмоқчиман, деди» [Бақара 30] ояти тафсирида шундай дейди: «Бу оят ихтилофни йўқотадиган, ҳукмларни ижро қиласидиган ва итоат қилиш вожиб бўлган халифани тиклаш вожиблигига далиллар. Уммат ва имомлар ўртасида бу ҳақда ихтилоф йўқ. Буни Асом яъни кибор мўътазилалардан бўлмиш Абу Бакр Асом ва унинг фикрига қўшилганлар ва унинг мазҳабидагилар инкор қилган. Бизнинг далилимиз Аллохнинг

﴿إِنَّ جَاعِلًّا فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً﴾

«Мен Ерда (Одамни) халифа қилмоқчиман»

[Бақара 30]

﴿بِئْدَأُوْدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ﴾

«Эй Довуд, дарҳақиқат Биз сени ерда халифа қилдик» [Сод 26]

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلُفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ﴾

«Аллоҳ сизлардан имон келтирган ва яхши амаллар қилган зотларга уларни ер юзида халифа қилишини ваъда қилди»

[Нур 55]

оятлариidir». Ким Абу Бакр Асомнинг гапини гапирса, у ҳам Асомнинг йўлига юрибди. Чунки Асом шариатдан асом (яъни кар) бўлган.

Жазирий «Тўрт мазҳаб фикҳи» китобида айтади: «Имомлар (Аллоҳ уларни ўз раҳматига олсин) имомлик фарз экани, мусулмонлар устида дин шиорларини қоим қиласидиган ва золимдан мазлумнинг ҳаққини олиб берадиган имом бўлиши шартлигига келишишган. Шунингдек мусулмонларга бутун дунё бўйлаб бир вақтнинг ўзида хоҳ бир-бири билан келишадиган, хоҳ келишмайдиган икки имом бўлиши жоизмаслигига келишишган». Райсуний шулардан хабардормикин?

7 – Дунёдаги ҳар қандай қонун, низом ва шариатни давлат татбиқ қиласиди ва уни бузилиб, йўқ бўлиб кетишидан сақладайди. Шу каби Ислом шариатини ҳам татбиқ ва ижро қиласидиган давлати бўлиши шарт. Шунинг учун «Вожиб нима билан адогига етса, ўша нарса ҳам вожибdir» деган шаръий қоидага кўра давлат бўлиши вожиб. Исломни татбиқ қиласидиган давлат эса Халифалик ва унинг раиси халифадир.

Қуръон, Суннат, саҳобалар ижмоси ва «Вожиб нима билан адогига етса, ўша нарса ҳам вожибdir» қоидасидан олинган ушбу далилларга кўра Халифалик қатъян вожибdir. Райсуний унинг вожиблигини инкор қилиши диндаги бидъат, нафс ҳавога эргашиш, ботил ва қабул қилинмайдиган ишдир. Давоми бор. □

РАМАЗОН НЕЬМАТИ МАЪРУФГА БУЮРИБ МУНКАРДАН ҚАЙТАРИШНИ ВОЖИБ ҚИЛАДИ

Мусъаб Умайр – Покистон

Аллоҳ Таолонинг бизга берган буюк неъматларидан бири Рамазон ойида Куръони Каримнинг нозил бўлишидир. У улуг савобли буюк бир ҳукмни вожиб қилувчи оялтар билан тўла. Огоҳ бўлингки, бу ҳукм маъруфга буюриб, мункардан қайтариш ҳукмидир. Биз бу ерда ушбу вожибни эслатиш билан шу оялтардан бир нечасини зикр қиласиз. Чунки биз бу вожиб ҳақида қиёмат куни албатта жавоб берамиз. Аллоҳ Субҳанаҳу ва Таоло бундай деди:

﴿وَلْتُكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يُدْعَوْنَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَاوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

«Сизлардан яхшиликка даъват қиладиган, маъруфга буюриб, мункардан қайтарадиган бир жамоа бўлсин, ана ўшалар зафар кучувчилардир»

[Оли Имрон 104]

Яна бундай деди:

﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أُولَئِكَ بَعْضٌ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَاوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾

«Мўмин ва мўминалар бир-бирларига дўстдиirlар, маъруфга буюрадилар ва мункардан қайтарадилар»

[Тавба 71]

Яна бундай деди:

﴿كُنْتُمْ خَيْرًا أَخْرَجْتُ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَاوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾

«Сизлар одамлар учун чиқарилган умматларнинг энг яхиси бўлдингиз: маъруфга буюрасиз, мункардан қайтарасиз»

[Оли Имрон 110]

Яна бундай деди:

﴿أَذْنِينَ يَتَّعَوْنَ الرَّسُولَ الَّيْئَ الْأُمَّةَ الَّذِي تَبَدُّلُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾

«Улар шундай кишилардирки, номини ўз олдиларидағи Таврот ва Инжилда ёзилган ҳолда топишадиган, уларни маъруфга буюриб, мункардан қайтарадиган оми Росул Набийга эргашадилар»

[Аъроф 157]

Яна бундай деди:

﴿الَّتِيَّبُونَ الْعَبِيدُونَ الْحَمْدُونَ السَّيِّحُونَ الْسَّاجِدُونَ الْأَمْرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهِوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾

«Улар – тавба қилувчилар, ибодат қилувчилар, ҳамд айтувчилар, рўза тутувчилар, руку-сажда қилувчилар, маъруфга буюриб, мункардан қайтарувчилардир» [Тавба 112]

Яна бундай деди:

﴿الَّذِينَ إِنْ مَكَنُوهُمْ فِي الْأَرْضِ أَفَمُوا الْصَّلَوَةَ وَإِنَّهُمْ لَزَكُوَّةٌ وَأَمْرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَا عَنِ الْمُنْكَرِ﴾

«Уларни агар Биз ер юзига голиб қилсак – улар намозни барпо қиладилар, закотни адо этадилар, маъруфга буюриб, мункардан қайтарадилар» [Хаж 41]

Маъруфга буюриб, мункардан қайтаришда энг муҳим ва кўзга ташланувчи нарса, хукмдорларга жавобгарликни хис қилдириш, Аллоҳ уларга фарз қилган ишларга буюриб, ҳаром қилган ишлардан қайтаришдир. Росулуллоҳ ﷺ мусулмонларга шаръий йўл билан байъат қилинган хукмдорга – ҳатто мусулмонларнинг ҳуқуқларини тортиб олган бўлса ҳам – итоат қилишга буюрганлар. Аммо шундай бўлса-да, қачон хукмдорлар тўғри йўлдан оғгудек бўлсалар, улардан хисоб талаб қилишга ва уларни кескин сўзлар билан қайтаришга ҳам буюредилар. Чунки мусулмонлар хукмдорнинг ўз бурчини адо қилишини таъминлашга кодирдирлар, уни мункар иш қилишидан тийиб туришга мажбурдирлар. Росулуллоҳ ﷺ бундай дедилар:

«سَتَّكُونُ أَمْرَاءُ فَتَغُرُّفُونَ وَتُشْكِرُونَ، فَمَنْ عَرَفَ بَرَىٰ وَمَنْ أَنْكَرَ سَلَمَ، وَلَكِنْ مَنْ رَضِيَ وَتَابَ»

«Келажакда амирлар бўлади, сизлар (уларнинг маъруф ва мункар амалларини жуда яхши) биласизлар ва (мункарларини) инкор этасизлар. Бас, ким (уларнинг мункар амалларини) билиб, (ёмон кўрса) пок бўлади, ким (уларнинг мункар амалларини) инкор қилса саломат қолади, лекин кимда ким (мункарга) рози бўлиб, эргашса борми!».

Бинобарин, ким мункарни кўрса ва уни ўзгартиришга қодир бўлса, ўзгартириши унга вожибdir. Аммо унга рози бўлса ва эргашса, гуноҳдан пок бўломмайди, Аллоҳ Субҳанаҳунийнг ғазабидан кутуолмайди. Шунинг учун Халифалик бошқаруви пайтида мусулмонлар факат Исломни ўз шахсий ҳаётларида татбиқ қилиш билангина кифояланиб қолмаганлар, балки маъруфга буюриб, мункардан қайтариш билан ҳам шуғулланганлар, буни асло тарқ этмаганлар, хукмдорлар камчиликка йўл қўйса, хисоб талаб қилганлар. Рамазон ойида мусулмонлар намоз ўкиш, рўза тутиш, таровеҳ намозини ўкиш, ифтор бериш билангина кифояланмаганлар. Балки Исломнинг шахс даражасида ҳам, жамоа даражасида ҳам, иқтисод, сиёsat,

таълим... каби барча ҳаётий ишларда ҳам татбиқ бўлаётганини текшириб туриш йўлида фидоийлик кўрсатганлар. Шунинг учун Рамазон кунлари ҳақ динни қабул қилган бир Умматга эҳтиром кўрсатган. Яъни Халифалик даврида Рамазонда озордан кутқаришни сўраб нола қилганлар озордан фориг бўлганлар, камбағаллар машакқатлари енгиллатилган, оиласалар ҳаёти уйғунлик ва марҳамат ила тўлиб тошган, мусулмонлар ўзларида яхшилик намоён этишиб, янгиликлар яратишиб, башқа халқлардан мумтоз бўлганлар, натижада, Исломга одамлар тўп-тўп бўлиб кириб келганлар. Халифалик даврида Рамазонда мусулмонлар кудратли бирдам бўлганлар, душман қўшинлари улардан ҳайиқиб туришган, ер юзининг барча минтақасида Ислом байроби баланд ҳилпираб турган.

Шундай экан, Халифалик бекор қилингандан бери бугунгача Рамазон бизда нималарни гувоҳи бўлди? Бугун мусулмонлар Аллоҳдан қўрқмайдиган, Аллоҳ Субҳанаҳу ва Таоло ва Росули ﷺ нинг буйруқларидан кўз юмиб, уларни ортга улоқтирган хукмдорлар томонидан бошқарилмоқдалар. Маъруфга буюриб, мункардан қайтариш бу хукмдорлар ақлларидан батамом узоқлашиб кетган, аксинча, улар мункарга буюриб, маъруфдан қайтаришмоқда! Бу хукмдорлардан Кашмир ва Фаластиндаги мусулмонлар ёрдам сўрамоқдалар, аммо уларнинг нолаларини гўё эшитмаганга олишяпти. Халифалик бекор қилингандан буён камбағаллар машакқатлари баттар ортиб кетди, елкалардаги юқ тобора ортмоқда, холос, ҳеч қандай енгиллик кўрмаяптилар. Оила ҳаёти эса Ғарб одатлари ва қадриятларини ўрганишга мажбур этилаётган бир пайтда, ташвишу надомат ўчогига айланди. Диний ва илмий таълим ҳам жуда ёмон ахволда. Ғайримусулмонлар Ислом ва унинг аҳлига таҳқиромуз қарашда қарашяпти. Исломий ерлар бўлинисиб, парчаланиб ташланди, демократия, диктаторлик, кироллик... кабилар билан бошқарилмоқда. Ислом душманларини тўхтатувчи ҳеч ким йўқ, чунки исломий армияларимиз ўз казармаларидан биқсиниб ётишибди, ўз муаммоларига қарши душманга хизмат қилмоқдалар, улардан фақат мустамлакачи Ғарб фойдаланмоқда!

Хўш, бу ахволимиз жаноб Мухаммад ﷺ бизни маъруфга буюриш ва мункардан қайтариш ишини тарқ этишдан огоҳлантирган сўзларини эслатмаяптими. Ахир, бундай деган эдиларку?:

«وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتَأْمُرُنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلَنَنْهَاوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ، أَوْ لَيُوْشِكَنَّ اللَّهُ أَنْ يَعْثَثَ عَلَيْكُمْ عَقَابًا مِّنْ عِنْدِهِ ثُمَّ لَتَدْعَنَّهُ فَلَا يَسْتُجِيبُ لَكُمْ»

«Жоним қўлида бўлган Зотга қасамки, сизлар албатта маъруфга буюриб, мункардан қайтарасизлар, акс ҳолда Аллоҳ сизларнинг устингизга Ўз даргоҳидан бир жазо юборур, кейин Аллоҳга дуо қиласверасизлар (лекин) дуоларингизни ижобат қилмай қўяди». Яна бундай дедилар:

«إِنَّ اللَّهَ عَزُّ وَجَلُّ لَا يُعَذِّبُ الْعَامَةَ بِعَمَلِ الْخَاصَّةِ حَتَّىٰ يَرَوُا الْمُنْكَرَ بَيْنَ ظَهَارَيْهِمْ وَهُمْ قَادِرُونَ عَلَىٰ أَنْ يُنْكِرُوهُ فَلَا يُنْكِرُوهُ، فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ عَذَّبَ اللَّهُ الْخَاصَّةَ وَالْعَامَةَ»

«Аллоҳ Азза ва Жалла маълум бир шахсларнинг амали сабабли бутун оммани азобламайди, қачон улар ўз ораларида мункарни кўриб, уни қайтаришга қодир бўла туриб, қайтармасалар, шундай қилгудек бўлсалар, Аллоҳ маълум шахсларни ҳам, бутун оммани ҳам азоблайди».

Бундай хорлик бизни Аллоҳ Азза ва Жалладан кўрқиб, ушбу вожибга эътиборсизлик қилмасликка ундумайдими? Шуни ахши билайликки, Аллоҳ Субҳанаҳу ва Таоло фақат золимнига зулми учун жазоламайди, балки мазлумдан кўзини юмган ва золимни ўзгартириш учун ҳеч нарса қилмаган кимсанни ҳам жазолайди. Аллоҳ Субҳанаҳу ва Таоло бундай деди:

﴿وَأَنْقُوا فِتْنَةً لَا تُصِينَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً وَأَعْلَمُوا أَرَأً اللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾

«Сизлардан фақат золим кимсаларнинг ўзигагина етмай (балки барчага етадиган) балодан сакланингиз ва билингки, албатта Аллоҳнинг азоби қаттиқдир» [Анфол 25]

Росулуллоҳ ﷺ бундай дедилар:

«إِنَّ النَّاسَ إِذَا رَأَوُا الظَّالِمَ فَلَمْ يَأْخُذُوا عَلَىٰ يَدِيهِ أُوْشَكَ أَنْ يُعَمِّمُهُمُ اللَّهُ بِعِقَابٍ مِّنْهُ»

«Қачон одамлар золимни кўрсалару, қўлидан тутиб тўхтатиб қолмасалар, Аллоҳ уларнинг ҳаммаларига азоб юбориши мумкин бўлади».

Ҳақиқатдан ҳам, мусулмонлар зиммасидаги бугунги вазифа ҳар қачонгидан ҳам муҳимроқ. Бу мана шу улкан фарзни эътиборсиз қўйишдан тийилиш ва уни бажаришга бор кучлари билан қадам ташлаш вазифасидир. У бажариш учун ҳамма нарсани фидо қилишга, ҳатто жонни курбон қилиш лозим бўлса, албатта курбон қилишга арзигулик вазифадир. Ривоят қилинадики, «Росулуллоҳ ﷺ га биринчи тош отишда бир киши рўпара келди ва ё Росулуллоҳ, қайси жиҳод афзал, деб сўради. Набий ﷺ индамадилар. Иккинчи тош отишда яна сўраган эди, ул зот яна индамадилар. Росулуллоҳ учинчи тошни отиб бўлиб, уловга

миниш учун оёқларини узангига қўяётиб, «сўраган киши қани», дедилар. Менман, ё Росууллоҳ, деди. Шунда Росууллоҳ ﷺ

«كَلْمَةُ حَقٍّ عِنْدَ ذِي سُلْطَانٍ جَائِرٍ»

«Золим сulton олдида айтилган ҳақ сўз», дедилар».

Росууллоҳ ﷺ яна бундай деганлар:

«سَيِّدُ الشَّهَادَاءِ حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، وَرَجُلٌ قَامَ إِلَى إِيمَامٍ جَائِرٍ فَأَمْرَهُ وَكَهَاهُ فَقَتَلَهُ»

«Шаҳидлар саййиди Ҳамза ибн Абдулмуттолиб ҳамда золим ҳокимга бориб, уни (маъруфга) буюриб, (мункардан) қайтарган, натижада ўша золим ҳоким томонидан қатл қилинган кишидир». Росууллоҳ ﷺ шаръий байъат орқали ҳокимиятга келган, аммо Исломни тўла татбиқ қилмаган ҳукмдорларни муҳосаба қилишга буюрдилар. Шундай экан, бугун ҳокимиятга зўрлик билан чиқиб олиб, Исломни бошқарувдан четлатган, уни татбиқ қилишни талаб қилаётган Уммат фарзандларини эса қамоқка ташлаган ҳукмдорлар олдида сукут қилиб туришимиз дуруст бўладими?!

Бугун Каримов Ўзбекистонда Халифаликни барпо этишга даъват қилаётган йигитлардан саккиз минг нафарини қамоққа ташлади, юзлабини майиб-мажрух қилди... улардан бир биродарни ўлгунича сувда қайнатди... яна бирининг танасини кесиб олди бу биродар ҳозир шу аҳволда ҳаёт кечирмоқда... Биз шундай қилаётган кимса олдида жим тураверишимиз билан Росууллоҳ ﷺнинг аҳбоблари бўла оламиزمисли?! Бугун Шомдаги тоғут Асад ғарблик хўжайнларини туну кун ҳаловатини бузаятган ишнинг, яъни, Пайғамбарлик минҳожи асосидаги Халифалик барпо этилиши амалга ошмаслиги учун бутун Сурияни ёкиб, кулини кўкка совуришга жазм қилди. Биз шу Асад каби кимсалар олдида ҳам жим тураверамизми?! Бугун Раҳил-Навоз режими Покистон армиясини мустамлакачилар режасини амалга ошириш учун дунёнинг нариги чеккасига жўнатди, бу армиянинг Кашмир, Афғонистон ва Фаластин мусулмонларини озод этишига йўл қўймади. Биз шундай режим қархисида ҳам сукут сақлаб тураверамизми?! Ҳақиқий мўмин Аллоҳ Субҳанаҳу ва Таолодан бошка ҳеч кимдан қўрқмайди, тоғутлар истибдодидан чўчимайди, бундай сукут қилишга рози бўлмайди. Чунки бу Аллоҳ Субҳанаҳу ва Таоло ва Росулига хоинликдир. Ким Аллоҳ Азза ва Жалланинг ризосини, охиратдаги абадий неъматини изласа, Аллоҳга итоат қилишда иккilanмайди, бу қисқа ҳаётдаги ўзроҳатидан кечади. Чунки бу ҳаёт Аллоҳ Субҳанаҳу ва Таолога итоат қилиш ҳаётидир, унда синовларга учраш эса Аллоҳ Азза ва Жалланинг ризосига

эришиш учун бир восита, холос. Буни билган мўмин иккиланмай, ўз сукутини парчалаб ташлаб, Ислом устунларини баланд тиклади, ўз сукутини кучли ҳайқириққа айлантириб, маъруфга буюради ва мункардан қайтаради, хукмдорларни муҳосаба қилади.

Энди, бу тоғутларнинг қаттиқ қийноққа солишга қодирликларига келсак, мусулмонлар бунинг миқдорини биладилар. Чунки Аллоҳ Субҳанаху ва Таоло Ўз Китобида

﴿وَإِذَا بَطَشْتُمْ بَطَشْتُمْ جَبَارِينَ﴾

«Қачон (бирон кишини қийноққа солиши учун) уиласангизлар, шафқатсизларча ушладингиз» [Шуаро 130]

демоқда. Лекин бир вақтнинг ўзида, мусулмонлар Аллоҳнинг қийноқ-азобининг миқдорини ҳам биладилар:

﴿إِنَّ بَطْشَ رَبَّكَ لَشَدِيدٌ﴾

«Роббингизнинг (кофирларни азоб билан) уилаши (жуда) қаттиқдир» [Буруж 12]

Яна улар ўzlарига мусибат фақат Аллоҳ тақдир қилиб, белгилаб қўйганча етишини ҳам яхши биладилар. Аллоҳ Азза ва Жалла бундай деди:

﴿فَلَمْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا وَعَلَى اللَّهِ فَلَيَوْكَلِ الْمُؤْمِنُونَ﴾

«Айтинг (эй Мұхаммад), бизга фақат Аллоҳ биз учун ёзиб қўйган нарсагина етур, У бизнинг ҳожсамиздир, бас, мўминлар фақат Аллоҳгагина суюнсинлар!» [Тавба 51]

Мусулмонлар қўрқилишга, ҳайбатланишга лойик зот Аллоҳнинг Ўзи эканини ҳам яхши биладилар. Аллоҳ Азза ва Жалла бундай деди:

﴿أَنَّحَشَوْنَهُمْ فَالَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَوْهُ﴾

«Ўшалардан қўрқасизми, агар (ҳақиқий) мўминлар бўлсангиз, қўрқишингизга лойиқроқ зот Аллоҳ-ку, ахир?!» [Тавба 13]

Мусулмонлар ҳақ сўзни сўзлаш билан ҳеч нарса йўқотмасликларини, чунки ризқ берувчи ҳам, ўлдирувчи ҳам, тирилтирувчи ҳам Аллоҳ эканини яхши биладилар. Росууллоҳ ﷺ бундай дейдилар:

﴿أَلَا لَا يَمْنَعُ أَحَدٌ كُمْ رَهْبَةُ النَّاسِ أَنْ يَقُولَ بِحَقٍّ إِذَا رَأَهُ أَوْ شَهَدَهُ فَإِنَّهُ لَا يُقْرَبُ مِنْ أَجَلٍ وَلَا يُبَاعِدُ مِنْ رِزْقٍ﴾

«Огоҳ бўлинг, бирортангиз ҳақни қўрса ёки гувоҳи бўлса, одамлардан қўрқиб, уни айтишдан воз кечмасин, чунки бу

нарса ажални ҳам яқинлаштирамайди, ризкни ҳам узоқлаштирамайди».

Пайғамбарлик минҳожи асосидаги рошид Халифалик сари босиб ўтадиган йўлимиз қисқа масофадир. Чунки Халифалик Уммат ақли ва қалбидан чуқур ўрин эгаллаб бўлди. Гарчи бу масофа қисқа бўлсада, йўл биздан Аллоҳдан тақво қилишимизни, Унинг амрларига риоя қилишимизни талаб қиласи. Чунки Пайғамбарлик минҳожи асосидаги рошид Халифаликка яқин колганини факат мусулмонларгина англаётганлари йўқ, балки буни ғарблик душманларимиз ҳам англаб туришибди. Шунинг учун ҳам улар сўнгги чоралари сифатида, исломий юртлардаги ўз малайларини ишга солишаётпти, бу малай хукмдорлар ўз қароқчиларига Пайғамбарлик минҳожи асосидаги рошид Халифаликни қайта барпо қилиш учун харакат қилаётган холис мусулмонларни қамоққа ташлашни буюришаётпти. Шундай бўлса-да, бу мусулмонлар ҳаргиз умидсизликка тушмайдилар, ўз мақсадларидан ҳаргиз қайтмайдилар. Чунки улар Аллоҳ Субҳанаҳу ва Таоло мутакаббир тоғутларни Фиръавн, Намруд ва Курайшларни ҳалок қилгани каби, уларни ҳам мутакаббрлиги ва зулми кучайган бир пайтда албатта ҳалокатга учратишими жуда яхши биладилар. Бугун жинояткор режимларга умид бағишаётган нарса уларнинг маошлари ва бойликлардан қолган ушоқлар бўлса, мусулмонларга умид бағишаётган нарса Аллоҳ Субҳанаҳу ва Таолонинг ризоси ва жаннатдаги абадий неъматдир. Кимнинг ҳимоячиси, нусрат-ёрдам берувчиси Аллоҳ бўлса-ю, у бошқанинг ёрдамига муҳтоҷ бўладими? Йўқ албатта. Келажак мўминларницидир. Шу боис мўминлар очиқ ҳақиқат устида событ турмоқлари, маъруфга буюриб, мункардан қайтариш ишига жиддий риоя қилмоқлари ва кофирлар дилига қўрқув солаётган «Аллоҳу Акбар»ни тақорлашдан тинмасликлари лозим. Ана шунда, кофиру тоғутлар истамасалар-да, Аллоҳ ўз неъматини, нусратини албатта беради.

﴿إِنَّا لِنَصْرٍ رُّسَلَنَا وَالَّذِينَ ءامَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَدُ﴾

«Биз пайғамбарларимизга ва мўминларга дунё ҳаётидаги ҳам, гувоҳлар ҳозир бўладиган кунда ҳам албатта нусрат берурмиз» [Фоғир 51] □

ИСЛОМ ҲАМ, АРАБ ТИЛИ ҲАМ АЛЛОХ ТОМОНИДАН МУХОФАЗА ҚИЛИНГАН

Абу Ротиб – Халил шахри

Аллоҳ Таоло Одам Ҳамни яратди. Одам Ҳамнинг хаёти Аллоҳдан нозил қилингандар фикрлар асосида бошқарилган эди:

﴿وَعَلَمَ إِذَا أَسْمَاءَ كُلَّهَا﴾

«Одамга барча нарсаларнинг исмларини ўргатди» [Бақара 31]

Ушбу каломида айтганидек, Аллоҳ Таоло уни маъруфга буюриб, мункардан қайтарди:

﴿وَلَا تَقْرِبَا هَذِهِ الْشَّجَرَةَ فَنَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾

«Бу дарахтга яқинлашиманг, золимлардан бўлиб қоласиз»

[Бақара 35]

Одам, унинг аҳли ва биринчи зурриёди шу ҳолда давом этди, биз қанча вақтгача давом этди, билмаймиз. Кейин инсонлар умматларга шаклланди. Бу ҳақда Аллоҳ Таоло бундай деди:

﴿إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا﴾

«Эй инсонлар, албатта биз сизни бир эркак ва бир аёлдан яратдик, ўзаро танишишингиз учун халқлар ва қабилалар қилдик» [Хужурот 13]

Яна бундай деди:

﴿إِنَّمَا مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَقْنَا نَدِيرًا﴾

«Ҳар бир уммат ичida ҳам албатта бир огоҳлантирувчи (пайғамбар) ўтган» [35 24]

Умматлар узлуксиз келди, уларнинг турмушини ё анбиёлар келтирган ва ёки урф одатларидан келиб чиқсан нарсага бўлган қаноат (ишонч) бошқарди. Анбиёларга нозил қилингандар нарсалар инсоннинг барча муаммоларини ҳал қилмас эди. Қадимги ва янги тарихда бўлгани каби, жамоалар турмуш тарзига хос урф-одатлар, шунингдек, инсон ўйлаб топган Ироқдаги Ҳамуробийга, Ҳиндистондаги Канфушиусга мансуб шариатлар ҳам бор эди. Бу милоддан олдинги ўтган асрларда ва Исломдан олдин эди.

Мозийда ва Исломдан олдин инсоният ҳаётининг муҳтасар сурати мана шу. Кейинчалик инсониятдаги барча урф-одатлар ва қонунлар гўё мутлақо бўлмагандай ўчиб йўқ бўлиб кетди.

Ҳатто насронийлик, яхудийлик каби Исломдан олдин нозил қилинган динлар ҳам қандай нозил бўлган бўлса ўшандай ҳолатда сақланмади, Аллоҳ Таоло

﴿لَمْ يُرِفُونَ الْكَلَمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَنَسُوا حَظًا مِمَّا ذُكِرُوا بِهِ﴾

«Сўзларни ўз ўринларидан ўзгартирадилар, ўзларига эслатма қилиб берилган нарсалардан эса (кўп) ҳиссасини унумти юборганлар» [Моида 13]

деганидек, сўзлар ўзгариб, алманиб кетди. Гўё Аллоҳ нозил қилган нарсалар аслида бўлмагандек. Чунки Аллоҳ Субҳанаҳу ва Таоло уларни муҳофаза қилиш кафиллигини олмаганди. Лекин инсонлар билан уларнинг яратувчиси ўртасидаги алоқа боқий қолиши учун Аллоҳ анбиёю росуллар сўнгиси бўлмиш Росули ﷺ Исломни Қуръони Карим билан нозил қилди, Қиёмат кунига қадар қандай нозил бўлса ўшандай сақланиб қолиши учун Қуръон муҳофазасига Ўзи кафил бўлиб, бундай деди:

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الْذِكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَفِظُونَ﴾

«Албатта Биз бу эслатмани (яъни Қуръонни) Ўзимиз нозил қилдик ва Ўзимиз уни албатта муҳофаза қилгувчимиз»

[Хижр 9]

Савол: Аллоҳнинг муҳофаза қилишни Ўз кафолатига олганлиги Қуръони Каримгагина чекланганми ёки унга Ўз Росули ﷺ Қуръон ва Суннатдан иборат ваҳи қилган нарсалар ҳам кирадими? Бунга жавоб шуки:

Авваламбор, Қуръони Каримни тафсилот ва баёнсиз тушуниб бўлмайди. Шу боис Суннат Қуръоннинг тафсилот ва баёнга муҳтоҷ қисмларини батафсил изоҳлаб, очиқлаб берди:

﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْذِكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴾

«... Ва одамларга нозил қилган нарсаларни баён қилиб беришингиз учун ва шояд тафаккур қилсалар, деб сизга ушбу эслатма (Қуръон)ни нозил қилдик» [Наҳл 44]

Суннат ҳам, ҳадис ҳам бир маънода. У Аллоҳдан келган ваҳи бўлиб, ҳадис шаръий матн-нусус ҳисобланади. Чунки ҳадиссиз фарз намозларини, унинг вақтлари ва ракатларини, ҳаж ва закотни тушуниб бўлмайди. Шунингдек, ҳоким билан фуқаро ва инсонлар ўртасидаги алоқаларга оид яна қўплаб аҳкомлар ҳам

борки, Аллоҳ Таолонинг ушбу каломида айтилгани каби, уларнинг аксари Суннатда келган:

﴿يَا أَيُّهُ الَّذِينَ إِمْتُوا أَطْبِيعُوا اللَّهَ وَأَطْبِيعُوا أَرْسُولَهُ وَأُولَئِكَ هُنَّ مُنْكَرٌ﴾

«Эй мўминлар, Аллоҳга итоат қилингиз, ва пайғамбарга ҳамда ўзларингиздан бўлган иш эгаларига бўйинсунингиз!»

[Нисо 59]

Демак, айнан Суннат иш эгаларини, Исломдаги бошқарув низомини, бу низомнинг ишлаш механизмини, ер юзида уни муҳофаза қилишни ёритиб берган. Бунга талайгина далиллар бор. Масалан, Росууллоҳ

﴿إِذَا بُوِيَعَ لِخَلِيفَتِينِ، فَاقْتُلُوا الْآخَرَ مِنْهُمَا﴾

«Агар икки халифага байъат берилса, улардан иккинчисини ўлдиринглар», дедилар ҳамда,

﴿وَمَنْ مَاتَ وَلَيْسَ فِي عُنْقِهِ بَيْعَةُ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً﴾

«Ким елкасида байъатсиз аҳволда ўлган бўлса, жоҳилият ўлимида ўлибди», дедилар. Суннатдан батафсил келган жазоҳадлари аҳкомлари ҳам бор.

Буларнинг барчасидан Ислом Қуръон ва Суннатда экани аён бўлмоқда. Мисол учун,

﴿وَإِنَّا لَهُ رَحْمَةٌ لِّكَفَّارٍ﴾

«Ва ўзимиз уни албатта муҳофаза қилувчимиз», деган оятдаги эслатмадан мурод Қуръони карим. Мисол учун,

﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾

«Намозни барпо этинг»

[Нисо 77]

деган оятни муҳофаза қилиш айтилган-у, аммо бомдод намозининг икки ракатли фарзи ва суннати айтилмаган деб айтилса бундан рисола ҳали ҳам мукаммал муҳофаза қилинмагани англашилиб колади. Шунинг учун рисола сифатида Исломни муҳофаза қилиш Қуръон ва Суннатдан вахи орқали нозил бўлган ҳамма нарсани ўз ичига олган бўлиши лозим.

Аллоҳнинг араб тилини муҳофаза қилиши ҳам шунга ўхшаб, рисолани муҳофаза қилиш заруратларига киради. Чунки Аллоҳ Таоло

﴿إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾

«Албатта Биз уни сизлар ақл юргизишингиз (маъно-мазмунини фаҳмлашингиз) учун арабча Қуръон қилдик»

[Зухруф 3]

деди ҳамда

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

«Очиқ-равшан арабча»

[Шуаро 195]

деди. Яъни бу ваҳи нозил қилган нарсани араб тилисиз тушуниб бўлмайди, деганни англатади ва бу рисолани муҳофаза қилиш заруратлари зимнига Қуръони Карим тили бўлмиш араб тилини муҳофаза қилиш зарурати ҳам киришига далолат қилади.

Хўш, рисолани сақлаб қолиш учун уни қандай муҳофаза қилиш мумкин? Гап шундаки, Аллоҳ Таоло рисола учун бир механизм яратган ва уни шундай яратганки, уни инсонлар беихтиёр, ўз-ўзидан бажарадилар ва бу механизм рисолани муҳофаза қилишга хизмат қилаётганини сезмайдилар, аммо ҳис қилинувчи воқе буни ҳар куни айтиб туради. Бу тўғрида беҳисоб, доимий, ҳис қилинадиган воқеа-ҳодисалар жуда кўп бўлиб, ҳаммаси Исломни муҳофаза қилишга хизмат қилади. Масалан, Набий ﷺ Аллоҳнинг даргоҳига реҳлат қилганларида Қуръони Карим териларга, япроқларга ёзилган бўлиб, бир неча жойда турарди ҳамда дилларда сақланарди. Кейин Абу Бакр ؓ уни бир жойда жамланиб туришини бевосита таъминлади. Кейин Усмон ؓ уни битта нусхага кўчиртирди. Ушбу нусхадан то бизнинг қўлимиздаги усмоний мусҳафга қадар жуда кўп нусхалар олинди.

Ҳадис, яъни Суннат эса кўп босқичларни босиб ўтиб, ривоят қилинган ҳадис китобларида ҳамда фиқҳ китобларида девон этилди. Ушбу босқичларда ва узун замонларда Аллоҳ Ўз бандалари орасидан Ислом рисоласини муҳофаза қилиш билан шуғулланувчи кишилардан фойдаланганини хужжат-далил билан ҳис қилиш мумкин. Чунки Қуръони Карим, унинг ҳар бир сўзи қандай нозил бўлган бўлса ўшандай тарзда қўл билан ёзилди, кейин унумли суръатли ривожланган матбаада миллионлаб Қуръон нусхалари чоп этилди. Шунингдек, инсонлар Қуръони Каримни араб-авайлашга бел боғладилар, кори бўлиш билан уни қалбларига жо қилдилар, Аллоҳ

ҳадисларни санадлари билан ёдлаган иқтидорли зотларни чиқарди. Масалан, Ибн Касирдан ривоят қилинган минглаб ҳадислар борки, Ибн Касир уларнинг ҳар бирини санади билан ёдлаган. Бунга ўхшаш ҳадис ёдлаш қобилиятига эга кишилар жуда қўп бўлган, шунингдек, Қуръони Каримдаги битта калимани бўлса ҳам ўзгартирилишдан авайлаб сақлашга уринилди ва ўзгартирилган нусхаси фош этилиб, ёкиб ташланди. Ҳофизи Қуръонлар ҳам ундаги хато ўқилишни эшитиб қолгудек бўлсалар, то уни тўғриламагунларича чидаб туролмайдилар.

Энди араб тилини муҳофаза қилишга келсак, тарихдан ва ер юзида бўлаётган воқеалардан Аллоҳ Таолонинг араб тилини муҳофаза қилувчи зотлардан фойдаланганини кўриш мумкин. Мана, Халил ибн Аҳмадни олинг. Бир куни унга қизи «**أَجْمَلُ السَّمَاءِ**» дейди. У қизим самонинг нимаси чиройли, деб сўраяпти, деб тушуниб, «**النَّجُومُ**» «юлдузлари», деб жавоб беради. Аммо қизининг самони чиройли, деб ҳисоблаётганини англаб қолгач, унга – у ҳолда, сен «**أَجْمَلُ السَّمَاءِ**» деб айтгин, дея оғзини очиб фатҳани изҳор қиласди. Шунда Халил ибн Аҳмад лугат қоидаларини ёритиш ва мустаҳкамлашга киришади. Араб тилидаги сўзларга нуқта қўйган Абу Асвад Дуалийни олинг, шунингдек, ёзувчи ва шоирларни олинг... Араб тили комуслари, тафсир, фиқҳ, ҳадис, исломий фикр китобларини олинг, улар минглаб эмас, миллионлаган бўлиб, ҳаммаси араб тилида ёзилди ва рисола сифатида Исломни муҳофаза қилишга ҳисса кўшди. Суннат билан Қуръон ўртасидаги ва араб тили билан Қуръон ўртасидаги боғлиқлик туфайли ҳимоя учаласига ҳам, яъни Қуръон-Суннат-араб тилига ҳам татиди. Шунинг учун Аллоҳнинг муҳофаза қилиш инояти барча нозил бўлган нарсаларга, яъни Қуръон, Суннат ва араб тилига татиган бўлиб, бунга воқе далилдир, деган гап ҳақ гап. Бу гапнинг ҳақлигига эса, Қуръоннинг нақлийлиги, Суннатнинг нақлий ва ақлийлиги, араб тилининг ақлийлиги далилдир.

Бундан ташқари, Аллоҳ Таолонинг

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظَهِّرَهُ عَلَى الْأَنْتِينِ كُلِّهِٰ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا

«У (Аллоҳ) Ўз Rosуlinи ҳидоят ва ҳақ дин билан, у (динни)ни барча динлардан ғолиб қилиши учун юборган зотдир, Аллоҳнинг Ўзи етарли гувоҳдир» [Фатҳ 28]

деган каломи ҳамда

﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظَهِّرُهُ عَلَى الْأَدِينِ كُلِّهِٰ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ﴾

«У (Аллоҳ) Ўз Rosуlinи ҳидоят ва ҳақ дин билан, гарчи мушриклар истамасалар-да, (бу динни) барча динлардан ғолиб қилиши учун юборган зотдир» [Тавба 33]

деган каломи Ислом келажакда барча динлардан албатта ғолиб бўлажагига, қиёмат кунига қадар Қуръону Суннатда қандай нозил бўлган бўлса, шундай ўзгаришсиз турражагига далил бўлади. Кейин, Аллоҳ Таолонинг

﴿الَّيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِيِنَكُمْ وَأَتَمَّتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِيٰ وَرَضِيَتُ لَكُمُ الْإِسْلَامُ دِيَنًا﴾

«Бугун сизларга динингизни комил қилдим, неъматимни бенуқсон, тўқис қилиб бердим ва сизлар учун (фақат) Исломни дин қилиб танладим» [Моида 3]

деган каломи ҳам Аллоҳ ушбу динни Қуръону Суннатда, яъни ваҳида нозил бўлган нарсаларда баркамол қилганини англатади. Кейин Rosуллроҳ ғарнинг ҳадисдаги ушбу сўзлари:

«Теркътُ فيكُمْ مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضْلُلُوا بَعْدِي أَبَدًا: كِتَابَ اللَّهِ وَسُتُّنِي»

«Сизларга икки нарсани қолдирдим, уларни маҳкам ушласангиз, ҳеч қачон адашмайсиз: Аллоҳнинг Китоби ва менинг Сунатим».

Rosуллроҳ бизга нимани қолдирган бўлсалар, демак у то қиёматга қадар мудом сақланиб қолажагини англатади. Аммо Аллоҳ Таолонинг бошқа динларни эмас хос равишда Исломни муҳофаза қилишига келсак, бу ушбу оятда келган:

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا الْتَّوْرَةَ فِيهَا هُدًىٰ وَنُورٌ تَحْكُمُ بِهَا الْبَيِّنُونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالَّرَّبَّنِيُونَ

وَالَّأَحْمَارُ بِمَا أَسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ فَلَا تَخْشُوَ الْنَّاسَ وَأَحْشُوْنَ

وَلَا تَشْرُوْا بِغَایَتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَمَنْ لَمْ تَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَفَرُونَ﴾

эришсин, ахир, бугун Уммат бехушлик ортидан ҳушига кела бошлаган бўлса.

Энди, араб тилига қилинган ҳужумга ҳамда матбуот, рисолалар ва ёзувлардаги фасоҳат ўрнига, сўзлашув тилини фаоллаштириш уринишларига келсак, бу ҳужум ҳам муваффақиятсизликка учради. Бу муваффақиятсизлик фасоҳатли сўзлашувчилар билан турли лаҳжаларда оми тилда сўзлашувчилар ўртасида бўлиб ўтган мунозара натижасида юз берди. Бугун араб тили аввал қандай тузилган бўлса, ўшандайлигича сақланиб қолди ва бундан кейин ҳам шундай сақланиб қолади.

Бир савол: Модомики, Аллоҳ Исломни муҳофаза қилишни Ўз кафиллигига олган экан, у ҳолда, татбиқ қилиниб келган Ислом ҳукми бугун татбиқсиз қолганига бу қандай тӯғри келади? Жавоб бундай: Аллоҳ Исломнинг муҳофаза қилинишини Ўз кафиллигига олган, унинг ер юзида татбиқ этилишини кафилликка олган эмас. Чунки унинг ер юзида татбиқ этилишига Уммат кафиллар ва жавобгардир. Аллоҳ Таоло Қуръонни нозил қилди ва муҳофаза қилди, Умматга уни татбиқ қилишни, татбиқини муҳофаза қилишни буюрди, Умматнинг бутунлай тугаб битишидан муҳофаза қилишни Ўз кафиллигига олди, уни рисола ва олам жавобгарлигини кўтаришга ундаdi. Аллоҳ Таолонинг динни муҳофаза қилиши билан, амру фармонларини бажариш ўртасини шундан фарқлаб олишимиз мумкинки, Аллоҳ рўза аҳкомларини нозил қилди ва уларни муҳофаза қилишга ваъда берди, аммо одамларнинг рўза тутишларига кафил бўлмади. Закот аҳкомларини нозил қилди ва уларни муҳофаза қилди, аммо уларни одамлардан чиқишига кафил бўлмади. Чунки бунга давлат ва Уммат жавобгар. Аллоҳнинг неъматлари ичида энг буюк неъмат, Аллоҳнинг ушбу динимизга ғамхўрлик қилиб, уни қиёмат кунига қадар сақланишига кафил бўлганидир. Бизнинг зиммамиизда эса ўз ҳайтимиз ва турмуш тарзимизни Холиқимизнинг бизга буюрган фарзларига чамбарчас боғлаш вазифаси юклangan. Бу дунё ва охиратдаги энг буюк ютуқ, юрт ичкарисида Исломни татбиқ қиладиган ва ташқарида уни бутун инсониятга даъват ва жиҳод билан етказадиган бир одил халифага байъат қилишдир. □

Ҳамд ибн Жосим: Башар Асад ва Давлат ташкилоти Сурияда янги вокеликни пайдо қилишга ҳаракат қылмоқда

Қатар сабиқ бosh вазири шайх Ҳамд ибн Жосим ибн Жабр Оли Соний: Сурия масаласи биринчи йилдаёқ ёки биринчи саккиз ойда ечимини топганида эди «Исломий Давлат» ташкилоти пайдо бўлмаган бўлар эди, деб айтиб ўтди. Шайх Ҳамд Американинг «Фокс-Ньюс» станцияси билан бўлган мулоқотда: «Давлат» ташкилотида мамлакатда янги вазиятни пайдо қилишга оид Сурия режими бошлиғи Башар Асад билан биргаликда амалга ошириладиган қайсиadir турдаги режалар бор, деб таъкидлар экан «Башар Асад ўзининг ўрнига келадиган альтернатив террордир, деб қўрсатишга уринмоқда» деб қўрсатиб ўтди. Қувайтнинг «Раъй» газетаси ана шу мулоқот матнини келтирди. Газетага кўра Қатарнинг бу расмийси: Американинг ёмон сиёсати Давлат ташкилотининг пайдо бўлишига сабаб бўлди, деди. У «Қўшма Штатларнинг бир ўзи «ИШИД»ни мағлуб қилолмайди, у минтақадаги давлатлар билан биргаликда ҳаракат қилиши керак» деб қўшимча килди. Шайх Ҳамд: Қўшма Штатларнинг дўстлари орасида унинг минтақадаги сиёсатларидан «шок»ка тушаётганлар ҳам бор, деб қўрсатиб ўтди. Унинг фикрича, Қўшма Штатлар хатоларга йўл кўйиб, кейин ечимлар топишга уринмоқда, шундан кейин яна хатоларга йўл кўйиб ечимлар топишга яна уринмоқда.

Ҳайдар Ибодий: Давлат ташкилоти катта микдордаги қурол-аслаҳа ва техникани эгаллаб олган

«Арабийя нет» Ироқ бosh вазири Ҳайдар Ибодийнинг қуидаги сўзларини келтирди: «Ироқ хавфсизлик кучлари Мосул шаҳри ўтган ёзда «ИШИД» ташкилоти қўлига ўтган пайтда 2300 зирҳли «Хаммер» ҳарбий машинасидан ажради». Ибодий Ироқ расмий телеканали билан бўлган мулоқотда: «Биз Мосул қулаган пайтда кўплаб қурол-аслаҳа ва техникадан ажрадик» деди. У яна бундай деди: «Бир йил ўтди, биз эса талофатлар ўрнини тўлғизмай жанг олиб бормоқдамиз... Биз йўқотган Хаммерлар ўрни тўлғазилгани йўқ. Биргина Мосулнинг ўзида 2300 Хаммердан ажрадик». У «узлуксиз жангларда Хаммерлар ва танклар ишдан чиқиб талофатлар кўряпмиз, уларни таъмирлаб тузатиш қийин» деб қўшимча

қилар экан «кўпгина таъмирлаш ширкатлари, рус ва америкалилар пудратчилар Ироқда хавфсизлик вазияти ёмонлашган пайтда мамлакатдан чиқиб кетишган» деб кўрсатиб ўтди.

Рамадининг қулаши ва Давлат ташкилотининг ёйилишидан ким жавобгарлиги хусусида бир-бирига зид баёнотлар

Эроннинг «Кудс» армия корпуси қўмондони Қосим Сулеймоний бундай деди: «Америка экстремистларнинг Рамадида олдинга силжишини тўхтатиш учун ҳеч нарса қилмади». У Суриянинг Дайруззур шахрининг ташкилотга таслим бўлиши оқибатидан ҳам огоҳлантириди. Америка мудофаа вазири Эштон Картер эса бўлган ишлардан ўзининг норозилигини билдириб: «Ироқ кучлари жанг қилишни истамади» деди. Жон Маккейн эса бундай деди: «Америка ҳукуматида Давлат ташкилотига нисбатан муносабатда бўлишга оид Америка стратегияси борлиги тўғрисида шубҳа қилаётган кишилар бор». Америка президенти ҳам ўз навбатида НАТО саммитида Ироқда кенг ёйилиб бораётган Давлат ташкилотига қарши жанг қилишда Ироққа ёрдамни кучайтиришни талаб қилди. «Sunday Times» газетасининг хабар тарқатишича Бағдоддаги Британия элчихонаси ўз ходимларини кўчириш ва маҳфий хужжатларни йўқ қилиш учун тайёргарлик кўрмоқда. Бунга сабаб Давлат ташкилоти туғдираётган хавфdir. Газета Ироқдаги Британ масъулларининг: «Ироқ армиясининг ташкилотни қувиб чиқариш учун қилган ҳаракатлари тез барбод бўлди» деган сўзларини ҳам келтирди.

Ироқ парламенти спикери: Бу ерда армиянинг Рамадини ташлаб чиқишида рол ўйнаган қўллар бор

Американинг «Си-Эн-Эн» канали 2015 йил 2 июнда Ироқ парламенти спикери Солим Жабварийнинг қуйидаги сўзларини келтирди: «Маъмурлар хозирда Ироқ армиясидаги «Захабий» дивизиясининг Рамади шахрини – Исломий Давлат ташкилоти бу шаҳарни эгаллашибдан олдин – ташлаб чиққани борасида текширувлар олиб боришишмоқда». У яна бундай деди: «Рамадидаги кучларга шаҳарни ташлаб чиқиш буюрилган, Ироқ бош вазири Ҳайдар Ибодий бундан бехабар бўлган. Лекин «Захабий» дивизиясининг шаҳарни ташлаб чиқиши бир расмий буйруқ асосида бўлганми ёки бу қарор мустақил қабул

қилинганми, хозиргача аниқ әмас. Ҳозир парламент бу ишни мұхокама қилиб текширувлар олиб бормоқда». Спикер: «Биз бу харбий қарорда рол ўйнаган бошқа құллар борлигидан хавотирдамиз» деб қўшимча қилди.

Ибодий: Коалиция Давлат ташкилотининг харакатланишлари хусусида бизни етарли маълумотлар билан таъминламаяпти

Бош вазир Ибодий халқаро коалиция давлатларининг 2015 йил 2 июнда Парижда ўтказилган халқаро конференциясида қуидагиларни айтди: «Коалициядаги шериклар «ИШИД» экстремистик ташкилотининг олдинга силжишини тўхтатиш учун Ироқ кучларини етарли маълумотлар билан таъминламаяпти. Қуруқликдаги амалиётларни қўллаб-қувватлашда ҳам камчиликлар бор». У яна бундай деди: «Мен буни бутун оламнинг бу ташкилотининг олдинга силжишини тўхтатишдаги муваффақиятсизлиги деб биламан». Ибодий Ироққа бўлаётган ёрдамлар ҳақида: «Гап-сўз кўп бўляпти, лекин амалий иш оз» деди. «Шарқул Авсат» газетаси бир Америка масъулининг қуидаги сўзларини келтирди: «Бу учрашув бир хил қолипдаги учрашув бўлмайди, зеро биз Ибодий билан унинг Рамадини ва Анбор муҳофазасини озод қилишга оид режаларини мұхокама қилиш учун келдик». Маълумки Исломий Давлат ташкилоти 2015 йил 17 майда Рамадини, 2015 йил 21 майда эса Суриядаги Тадмур (Палмир)ни эгаллади.

Қўшма Штатлар Ҳусийлар билан бўлаётган сўзлашувларга ҳомийлик қилмоқда

Яман президенти Мансур Ҳодийнинг сургундаги ҳукумати Саудия пойтахти Риёздан туриб телефонда «Рейтер»га ўзининг расмий вакили Рожих Бодий орқали қуидагиларни таъкидлади: «Америка талабига биноан бир неча учрашувлар бўлгани ва Ҳусийлар тушган бир маҳсус Америка самолёти Масқатга кўнгани ҳақида бизга хабар етказилди». Бодий: «Яман ҳукумати бу сўзлашувларда бир алоҳида тараф бўлгани йўқ» деб қўшимча қилди. Американинг Ҳусийларга қилаётган бу ҳомийлиги Америка билан Ҳусийлар ўртасидаги эски алоқаларнинг давомидир. Чунки Америка разведкасининг йирик масъули

<p>ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ</p>	<p>قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْدُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ» «Мусулмон мусулмоннинг биродаридир. Унга зулм қилимайди, уни ташлаб қўймайди ва камситмайди»</p>	<p>ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ</p>
<p>Майкл Виккерс 2015 йил 21 январда бундай деган эди: «Кўшма Штатлар Араб Ярим Оролида ал-Қоида ташкилотига қарши хужумларини давом эттиради. У Яман пойтахти Санъода бўлаётган зўравонликларга қарамай бу хужумларни давом эттиради. Кўшма Штатларнинг Ҳусий жамоати билан разведка алоқалари бор». Маълумки бу жамоат Яман пойтахтининг катта қисмини ўз назоратида ушлаб турибди.</p>		
<p>Эрдоган ўтказиладиган сайловларда қўллаб-қувватловга эришиш учун усмоний халифаларiga чақирмоқда</p>		
<p>Туркия президенти Ражаб Тоййиб Эрдоган Ислом мавзусини Туркияда ўтказиладиган парламент сайловлари кампанияларининг қоқ марказидан ўрин оладиган қилиб қўйди. У буни усмонийларнинг Қустантиния (ҳозирги Истанбул)ни фатҳ қилганликларини хотирлашга чақириш орқали амалга ошириди. Эрдоган мусулмонларни duo қилишга чақирди. Бу Эрдоган томонидан консерватив фикрдагиларнинг ва диндор курдларнинг ишончига сазовор бўлиш учун қилинаётган бир уринишdir. Чунки улар сайловларда бир муҳим омилни ташкил қиласидиган кенг қатламлардир. Эрдоган бу уриниш ўзига янада кучли президентлик салоҳиятларини олиб келишини умид қилмоқда. Мухолафатдагилар эса бунга якка ҳоким бўлишга уриниш, деб қарашмоқда. Мурожаатларининг бирида Эрдоган бундай деди: «Биз намозга чақиришларимизга қарши чиқаётган анави кимсаларга асло йўл бермаймиз... Улар Истанбулнинг қоқ юрагида 562 йилгача ёниб келган фатҳ оловини ўчирмоқчи бўлишяпти». Эрдоган буни ўзининг катта сонда тўпланиб, қизил турк байроғини силкитиб турган тарафдорлари олдида айтди. Уларнинг кўпчилиги аёллар бўлиб, исломий ҳижоб кийиб олишган эди. Баъзи эркаклар эса бошларига Эрдоганинг исми ёзилган боғичларни боғлаб олишган эди.</p>		
<p>Нетанъяху: «Исроил»нинг яхудийлиги Фаластин давлатидан олдин турадиган бирламчи масаладир</p>		
<p>«Исроил» бош вазири Бенямин Нетанъяху Фаластин давлати бўлишини қатор шартлар билан қабул қилишга ўзининг тайёр эканлигини таъкидлади. У буни Германия ташқи ишлар вазири Франк Вальтер Штайнмайер билан бирга ўтказган матбуот конференциясида билдириди.</p>		

ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ	قال تعالیٰ: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْرَجُوا﴾ «Мұмиллар ҳеч шак-шубхасız оға-инилардір»	ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ
Нетаньяху «Исроил»га келган Штайнмайер билан учрашганидан кейин бундай деди: «Мен ҳамон доимий тинчликка эришишнинг бирдан-бир йўли иккала ҳалқ учун икки давлат тушунчаси орқали ўтади деган фикрда қаттиқ турибман».	Нетаньяху Фаластин давлати «қуролсизлантирилган» бўлиши лозимлигини ва «Исроил» давлатининг яҳудийлигини тан олиши кераклигини таъкидлади. Немис вазири ҳам ўз навбатида Фаластин давлати бўлишини қўллаб-қувватлашини таъкидлади. У бундай деди: «Биз яшаб кета оладиган тинч Фаластин давлати бўлмас экан Исроил учун ҳақиқий тинчлик узоқ давр давомида асло мумкин бўлмаслигига аминмиз».	
Дан Халуц: Асад режимининг қулашига асло йўл қўйманглар		
<p>«Арабий 21» электрон сайтига кўра «Исроил» армияси бош штабининг собиқ бошлиғи Дан Халуц Асад режимининг қулашига йўл қўймасликка чақирди. У «бундай ўзгариш бутун оламга жуда қимматга тушади» деб огоҳлантирди. «Исроил» радиоси Халуц билан ўтказган мулоқотда у «Асаднинг қулаши ортидан тартибсизлик ва бекарорлик ҳолати юзага келади, бунинг оқибатлари Исроилда ва Ғарбда алоҳида акс этади» деб кўрсатиб ўтди. Халуц: Асад режимини қулатиш вазифаси ниҳоясига етиши биланоқ Суриядаги бир қанча жиҳодий ташкилотлар Исроилни нишонга ола бошлайди, деган тахминни билдирап экан бу ташкилотларга қарши қурашиш қимматга тушишини, холдан тойдирувчи бўлишини ва узоққа чўзилишини кўрсатиб ўтди.</p>		
Сурия қуролли гурухлари Америка хужжатини имзолашни рад этмоқда		
<p>Турли манбаларнинг «Арабий 21» электрон газетасига билдиришича, Сурияда жанг қилаётган бир неча қуролли гурухлар Америка хужжатини имзолашни рад этган. У факат Давлат ташкилотига қарши жанг қилиш учун машқдан ўтказиш программаси мазмунидаги хужжатdir. Қўшма Штатлар бу программани ўзи «мўътадил оппозиция» деб атаётган нарса учун маҳсус ишлаб чиқкан. Ана шу манбалар Америка</p>		

<p>ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ</p>	<p>قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَنْهَاهُ وَلَا يَحْفَرُهُ» «Мусулмон мусулмоннинг биродаридир. Унга зулм қилмайди, уни ташлаб қўймайди ва камситмайди»</p>	<p>ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ</p>
шартидан қайтилмаган тақдирда машқдан ўтказиш программасидан чиқиб кетилишини таъкидлади.		
«Исломий Давлат» ташкилотининг журнали «Дабик» Амазонда сотувга қўйилди		
<p>Амазон сайти Исломий Давлат ташкилоти чиқараётган «Дабик» журналини сотувга қўйди. Муаллиф исми билан чиқкан маҳсус кисмда Ҳаёт ахборот маркази номи пайдо бўлди. У «Исломий Давлат» ташкилотининг ахборот қаноти бўлиб, Фарбда ташвиқот олиб бориш билан шуғулланади. Бу марказ ахборот ҳисоботларини ва видео лавҳаларни чиқаради. Маълумки бу ташкилот оламнинг кўп давлатларида «террорчи ташкилотлар» рўйхатига киритилган. Журналнинг қофозли сонлари мавжуд бўлиб, бошқа жойларда унинг электрон нусхасини бепул юклаб олиш мумкин. Британия, Кўшма Штатлар, Франция, Германия, Италия, Испанияда Амазон сайтида журналнинг бир неча сонлари мавжуд. «Дабик» бу сайтда «тавҳид, манҳаж, ҳижрат, жиҳод, жамоат масалаларига бутун эътиборни қаратадиган даврий журнал» деб аталади. Суриядаги кичик шаҳар номини олган бу журнал илк марта 2014 йилда рамзий сабабларга кўра нашр этилди. Амазон Би-Би-Сининг бу хабарга изоҳ бериш ҳақидаги талабига жавоб қайтармади. «Дабик» журналининг инглиз тилида эканлиги ҳам эътиборни тортади. Ҳолбуки, бу ташкилотнинг араб тилида чиқадиган биронта ахборот нашри йўқ. Бу ташкилотнинг унинг номидан гапирадиган бир ошкор расмий нотиги ҳам йўқ. □</p>		

ҚУРЬОНИ ҚАРИМ СУХБАТИДА

﴿ إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَابِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ أُلْبَيْتَ أَوْ أَعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطْوَفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلَيْهِمُ ﴾

«158. Албатта Сафо ва Марва Аллоҳ (буорган) маросимлардандир. Бас, ким ҳаж жеке умра қилса, у икки тог орасида саъй қилишининг гуноҳи йўқдир. Ва ким ўз ихтиёрила яхшиликни ният қилса, бас, албатта Аллоҳ шукр қилгувчи (тақдирловчи) ва билгувчидир»

[Бакара 158]

Ҳизб ут-Таҳрир амири Ато ибн Халил Абу Роштанинг (у кишини Аллоҳ ҳифзу химоясида асрасин) «Тайсир фи Усулит Тафсир» номли китобида куйидагича келади:

1 – Аллоҳ Таоло Байтул Ҳаромни мусулмонларга қибла қилганини айтганидан кейин бу уй ўзи аслида нима учун бино қилинганини яъни, у ҳаж ва умра учун қурилганини айтяпти. Шу билан бирга Сафо билан Марва ўртасидағи саъй хусусида ҳам гапиряпти. Мусулмонлар учун бу амални қилиш ҳараж, ўнгайсиз бир иш бўлиб турганди. Аллоҳ мусулмонлардан ҳаражни, ўнгайсизликни кўтарган, уларнинг Аллоҳга итоат этишлари учун улуғ савоблар бордир.

Мана шуларнинг ҳаммаси янги қиблага, Исломга даъват қилишга, Аллоҳни ҳар доим эслаб туришга, У Зотнинг буйруқларини машаққатли бўлса ҳам бажаришга, Аллоҳнинг йўлида учрайдиган озорларга сабр қилишга йўналтириш ҳамда Аллоҳга итоат этган, ҳар қанча оғир, машаққатли, ҳаражли бўлмасин, У Зотнинг шариатига амал қилган кимсаларга улуғ савоблар борлигини, оқибат мўминларники эканини баён қилиш оқимида боряпти.

Бу оқимда мана шу муборак оят ворид бўлди. Сафо билан Марва ўртасида саъй қилиш мусулмонлар учун ҳараж, ўнгайсиз

Эди. Улар, шу ишимиз гуноҳ эмасмикан, деб хавотир олишарди. Негаки, жоҳилият даврида бу икки тоққа икки бут ўрнатилғанди. Сафо тоғида Исоф номли кишининг сурати чизилган бут, Марва тоғида эса Ноила исмли бир аёлнинг сурати чизилган бут турарди. Жоҳилият аҳли тавоф қилған пайтларида шу икки бутни силаб ўтишарди. Ислом келиб, бутлар синдирилгач, мусулмонлар шу икки бут туфайли бу икки тоғ ўртасида саъй қилишни ёқтиришмай қолишиди. Ибн Аббос ривоят қилганидек, шу сабабли мана шу оят нозил бўлди. Яъни, мусулмонлар шу икки тоғ ўртасида саъй қилсак, жоҳилият давридаги ўша бутлар туфайли гуноҳкор бўлиб қолмасмиканмиз, деб хавфсирашди. Шу билан бу ишда гуноҳ ўқлигини баён қилиб, мана шу оят нозил бўлди.

﴿إِنَّ الْصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَابِ اللَّهِ﴾

(*Албатта Сафо ва Марва Аллоҳ (буюрган) маросимлардандир*).

(الصَّفَا) бу сўз аслида силлиқ тош, деган маънони англатади.

(الْمَرْوَةَ) бу сўзниңг эса луғавий маъноси оқ тошdir. Урфий ҳақиқатга кўра, бу икки сўз Маккадаги Масжидул Ҳаром яқинида жойлашган икки кичик тоққа ном бўлиб қолган. (الصفا) (والمروة) шариат келиб, уларни мана шу урфий ҳақиқати маъносида ишлатди.

(شعيرة) Аллоҳ (буюрган) *маросимлар*). Яъни, Аллоҳ учун ҳаж қилиш белгиларидандир. Бу сўз сўзининг кўплигидир. У ҳажда қилинадиган ибодатлар маъносини англатади. Ҳаж ибодатлари Уйни тавоф қилиш, Сафо билан Марва орасида саъй қилиш, Арафотда туриш ва бошқа амаллардир.

﴿فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَوَّقْ بِهِمَا﴾

(У икки тоғ орасида саъй қилишининг гуноҳи ўқдир). Яъни, ҳаж ёки умра қилаётган киши бу икки тоғ орасида саъй қилса, унга гуноҳ бўлмайди. Юқорида айтиб ўтганимиздек, сахобалар шу икки тоғ ўртасида саъй қилишдан

ўнғайсизланардилар. Аллоҳ мана шу ўнғайсизликка барҳам берди.

(فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطْوِفَ بَعْدَ حَجَّ الْبَيْتِ أَوْ أَعْتَمِرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَعْتَمِرَ^{۱۰۷}). Бу гапдан уни тавоф қилса ҳам, қилмаса ҳам гуноҳ бўлмайди, деган маъно чиқмайди. Чунки бу оят ҳаражни, ўнғайсизликни тавоф қилмасликдан эмас, тавоф қилишдан кўтариш учун нозил бўлган. Шунга кўра, бу оятнинг маъноси мана бундай бўлади: Уларни тавоф қилиб, Аллоҳнинг буйруғини бажараверинглар. Шундай қилишларингда ҳеч қандай ҳараж йўқ. Ҳишом ибн Урва отасидан ривоят қиласи: «У пайтда мен кичкина бола эдим. Мўминлар онаси Оиша дан Аллоҳ Таолонинг

﴿إِنَّ الْصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَابِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ أَعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطْوِفَ بَعْدَ حَجَّ الْبَيْتِ أَوْ أَعْتَمِرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَعْتَمِرَ﴾

 يَطْوِفَ بَعْدَ حَجَّ الْبَيْتِ أَوْ أَعْتَمِرَ

(Албатта Сафо ва Марва Аллоҳ (буюрган) маросимлардандир. Бас, ким ҳажс ёки умра қилса, у икки тоз орасида саъй қилишининг гуноҳи йўқдир), деган ояти ҳақида нима дейсиз мен уларни (икки тоғни) тавоф қилмаган биронта ҳам одамни учратмадим-ку, деб сўрадим. Шунда Оиша , асло, агар сен айтгандек бўлганида «Уларни тавоф қилмасликнинг ҳеч қандай гуноҳи йўқ», дейилган бўларди, деб жавоб берди».

(أَنْ يَطْوِفَ بَعْدَ حَجَّ الْبَيْتِ أَوْ أَعْتَمِرَ^{۱۰۸}) у икки тоз орасида саъй қилишининг). Тавоф сўзи аслида бирор нарсанинг атрофида юриш маъносини англатади. Бу ерда тавоф сўзидан мурод Сафо билан Марва ўртасида саъй қилишдир.

Шу билан оятнинг мазмуни Аллоҳ Таоло томонидан мусулмонларга қарата қилинган мана бундай хитоб бўлади: Ким Уйни ҳаж ёки умра қилса, Сафо билан Марва ўртасида саъй қилсин. Энди улар жоҳилият белгилари эмас, Аллоҳнинг ибодатларидан бўлиб қолдилар. Ҳечам ўнғайсизланманглар, юқорида айтиб ўтилган икки бут туфайли гунохкор бўлиб қоламиз, деб хавфсираманглар. Улар ўтиб кетган ишлар. Аллоҳ сизлардан бу ҳаражни, гуноҳни кўтарди, Аллоҳнинг буйруғини бажариб, улар ўртасида саъй қилинглар.

Энди Сафо билан Марва ўртасида саъй қилишнинг шаръий ҳукмiga келсак, бу иш фарздир, ҳаж ва умранинг бир рукнидир. Бунга далил қуидагилардир:

а) Оят Сафо билан Марва ўртасида саъй қилиш ҳаж ибодатларидан эканига ҳужжат бўляпти.

﴿مِنْ شَعَابِ اللَّهِ﴾

(*Аллоҳ (буюрган) маросимлардандир*).

б) Жобир ﷺ ривоят қилган Пайғамбар ﷺ нинг видолашув ҳажи ҳақидаги мана бу ҳадис:

«لَتَأْخُذُوا عَنِّي مَنْسَكَكُمْ فَإِنَّ لَأَدْرِي لَعَلَىٰ لَا أَحْجُّ بَعْدَ حَجَّتِي هَذِهِ»

«Пайғамбар ﷺ: Ҳаж ибодатларингизни мендан (ўрганиб олинглар. Билмайман, эҳтимол шу ҳажимдан кейин бошқа ҳаж қилмасман, дедилар».¹ Бу гапда Пайғамбар ﷺ томонидан ҳаж амали баён қилиниб, у ўз ҳукмини олади, яъни фарз бўлади. Шунга кўра, Сафо билан Марва ўртасида саъй қилиш фарз бўлади. Зеро, баён (баён) мубайян (баён қилинган)нинг ҳукмини олади.

Шу билан ҳажда ҳам, умрада ҳам Сафо билан Марва ўртасида саъй қилиш фарз бўлади. Олдинги далил умрага эмас, фақат ҳажга тегишли, дейилмасин. Чунки оятда

﴿فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ أَعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطْوِقَ بِهِمَا﴾

(*Бас, ким ҳаж ёки умра қилса, у икки тоз орасида саъй қилишининг гуноҳи йўқдир*), дейиляпти. Мана шундан кўриниб турибдики, саъй ҳақидаги ҳукм ҳаж қилган киши учун ҳам, умра қилган киши учун бирдир, баробардир.

Саъй фарздир. Демак, у ҳаж ва умранинг бир қисмидир. Ҳукмдан бир қисмнинг вожиблиги, фарзлиги шу қисмнинг ўша ҳукмдаги бир руқн эканини англатади. Намоздаги руку ёки сужуд бунинг мисолидир. Шунга биноан, саъй ҳаж ёки умрадаги бир рукнидир.

2 – Аллоҳ оятни

﴿وَمَنْ تَطَوَّعَ حَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَافِعٌ عَلَيْهِ﴾

⁽¹⁾ Муслим: 2286. Насойй: 3012. Ағу Довуд: 1680. Ахмад: 3 / 318, 337.

(*Ва ким ўз ихтиёрила яхшиликни ният қилса, бас, албатта Аллоҳ шукр қылгувчи (тақдирловчи) ва билгувчиидир*), деган гап билан якунлаяпты. (خَيْرًا) сўзи мусбат накра бўлиб келяпти. Шунинг учун у мутлақликни, умумийликни ифодалайди. Яъни, Аллоҳ умрада бўладими, ҳажда бўладими, бошқада бўладими, қанақа бўлишидан қатъий назар, бирор яхшилик билан У Зотга яқинлашмоқчи бўлган кишининг яхшилигини билади ва унга шу ишига яраша мукофотини беради.

(وَمَنْ تَطْوِعَ *ва ким ўз ихтиёрила ният қилса*). Яъни, Аллоҳга яқинлик ҳосил қилиш учун бирор нафл амал қилса. Бу гап мусулмонларни фақат фарз амаллар билангина чекланмасдан нафл амалларни ҳам қилишга ундейди. Негаки, нафл амаллар ҳам кишини Аллоҳга яқинлаштиради. Ҳадисда келади:

«أَحَبُّ مَا تَقْرَبُ إِلَيَّ عَبْدِيَ مَا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ، وَلَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقْرَبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّىٰ»

«Бандамнинг Менга яқинлашиш учун қилган амалларидан Мен учун энг севимлиси, Ўзим унга фарз қилган амаллардир. Бандам нафл амаллар билан Менга яқинлашиб келаверади, то...».¹

(شَاكِرُ عَلِيهِ *шукр қылгувчи (тақдирловчи) ва билгувчиидир*)

Яъни, улар Аллоҳга тоат қилганлари учун Аллоҳ уларни мукофотлайди ва катта бўлсин, кичик бўлсин, Аллоҳ уларнинг барча ишларидан хабардор бўлади. Аллоҳ заррача яхшиликни ҳам, ёмонликни зое кетказмайди.

﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ﴾

«*Бас, ким* (ҳаёти-дунёдалик пайтида) *зарра мисқоличалик яхшилик қилса* (қиёмат кунида) *ўшани кўрур. Ким зарра мисқоличалик ёмонлик қилса уни ҳам кўрур!*» [Залзала 7-8] □

⁽¹⁾ Бухорий: 6021.

РАМАЗОН ОЙИ

— Абу Хурайра Ҳадиси Мосуллоҳ нинг бундай деганларини ривоят қилади:

«الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ، وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ، وَرَمَضَانُ إِلَى رَمَضَانَ، مُكَفَّرَاتٌ مَا يَبْنَهُنَّ
إِذَا اجْتَبَيْتُمُ الْكَبَائِرَ»

«Қачон гуноҳи кабираларга яқинлашилмас экан, беш вақт намоз ҳамда бир жума иккинчи жумагача, бир Рамазон иккинчи Рамазонгача гуноҳлардан каффорат қилади». (Муслим ривояти).

— Абу Хурайра Ҳадиси Мосуллоҳ нинг бундай деганларини ривоят қилади:

«مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْسَسَابَاً غُفرَ لَهُ مَا تَقْدَمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا
وَاحْسَسَابَاً غُفرَ لَهُ مَا تَقْدَمَ مِنْ ذَنْبِهِ»

«Ким Рамазонда имон билан, савоб умидида рўза тутса, унинг олдинги гуноҳлари мағфират қилинади. Ким Лайлутул кадрда имон билан, савоб умидида қоим бўлса (бедор ўтказса), унинг олдинги гуноҳлари мағфират қилинади». (Муслим ривояти).

— Абу Хурайра Ҳадиси Мосуллоҳ нинг бундай деганларини ривоят қилади:

«إِذَا كَانَ أَوَّلُ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ صُفِّدَتِ الشَّيَاطِينُ وَمَرَدَةُ الْجَنِّ وَغُلْقَاتُ أَبْوَابِ
النَّارِ فَلَمْ يُفْتَحْ مِنْهَا بَابٌ، وَفُسْحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ فَلَمْ يَعْلُقْ مِنْهَا بَابٌ، وَيُنَادِي مُنَادِيٌّ يَا
بَاغِي الْخَيْرِ أَقْبِلْ وَيَا بَاغِي الشَّرِّ أَقْصِرْ. وَلَلَّهِ عُنْقَاءُ مِنَ النَّارِ، وَذَلِكَ كُلُّ لَيْلَةٍ»

«Қачон Рамазон ойининг аввалги кечаси бўлса, шайтонлар ва исёнкор жинлар занжирбанд қилинади, дўзах эшиклари ёпилиб, улардан бирортаси хам очилмайди, жаннат эшиклари очилиб, улардан бирортаси хам ёпилмайди. Бир нидо қилувчи: эй яхшилик умид қилган киши, ҳаракат қилиб қол! Эй ёмонликка

интилувчи кимса, гуноҳ амаллардан тийилгин! дея нидоқилади. Аллохнинг дўзахдан озод қиласидиган кўплаб бандалари бўлади. Ҳар кечада шундай бўлади». (Термизий ривояти).

— Абу Ҳурайра رض Росулуллоҳ ﷺ бундай деганларини ривоят қилади:

«أَتَاكُمْ رَمَضَانُ شَهْرُ مُبَارَكٍ، فَرَضَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْكُمْ صِيَامَهُ، تُفْتَحُ فِيهِ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَتُغْلَقُ فِيهِ أَبْوَابُ الْجَنَّىمِ، وَتُعْلَمُ فِيهِ مَرَدُّهُ الشَّيَاطِينَ. لِلَّهِ فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ، مِنْ حِرْمَانِ خَيْرِهَا فَقَدْ حُرْمَ»

«Сизларга муборак ой Рамазон кириб келди. Аллоҳ Азза ва Жалла сизларга бу ой рўзасини тутишини фарз қилди. Унда само дарвозалари очилиб, жаҳаннам дарвозалари ёпилади, исёнкор шайтонлар занжирбанд қилинади. Унда Аллохнинг бир кечаси бўлиб, у минг ойдан ҳам яхшидир. Ким у кечанинг яхшилигидан маҳрум бўлса, батаҳқиқ, маҳрум бўлиди». (Нисойи ривояти).

— Росулуллоҳ ﷺ бундай дедилар:

«رَغْمَ أَنْفُ رَجُلٍ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ، وَرَغْمَ أَنْفُ رَجُلٍ دَخَلَ عَلَيْهِ رَمَضَانَ ثُمَّ أَسْلَخَ قَبْلَ أَنْ يُغْفَرَ لَهُ، وَرَغْمَ أَنْفُ رَجُلٍ أَدْرَكَ عِنْدَهُ أَبْوَاهُ الْكَبِيرِ فَلَمْ يَدْخُلَهُ الْجَنَّةَ»

«Мен зикр қилинганимда менга салавот айтмаган кимсанинг бурни ерга ишқалсин (хор бўлсин). Унга рамазон келиб кетса-ю мағфират қилинмай қолган кимсанинг бурни ерга ишқалсин. Катта ёшдаги ота-онаси бўлса-ю, уларни рози қилолмай, жаннатни қўлдан бой берган кимсанинг бурни ерга ишқалсин». (Термизий ривояти).

— Муоз ибн Жабалдан ривоят қилинади: Мен Набий билан бирга у зотнинг яқинида кетаётib, Росулуллоҳ ﷺ дан шундай деб сўрадим: менга жаннатга киритадиган, жаҳаннамдан узоқ қиласидиган амални ўргатинг. У зот эса бундай жавоб қилдилар:

«لَقَدْ سَأَلْتَنِي عَنْ عَظِيمٍ وَإِنَّهُ لَيَسِيرٌ عَلَىٰ مَنْ يَسِيرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ: تَعْبُدُ اللَّهَ وَلَا تُشْرُكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقْيِمُ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِي الرَّكَأَةَ، وَتَصُومُ رَمَضَانَ وَتَحْجُجُ الْبَيْتَ. ثُمَّ قَالَ: أَلَا أَدْلُكَ

عَلَى أَبْوَابِ الْحُكْمِ: الصَّوْمُ جُنَاحٌ، وَالصَّدَقَةُ تُطْفَىءُ الْحَطَبَيْةَ كَمَا يُطْفَىءُ الْمَاءُ النَّارَ،
وَصَلَادَةُ الرَّجُلِ مِنْ حَوْفِ الْلَّيْلِ. قَالَ ثُمَّ تَلَّا (تَسْجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ) حَتَّى يَلْغَى
«يَعْمَلُونَ»

«Сиз мендан жуда катта нарсани сўрадингиз, у Аллоҳ миъассар қилган зотларга берилади: Аллоҳга ибодат қиласиз, Унга ҳеч нарсани ширк келтирмайсиз, намозни барпо қиласиз, закотни адо этасиз, Рамазонда рӯза тутасиз, Байтуллоҳни ҳаж қиласиз. Кейин бундай дедилар: Мен сизга яхшилик дарвозаларини кўрсатайми: Рӯза тутиш қалқондир, садақа сув оловни ўчиргандек гунохни ўчиради, кишининг ярим кечаси намоз ўкиши. Ул зот шундай деб ушбу оятларни тиловат қилдилар:

﴿تَسْجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَهْبَمْ حَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ﴾

يُنْفِقُونَ ﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أَخْفَى لَهُمْ مِنْ قُرْبَةٍ أَعْيُنٌ جَزَاءٌ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

«Уларнинг ёнбошлари ўрин-жойларидан йироқ бўлур (яъни тунларини ибодат билан ўтказишиб, оз ухлайдилар), Роббиларига қўрқув ва умидворлик билан дуо-илтижо қиладилар ва Биз уларга ризқ қилиб берган нарсалардан инфоқ-эҳсон қиладилар. Бас, уларнинг қилиб ўтган амалларига мукофот қилиб улар учун беркитиб қўйилган кўзлар қувончини (яъни охират неъматларини) бирон жон билмас»

[Сажда 16-17]

(Термизий ривояти).

— Росулуллоҳ ﷺ бундай дедилар:

«لَا يَسْقَدَمُ أَحَدُكُمْ رَمَضَانَ بِصُومٍ يَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ، إِلَّا أَنْ يَكُونَ رَجُلٌ كَانَ يَصُومُ صَوْمَهُ فَلَيَصُمْ ذَلِكَ الْيَوْمَ»

«Бирортангиз рамазон рӯзасини бир ёки икки кун олдин бошламасин. Аммо бир киши рӯза тутиб келаётган бўлса, мазкур кунларда ҳам рӯза тутаверсин». (Имом Бухорий ривояти).

— Набий ﷺ инсонларнинг энг сахийси эдилар, Рамазонда ул зотга Жаброил йўлиққан пайтда янада сахий

бўлардилар. Жаброил ул зотга Рамазоннинг ҳар кечасида йўлиқар, Куръондан дарс берар эдилар. Албатта Росууллоҳ эсиб турган шамолдан ҳам саҳий эдилар. (Имом Бухорий ривояти).

— Оиша رض ривоят қиласи: «Росууллоҳ صلی اللہ علیہ وساله وآلہ وسالہ шундай рўза тутардиларки, ҳатто биз рўза тутмаган кунлари бўлмаяпти, дердик. У зот шундай рўза тутмай юардиларки, ҳатто биз рўза тутмаяптилар, дердик. Мен Росууллоҳ صلی اللہ علیہ وساله وآلہ وسالہни Рамазондан бошқа бирор ойни тўлиқ рўза билан ўтказганларини кўрмаганман, Шаъбон оидагидек кўп рўза тутганларини ҳам кўрмаганман». (Имом Бухорий ривояти).

— Росууллоҳ صلی اللہ علیہ وساله وآلہ وسالہ бундай дедилар:

«قَالَ اللَّهُ كُلُّ عَمَلٍ إِنْ آدَمَ لَهُ إِلَّا الصَّيَامُ فِإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْرِيُ بِهِ . وَالصَّيَامُ جُنَاحٌ، وَإِذَا كَانَ يَوْمٌ صَوْمٌ أَحَدَكُمْ فَلَا يَرْفَعُهُ وَلَا يَصْخَبُ، فَإِنْ سَابَهُ أَحَدٌ أَوْ قَاتَلَهُ فَلَيْقُلُّ: إِنِّي امْرُرُ صَائِمٍ . وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لَخُلُوفُ فِيمَا الصَّائِمُ أَطْبَى عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحَ الْمُسْلِكِ . لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ يَفْرَحُهُمَا: إِذَا أَفْطَرَ فَرَحَ، وَإِذَا لَقِيَ رَبَّهُ فَرَحَ بِصَوْمِهِ»

«Аллоҳ Таоло деди: «Одамзотнинг барча амали ўзи учун, фақат рўза бундан мустасно, чунки у Мен учундир ва унинг мукофотини ҳам Ўзим бераман». Рўза қалқондир. Қай бирингиз рўза тутган бўлса, фахш сўзларни сўзламасин ва бақир-чақир қилмасин. Агар бирор уришса ё ҳақорат қилса, «Мен рўзадорман», деб айтсин. Муҳаммаднинг жони қўлида бўлган Зотга қасамки, рўзадорнинг оғзидан келувчи хид Аллоҳ наздида мушқдан кўра яхшироқдир. Рўзадорни хурсанд қиласиган икки қувончи бор, бири ифтор маҳали бўлса, иккинчиси Парвардигорига йўлиқиб, тутган рўзаси билан хурсанд бўлганида». (Имом Бухорий ривояти).

— Саҳл رض Росууллоҳ صلی اللہ علیہ وساله وآلہ وسالہни бундай деганларини ривоят қиласи:

«إِنْ فِي الْجَنَّةِ بَابًا يُقَالُ لَهُ: الرَّيَانُ، يَدْخُلُ مِنْهُ الصَّائِمُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ . يُقَالُ: أَيْنَ الصَّائِمُونَ؟ فَيَقُولُونَ، لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ، فَإِذَا دَخَلُوا أَغْلِقَ فَلَمْ يَدْخُلْ مِنْهُ أَحَدٌ»

«Жаннатда бир эшик бор бўлиб, уни «Райён» деб аталади. Қиёмат куни ундан фақат рўзадорлар киради, улардан бошқа ҳеч ким ундан кирмайди. «Рўзадорлар қани?» дейилади. Шунда улар туришади. Улардан бошқа ҳеч ким ундан кирмайди. Рўзадорлар киришгач, у беркитилади. Кейин ҳеч ким ундан кирмайди». (Имом Бухорий ривояти).

— Росулулоҳ ﷺ бундай дедилар:

«مَنْ لَمْ يَدْعُ قَوْلَ الرُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ، فَلَيْسَ اللَّهُ حَاجَةً فِي أَنْ يَدْعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ»

«Ким (рўзада) гуноҳ бўладиган гапларни ва уларга амал қилишни ташламаса, Аллоҳ унинг еб-ичишни тарк қилишига муҳтож эмас». (Имом Бухорий ривояти).

— Росулулоҳ ﷺ бундай дедилар:

«مَا مِنْ عَبْدٍ يَصُومُ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلَّا بَاعَدَ اللَّهُ بِذَلِكَ الْيَوْمِ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ سَبْعِينَ خَرِيفًا»

«Қайси бир банда Аллоҳ Таоло йўлида бир кун рўза тутса, албатта шу бир кунлик рўзаси туфайли Аллоҳ унинг юзини етмиш йил дўзахдан йироқ қиласи». (Имом Муслим ривояти).

— Анас ибн Молик رض Набий ﷺ нинг бундай деганларини ривоят қиласи:

«تَسْحَرُوا فِإِنَّ فِي السَّحْرِ بَرَكَةً»

«Саҳарлик қилинглар, чунки унда барака бор».

— Амр ибн Ос رض Набий ﷺ нинг бундай деганларини ривоят қиласи:

«فَصُلُّ مَا بَيْنَ صِيَامِنَا وَصِيَامِ أَهْلِ الْكِتَابِ أَكْلُهُ السَّحَرُ»

«Бизнинг рўзамиз билан ахли китоблар рўзаси ўргасидаги фарқ саҳарлик қилишдадир». (Имом Муслим ишлаб чиқсан).

— Оиша رض Росулулоҳ ﷺ нинг бундай деганларини ривоят қиласи:

«مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صِيَامٌ صَامَ عَنْهُ وَلَيْهُ»

«Ким вафот этсаю тутолмаган рўзаси бўлса, ўрнига валийси тутиб беради». (Муттафакун алайхи).

— Зайд ибн Жуҳаний رضдан ривоят қилинадики, Росулуллох صلی اللہ علیہ وسالہ وآلہ وسالہ бундай дедилар:

«مَنْ فَطَرَ صَائِمًا كَانَ لَهُ مِثْلٌ أَجْرُهُ غَيْرُ اللَّهِ لَا يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِ الصَّائِمِ شَيْئًا»

«Ким бир рўздорга ифторлик берса, унга ҳам ўша рўздорнинг ажрича ажр берилади. Лекин бу рўздорнинг ажридан бирор нарсани камайтирмайди». (Имом Аҳмад ва асҳобу сунанлар ривояти, лафзи имом Термизийники).

— Абдуллоҳ ибн Амрдан ривоят қилинадики, Росулуллох صلی اللہ علیہ وسالہ وآلہ وسالہ бундай дедилар:

«الصَّيَامُ وَالْقُرْآنُ يَشْفَعُانِ لِلْعَبْدِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، يَقُولُ الصَّيَامُ: أَيْ رَبٌّ مَعْنَتُهُ الطَّعَامُ وَالشَّهْوَاتِ بِالنَّهَارِ فَشَفَعْنِي فِيهِ. وَيَقُولُ الْقُرْآنُ: مَعْنَتُهُ النَّوْمُ بِاللَّيلِ فَشَفَعْنِي فِيهِ. قَالَ: فَيَشْفَعُانِ»

«Рўза ва Қуръон қиёмат кунида бандани шафоат қиласди. Рўза айтади: эй Роббим, мен уни кундузда емоқ ва ичмоқдан ман қилдим, шунинг учун Сен мени шафоат қилувчи қил. Қуръон айтади: эй Роббим, мен уни кечалари ухлашдан ман қилдим, шунинг учун мени шафоат қилувчи қил. Иккаласига ҳам шафоат қилишга рухсат берилади». (Имом Аҳмад ривояти).

— Оиша رض Росулуллох صلی اللہ علیہ وسالہ وآلہ وسالہнинг бундай деганларини ривоят қиласди:

«تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْوِثْرِ مِنْ الْعَشْرِ الْأَوَّلَيْرِ مِنْ رَمَضَانَ»

«Қадр кечасини Рамазоннинг охириги ўн кунлигидаги ток кунларидан изланглар». (Муттафакун алайхи).

— Оиша رضдан ривоят қилинадики, мен — ё Росулуллох, агар мен бир кечани қадр кечаси эканини билсам ўша кечада нима деб дуо қиласай, деб сўрадим. Ул зот айтдилар:

«قُلِي: اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌ كَرِيمٌ، تُحِبُّ الْعَفْوَ، فَاغْفِرْ عَنِّي»

«Аллоҳим Сен афв этувчи каримсан, афв этишни севасан, мени афв эт, деб айтинг». (Имом Аҳмад ва асҳобу сунанлар ривояти, лафзи имом Термизийники). □

ЖАЗОИР НЕФТИДАН КЕЛГАН ПУЛЛАР ҚАЕРГА КЕТЯПТИ?!

«Франс 24» ахборот каналига кўра икки француз журналистининг «Париж-Жазоир: ишқибозлик қиссаси» номли китоби Жазоир режимининг баъзи арбоблари (вазирлар ва ҳарбийлар)нинг сир-асрорларини ва Парижнинг ҳашаматли кварталларида уларнинг қанча кўчмас мулклари борлигини очиб ташлади. Бутун мамлакат бўйлаб қашшоқлик ва ишсизлик кенг ёйилаётган бир пайтда бу арбоблар ана шундай бойликларга ботиб ётибди. Китобда ҳамма жазоирликлар ўртага ташлаётган: Жазоир нефтидан келаётган пуллар қаерга кетяпти? – деган савол келтирилган. Бу француз ахборот канали китобда келган маълумотларга таяниб бунга оддий жавоб беради. Китоб муаллифлари: биринчи француз телеканали колективи аъзоларидан бири, журналист Кристоф Дюбуа ва унинг «Ле Журналь дю Диманш» газетасидаги ҳамкасби Кристин Табетдир. Бу икки журналист баъзи жазоирлик йирик расмийлар Парижнинг энг ҳашаматли кўчаларида сотиб олган кўчмас мулклар бўйича чукур текширувлар олиб боришган.

Китобда бир неча жазоирлик расмийларнинг исмлари кўрсатилган бўлиб, бу расмийлар Парижда ҳашаматли квартиralарга эга. Улардан бири саноат ва конлар вазири Абдуссалом Бушарид бўлиб, у Париждаги Сена дарёси соҳилидаги 5 округда майдони 156 кв.м. бўлган бир ҳашаматли квартирани 1200 миллион еврога сотиб олган. Бу вазир машхур «Халифа» банки ишига бош кўшиш айби бўйича шубҳа остига олинган.

Китобда бошқа исмлар ҳам бор. Улардан энг кўзга кўрингани Шариф Раҳмонийдир. У илгари туризм вазири бўлиб ишлаган ва Жазоир минтақаси ҳокими бўлган. Бу расмий ўзи 1997 йилда хотини Зубайда бинт Тоҳир исми билан таъсис этган кўчмас мулк ширкати орқали Париждаги 16 округда бир катта квартирани сотиб олган. Лекин бир неча йилдан кейин бу ширкат номи ўзгариб, унинг тўрт боласи исми билан аталадиган бўлган! Китобда исми келтирилган кишилар орасида ҳозирги Жазоир бош вазири Абдулмалик Саллолнинг қизи Рима Саллол ҳам бор. 28 ёшли бу аёл Елисей саройи йўлидаги қиймати 860 минг евро бўлган бир квартирага 2007 йилдан буён эгалик қилиб келади. Китобда бошқа исмлар ҳам келтирилган. Масалан Жазоирнинг собиқ нефт вазири Шакиб Халил, генерал Тавфиқ Мадин ва бошқаларнинг исмлари бор.

Шуни ҳам айтиш керакки, француз суди китобда исми зикр этилган кимсаларнинг Франциядаги бир неча мулкларини (Париждаги квартиralарни, Франция жанубидаги виллаларни ҳамда яхталарни) хибсда ушлаб туриш тўғрисида буйруқ чиқарган. Француз суди бу мулклар эгаларини хибсга олиш тўғрисида ордер ҳам чиқарди.

Китобга кўра эътиборни тортадиган нарса бу айбланаётганларнинг француз ҳукуматидаги таниқли арбоблар билан алоқада эканлигидир. Улар Николя Саркози бошқаруви даврида бўлсин ёки Франсуа Олланд бошқаруви даврида бўлсин, хеч фарқсиз, ана шундай арбоблар билан алоқада бўлишган. Бу эса иккала тараф ўзаро зимдан тил бириктирганини англатади. Иккала журналист ўзларининг текширувларида: «Жазоир режими билан француз режими ўртасида уруш бор, деб ким айта олади?» деган савонни ўртага ташлаб сўнгра бунга ўзлари «жазоирлик расмийларнинг Францияга душманлик руҳидаги ватанпарварлик хитоблари замирида аслида бизнинг хаёлимизга ҳам келмайдиган кучли садоқат ва муҳаббат яшириндир» деб жавоб беришади.

Ал-Ваъй: китобда айтилган маълумотлар мусулмонлар юртларида кенг тарқалган коррупциянинг бир томчиси, холос. Farbdagi демократик либерал режимларнинг ўзаро тил бириктируви бу жиноятга тўлиқ шерик бўлиш даражасига етди. Балки бу коррупция арбоблари Farb маҳсулидир деб айтса ҳам бўлади. Farb ўзининг юртларимиздаги нуфузи ва юртларимиз бойликларини ваҳшиёна талаб-ташиб кетиши давом этавериши учун бу расмийларнинг ҳокимият тепасида доимо тураверишини жуда хоҳлайди. Шунинг учун мусулмонлар бу зулмга қарши бош кўтариб, бу вокени ўзгартиришлари лозим. Чунки Farb мусулмонларнинг бош кўтаришлари мумкинлигидан ташвишда! Farb мусулмонлар ҳақида ҳам, ўзларининг асосий ҳаётий эҳтиёжларини қондириш учун кўчиб кетишга уриниб денгизга гарқ бўлиб кетаётган муҳожирлар ҳақида ҳам асло қайғурмайди! Farb қонун устуворлиги ва жиноятчиларни жазолашдан иборат ўзи оғиз кўпиртириб даъво қиласидиган қийматлар маъноларига зифирча ҳам эътибор бермайди! □

ВАШИНГТОН ПОСТ: СИСИЙ ПИНОЧЕТДАН ҲАМ ВАҲШИЙРОҚДИР, ШУНИНГ УЧУН ИСЛОҲОДУТ ЎТКАЗИШ БОРАСИДА ҮНДАН ҮМИД ЙЎҚ

Миср ҳокими генерал Абдулфаттоҳ Сисий Чили «қассоби» генерал Августо Пиночетнинг бир нусхасими? Бу саволни Америка миллий хавфсизлиги маслаҳатчисининг собиқ ўринбосари Эллиот Абрамс ўзининг «вашингтон пост» газетасида чиккан маколасида ўртага ташлаган. У бундай деб ёзди: «Сисий ҳарбий тўнтариш Ихвонул Муслимин жамоати аъзоси, 2012 йилда сайланган президент Мухаммад Мурсийни агдариб ташлаганидан кейин 2013 йил июнда ҳокимиятни эгаллаб олди. Ўшандан бўён Сисий билан Пиночетни бир-бирига давомли равишда солишитириб келинмоқда». Абрамс: «Пиночет албатта бир вахший диктатор эди, лекин у айни вақтда иқтисодий ислоҳотчи ҳам эди. У кайсидир даражада ўз халкини «демократия» сари етаклаган» деб кўрсатиб ўтади. Абрамс куйидаги саволни ўртага ташлади: Пиночет хатто репрессия қилган диктатор бўлса ҳам Чили учун тараққиёт сари «сакраш»ни амалга ошириди, ҳамма бу «сакраш»дан узоқ давр давомида баҳра олиб келмоқда. Хўш, Сисийнинг Миср учун шундай «сакраш»ни амалга оширишини үмид қиласа бўладими? Абрамснинг ўзи бу саволга жавоб бериб, буни тасаввур килиш куйидаги тўрут сабабга кўра хато эканини баён қилади:

Биринчидан: Сисий ҳокимиятда 17 йил турган Пиночетдан кўра кўп даражада вахшийроқдир. Чунки Пиночет ана шу давр давомида 3000га яқин кишининг ўлдирилишига ва 40 мингга яқин кишининг камокка ташланишига бошчилик қилган бўлса, Сисий бунча ракамга иккى йилдан озрок вақтда эришиди.

Иккинчидан: Сисий иқтисодий ислоҳотчи деб аталишдан анча паст даражада туради. Уни социалист Пиночетта албатта солишитириб, тенглаштириб бўлмайди. Чунки Сисийнинг Муборак даври етишитириб чиқарган «протекционизм» (фасод ҳомийлик) капитализмига имон келтириши-ишиониши шундок қўриниб турибди. Унинг эркин бозорда қандайдир асосий ислоҳотларни ўтказгани ҳам ҳалигача кўзга ташланмаяпти.

Учинчидан: Чили армияси Пиночет бошқаруви остида шунча жиноятларни амалга ошириди. Лекин шунга қарамай бу армия ўзининг профессионаллиги ва молиявий жихатдан тозалиги бўйича яхшигина обрўга эга эди. Бу армия мамлакатнинг доимий ҳокими бўлиб колишига ҳеч қачон уринмаган. Мисрда эса армия – Жамол Абдуниосир 1956 йилда ҳокимиятни ўз кўлига олганидан бошлаб – мамлакатнинг ҳақиқий ҳокими бўлиб келяпти. Сисий қилаётган ишларда у бу ахволни ўзgartиришни режалаштираётганидан дарак берадиган ҳеч нарса йўқ. Шунинг учун нефтдан тортиб Фиат автомашиналаригача бўлган саноат лойиҳалари устидан, телевидениедан тортиб болалар боғчаларигача, барчаси устидан амалда армия назорат қилмоқда. Мисрнинг ҳамма томонидаги кўчмас мулклар ва кенг ерлар ҳам армия назоратида. Армия йўллар лойиҳаларини амалга оширишда пудратчи сифатида ҳам иш олиб бормоқда.

Тўртинчидан: Пиночет даври Чилида демократиянинг «тўлғок» даври бўлган эди, деб даъво қилаётган ва Сисийнинг ҳам Пиночет изидан боришини истаётган анави кимсалар бунда ҳам хато қилишади. Чунки ҳокимиятда 15 йил турганидан кейин Пиночет яна 8 йил турмукчи бўлди. Лекин ўша пайтда Кўшма Штатлар ва Британия томонидан бўлган кучли босим ҳамда ҳарбий кенгаш аъзоларининг баъзилари Пиночет бошқаруви муддатини узайтиришни рад этгани, бунинг барчаси Пиночетни тўхтатишга олиб келди. Мисрда эса бундай бўлиши кутилмайди. Қолаверса 2015 йилдаги Миср 1973 йилдаги Чили эмас. Чунки Пиночет ўзининг тўнтаришини амалга оширган ўша даврда Чили анча тараққий этган мамлакат эди ҳамда демократиянинг узун тарихига эга эди. Сисий эса Пиночетнинг барча ҳатоларини тақоррлади, лекин у Пиночет амалга оширган ана шу ислоҳотларга ўхшаш ҳеч қандай жиддий ислоҳотларни амалга оширгани йўқ.

Ал-Ваъй: Сисий Мисрга қарши жирканч жиноятларни амалга оширмоқда. Чунки у ўзини Америка ҳалкаро майдонда қўллаб-куvvatлашини ва химоя қилишини яхши билади. Америка Сисийнинг ҳарбий тўдасига ҳам қурол-аслаҳа ва ҳарбий техника билан ёрдам кўрсатмоқда. Америка Сисийнинг ҳокимиятини «терроризмга қарши кураш» деган ниқоб остида мустаҳкамлаш учун зарур бўлган барча ишни қилмоқда. Фарбнинг бошқа давлатлари ҳам Сисийнинг жиноятларидан «сиёсий Ислом»дан хавотирлик деган баҳона билан кўз юммоқда. Шунинг учун ечим куч-куват ахли орасидаги муҳлис, гаюр кишиларнинг ҳаракатга келиши замирада ётибди. Улар бу диктаторни адашиб-улоқишидан кайтарishi, унинг зулмими даф этиш учун ва унинг режими вайроналари устига яна тубан режимларни эмас. Аллоҳ Таоло шариатини тиклаш учун ҳаракатга келишлари вожиб. Улар капитализм ёки социализмдаги демократия асосига эмас, бирлик, адолат ва шўро асосига куриладиган Халифалик низомини ўрнатишлари вожиб. □